

การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

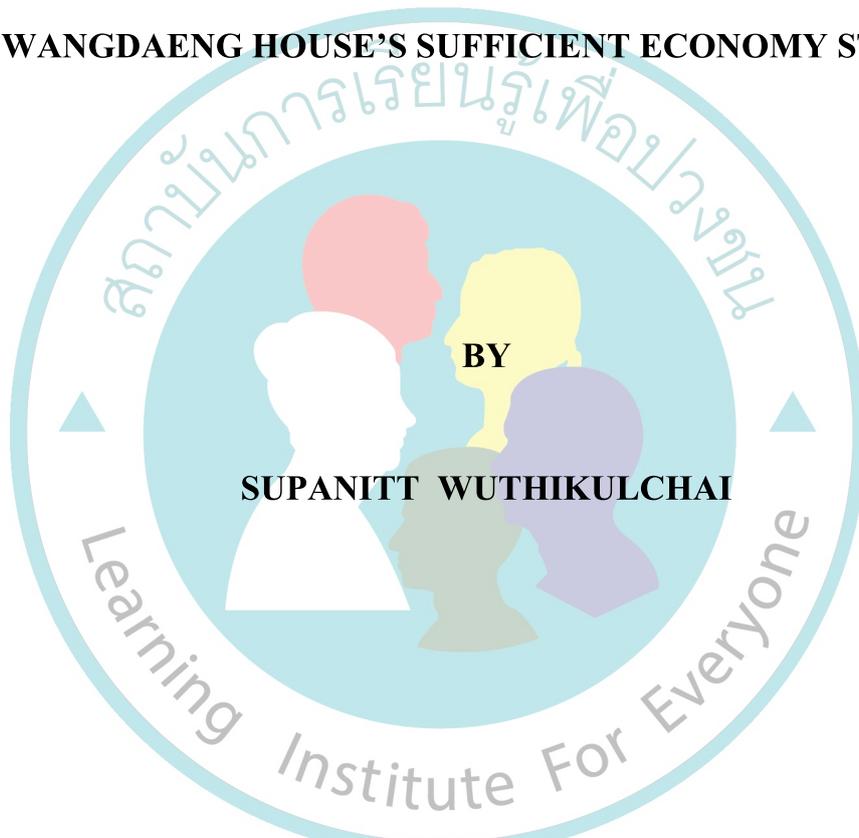
การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
ปีการศึกษา 2561

**LEARNING TO STRENGTHEN THE COMMUNITY ENTERPRISE
OF WANGDAENG HOUSE'S SUFFICIENT ECONOMY STABILITY**

**THE THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN THE PROGRAM OF
INTEGRATED LOCAL DEVELOPMENT
FACULTY OF GRADUATE STUDY
LEARNING INSTITUTE FOR EVERYONE (LIFE)**

2018

วิทยานิพนธ์เรื่อง (Title) การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง
อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย ศุภนิญ วุฒิกุลไชย

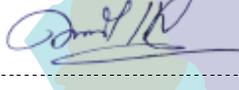
สาขาวิชา การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.ส่งเสริม แสงทอง

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

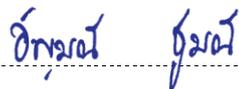
ลงชื่อ ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต)

ลงชื่อ กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
(ดร.ศรีปริญญา รูปกระจ่าง)

ลงชื่อ กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)
(ดร.ส่งเสริม แสงทอง)

ลงชื่อ กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ)

ลงชื่อ กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
(ดร.สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์)

ลงชื่อ เลขานุการ
(อาจารย์อัญมณี ชุมณี)

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง	การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี
ชื่อผู้เขียน	ศุภนิจ วุฒิกุลไชย
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ส่งเสริม แสงทอง

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 2) การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียนรู้และการนำความรู้ไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จำนวน 17 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ นำเสนอข้อมูลแบบเล่าเรื่องเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยมีดังนี้ การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ใน 5 วิธีคือ (1) การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ (2) การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน (4) การเรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชนและ (5) การเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติจริงเป็นการพัฒนาการทำงานของสมาชิก ส่วนขั้นตอนการเรียนรู้ของสมาชิกมี 6 ขั้นตอนคือ (1) การแจ้งให้สมาชิกทราบ (2) การคัดเลือกบุคคลในการเรียนรู้ (3) นัดหมายในการเรียนรู้ (4) การเตรียมพร้อมในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ (5) การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และ (6) การสรุปผลการเรียนรู้ของสมาชิก ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเน้นเรื่องความตั้งใจในการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่แท้จริง สามารถไปใช้เพื่อการเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งในงานวิสาหกิจชุมชนที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความตั้งใจในการดำเนินการ

2) การนำความรู้ไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกได้ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้จากการประชุมของสมาชิก เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียนรู้จากการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน เรียนรู้จากการดูงานทั้งในและนอกสถานที่ และเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนบ้านวังแดง มีผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตร เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยอินทรีย์ รวมถึงงานจักสาน ทำให้มีภาวะและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างผลิตภัณฑ์ปลาสัมสมุนไพรที่สร้างชื่อเสียงในระดับอำเภอ นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งความรู้ใหม่และความรู้เดิมมาผสมผสานเป็นการนวัตกรรมใหม่เชื่อมโยงการดำเนินกิจการอย่างมีระบบ มีองค์ความรู้ที่เป็นหัวใจหลักในการพึ่งพาตนเองและครอบครัวอย่างมีเป้าหมาย นำทรัพยากรที่มีอยู่เดิมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ชุมชน ตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินกิจการ มีการวางแผนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้และชำนาญอย่างมีเป้าหมาย รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อผลกระทบในการเปลี่ยนแปลง ในด้านวัตถุ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือพอประมาณ มีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิกและชุมชน นำไปสู่ทางรอดจากหนี้สินที่เกิดขึ้น พอเพียงจากการนำทุนทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ เกิดความมั่นคงที่เป็นหลักประกันที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานีควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2) วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ควรมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวระบบเชิงนิเวศน์และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยในเรื่องความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนบ้านวังแดง

2) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ในเขตตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

คำสำคัญ : การเรียนรู้, วิสาหกิจชุมชน, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

Thesis Title	Learning to Strengthen the Community Enterprise of Wang Daeng House's Sufficient Economy Stability
Researcher	Supanitt Wuthikulchai
Degree	Master of Arts
In the Program of	Integrated Local Development
Year	2018
Principal Thesis Advisor	Dr. Songserm Sangtong

The purpose of this were to study the learning methods and the use of knowledge to strengthen the community enterprises of Wang Daeng house's sufficient economy stability, Tron district, Uttaradit Province. Qualitative Research by using the research instrument of interview guid collected data from 17 members of the community enterprises of Wang Daeng house's sufficient economy stability, local leaders and others involved in learning activities. Content analysis system and data descriptive narrative.

The results of this study are as follows: 1) The learning of the community enterprises of Wang Daeng house's sufficient economy stability, Tron District, Uttaradit Province, found that the members of the community enterprise group provided the learning method through learning activities in five ways: (1) Learning through the meeting. (2) Learn from the wisdom of developing. (3) The training was conducted by qualified lecturers from inside and outside the community. (4) The lessons learned from the work on learning, both inside and outside the community and (5) Learn from practice activities to members. The learning process consists of 6 steps: (1) Informing the members (2) Selecting people to learn (3) Organizing learning (4) Preparing to participate in learning activities (5) Accessing Participation in learning activities and (6) Summary of learning outcomes. The learning activities of the group focus on the willingness to engage and cooperate in learning to gain the true knowledge to strengthen the enterprise. 2) Apply knowledge to strengthen the community enterprise of Wang Daeng house's sufficient economy stability. It found that the members used the knowledge gained from learning from the meeting of the members. Learning from the folk wisdom about local wisdom. Learning from the

training of qualified speakers from both in and out of the communities. Learning from seeing working places located in or out of communities. In addition, learning from the practical experiments. These learning activities lead to strengthen of the community enterprise.

The community enterprise is the community of Wang Daeng. The production of farmed chicken raising organic fertilizer including wicker. Making the brooms and processed products. The wisdom in making herbal products. At the district level. The knowledge gained from learning both new knowledge and original knowledge is integrated into an innovative, systematic linkage. Knowledge is at the heart of self-reliance and family goals. Bring existing resources to use. Suitable for the community environment, decided jointly in the business. Plan to learn to be knowledgeable and skillful with goals. It also creates the immunity for the community enterprise to affect the changes in the material, social and environmental aspects in the future. Therefore, the learning of community enterprises of the stability, sufficiency economy village. The philosophy of sufficiency economy is modest, rational, and self-reliant, contributing to the strengthening of membership and community leading to the survival of the debt. Sufficient funds from the local resources. Ensure sustainability of the community enterprise.

Suggestions for making policy are as follows: (1) The municipality should promote learning activities for community economic development. (2) The community enterprises of Wang Daeng house's sufficient economy stability should be developed in ecotourism and development of community learning centers. Lesson learned about the development of community enterprise.

Suggestions for the future research are as follows: (1) There should be research on the success of community enterprises that affect the quality of life of people in the community of Wang Daeng. (2) Research should be conducted to compare learning to develop community enterprise in Tron District.

Key words : Learning, Community Enterprise, Sufficiency Economy

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น เกิดจากความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ ดร.สงเสริม แสงทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาหาแนวทางในการทำวิจัย ตรวจสอบ ปรับปรุง ตลอดจนการแก้ไขในข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการวิจัยค้นคว้า จนกระทั่งงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ รวมถึงคณาจารย์จากสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนที่ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำงานวิจัยครั้งนี้ รวมถึงครอบครัวของข้าพเจ้าเองที่สนับสนุน และร่วมกันเก็บข้อมูลภาคสนาม ถ่ายภาพ พร้อมทั้งศึกษาวิจัยเรียนรู้ไปพร้อมกัน

งานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจาก คุณบุญส่ง เรืองเดช ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งประธานวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุน รวมถึงประมงอำเภอ ตัวแทนขององค์การบริหารท้องถิ่นตำบลวังแดง และท่านสมาชิกบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ที่ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัยจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ศุภนิจ วุฒิกุลไชย

Learning Institute For Everyone

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขต หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่อง.....	3
คำถามสำคัญในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดด้านการเรียนรู้.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	21
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง.....	46
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	60
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบในการวิจัย.....	61
แหล่งข้อมูลการวิจัย.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประชากรและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4 ผลการวิจัย	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านวังแดงและข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	
ของผู้ให้สัมภาษณ์.....	65
ส่วนที่ 2 การเรียนรู้ของคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....	71
ส่วนที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคง	
เศรษฐกิจพอเพียง แบ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้ดังนี้.....	86
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	90
อภิปรายผลการวิจัย.....	99
ข้อเสนอแนะในการวิจัยนโยบาย.....	107
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์.....	114
ภาคผนวก ข. ภาพประกอบการวิจัย.....	120
ประวัติผู้วิจัย.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในชุมชน.....	19

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ลำดับของความคิดและการเรียนรู้.....	13
2.2 นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง.....	14
2.3 กระบวนการเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้.....	17
2.4 กระบวนการสร้างและทบทวนนวัตกรรม.....	18
2.5 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน.....	26
2.6 แผนที่แสดงพื้นที่ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์.....	46
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	60
1. หนังสือรับรองการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน.....	120
2. ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเลี้ยงปลาที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านวังแดง.....	121
3. การประชุมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประจำเดือน กันยายน 2559.....	121
4. สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ผู้เลี้ยงปลาในกระชังที่บึงทับกระดาน.....	122
5. การใช้ฟางและปุ๋ยหมักเป็นอาหารให้กับปลาใน บึงทับกระดาน.....	122
6. การสร้างเล้าไก่ในศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง.....	123
7. ไก่โรตซ์ในศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง.....	123
8. การอบรมจากวิทยากรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.....	124
9. การดูงานกระชังปลาที่จังหวัด สุพรรณบุรี “ฟาร์มปลาวิถี”.....	124
10. การเรียนรู้และศึกษาดูงานที่ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ จังหวัดระยอง.....	125
11. การทดลองและปฏิบัติการทำ “ปุ๋ยคอกบักอง”.....	125
12. การทดลองและปฏิบัติการทำ “ไม้กวาด”.....	126
13. การทดลองและปฏิบัติการทำ “ปลาส้มสมุนไพร”.....	126
14. การศึกษาดูงานการเลี้ยงปลาจากโครงการ 9101 ตามรอยพ่อ.....	127
15. กระชังปลาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่บึงทับกระดาน จังหวัดอุดรดิตถ์.....	127
16. บ่อปลาและกระชังปลาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านวังแดง.....	128
17. ปลาที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำปลาส้มสมุนไพร.....	128
18. ตะกร้าของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง.....	129
19. การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย.....	130

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
20. การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย.....	131
21. การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้เลี้ยงปลาและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย.....	132
22. การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปลูกผักและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย.....	133

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 เป็นแผนที่ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่มีการปฏิรูปประเทศไทยและสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีซึ่งเป็นแผนที่กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยน้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญาที่เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง จากหลักการของการพัฒนาประเทศตามหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืนและคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็ก และขนาดกลาง เพื่อให้สังคมขยายฐานแห่งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งชัดเจน ครอบคลุมโครงสร้าง การทำงานที่มากขึ้น สร้างโอกาสในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเงินกับชุมชน กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาคน หรือผู้ประกอบการ เพื่อขยายโอกาสทางด้านผลผลิตที่มีศักยภาพ มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเป็นแผนส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาประเทศต่อไป

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อให้องค์กรภาคประชาชนที่ไม่มีรูปแบบของกลุ่ม ไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสนับสนุนที่ไม่มีระบบและเอกภาพ ทำให้เกิดแนวคิดของการร่วมกลุ่มคนตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปมาจดทะเบียนให้ถูกต้อง ในปัจจุบันมีชุมชนที่ลงทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนจากทุกจังหวัดในทั่วประเทศ ข้อมูลในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2560 ระบุว่าวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้ว จำนวนทั้งหมด 84,759 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด 1,457,417 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560, หน้า 2) ตามแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. 2555-2559 สร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง มีเป้าหมายขับเคลื่อน

ไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อย่างมีทิศทาง นำแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้ กินดี อยู่ดี มีความสุข มีความมั่นคง เกิดการกระตุ้นความคิด การเรียนรู้ การนำเอาทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ระดับครอบครัวชุมชน สังคมและท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็ง ศักยภาพ กระจายโอกาส อันประกอบไปด้วยอาชีพให้เกิด การสร้างงาน สร้างรายได้ เกิดองค์ความรู้ การบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นการปรับเปลี่ยนการพึ่งพาตนจากปัจจัยภายนอก มาใช้ในเรื่องของทุน ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนบ้านวังแดง หมู่ 11 ให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชน ได้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้น ภายใต้ชื่อ “กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง” ในปัจจุบัน วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในการประกอบกิจการ ผลิตสินค้าทางการเกษตร ที่สามารถนำมาใช้ในวิถีประจำวันให้กับตนเอง ครอบครัวและชุมชน เป็นการลดต้นทุน ลดรายจ่ายในการซื้อสินค้า สร้างรายได้ให้กับกิจการและชุมชน มีการผลิตสินค้าในชุมชน เช่น ปลูกพืชและผักอินทรีย์ไว้สำหรับบริโภคและจำหน่ายในชุมชนบ้านวังแดง ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากมูลสัตว์ ใบไม้ ฟางข้าว นำมาใช้ในการปลูกพืช เลี้ยงไก่ไข่เพื่อขายไข่ไก่สร้างรายได้ รวมถึงการนำมูลไก่ไปทำปุ๋ยได้อีกด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมี ผลิตภัณฑ์งานจักสาน ทำไม้กวาด ตะกร้าและผลิตภัณฑ์ปลาสามสมุนไพรรจำหน่ายในชุมชน นำความรู้เดิมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และสืบทอดมาจากบรรพบุรุษคนบ้านวังแดง ผสมผสานการเรียนรู้จากนวัตกรรมใหม่ มาใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง ประยุกต์ใช้และผสมผสานกับความคิดนำไปสู่แบบอย่างตามสากลและมีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มให้เป็นระบบเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีระบบการบริหารจัดการที่มีแบบแผนและรูปแบบที่เป็นนามธรรม เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความพอประมาณ มีเหตุผล

รวมถึงมีภูมิคุ้มกันที่ดี (จิรายู อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปียา, 2556, หน้า 10-12) ตามเงื่อนไขในการตัดสินใจและนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ที่รอบรู้รอบด้าน และมีความเชี่ยวชาญ สามารถเชื่อมโยงกันได้เพื่อใช้ในการวางแผนการทำงานอย่างระมัดระวัง และมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียรและมีสติปัญญาในการดำเนินชีวิต นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตั้งรับกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยใช้หลักและแนวทาง รอดจากปัญหาหนี้สินที่เกิดจากสภาพของเศรษฐกิจที่อาศัยการเรียนรู้ให้หลุดพ้นจากปัญหา การจัดการทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นอย่างพอเพียง (เสรี พงศ์พิศ, 2554, หน้า 53-59) นำไปสู่ความแข็งแกร่งมั่นคงยั่งยืนที่ไม่มีความเสี่ยง มีหลักประกัน สร้างความมั่นคงให้กับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษานำความรู้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตของการวิจัย หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่อง

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษางานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
2. ขอบเขตด้านประชากร
กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จำนวน 7 ราย สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จำนวน 10 ราย และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้านการพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 3 ราย รวมทั้งหมด 20 ราย

คำถามสำคัญในการวิจัย

1. การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ มีการเรียนรู้ ขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไร
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคนในชุมชนบ้านวังแดง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขั้นตอน และกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์
2. สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง รวมถึงชุมชนบ้านวังแดง ได้รับความรู้และนำไปใช้จนเกิดประโยชน์สูงสุด

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แลกเปลี่ยนพูดคุยและปรับความคิด วิพากษ์วิจารณ์ในปัญหาและ หาแนวทางร่วมกัน โดยอาศัยภาพที่แท้จริงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความเข้าใจจากภายในความคิด กระบวนการ และความคิดจากภายนอก โดยการเรียนรู้ด้านทักษะ เทคนิค วิธีทำ การดำเนินงานทดลอง รวมถึงการถอดความรู้สู่บทเรียน และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาบริหารจัดการในด้านยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และวางเป้าหมาย สร้างเป็นนวัตกรรมความใหม่ที่แตกต่างจากเดิม มาใช้ผสมผสานจนเกิดความสำเร็จและมีประโยชน์อย่างสูงสุด

การเสริมสร้างความเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนเป็นเจ้าของในกิจการของตนเอง นำวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้เป็นทุน เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใหม่และนำความรู้หรือทุนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์จนผสมผสานและลงตัว มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างบูรณาการสามารถพึ่งพาตนเอง ชุมชนและสังคมโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มี

รากฐานที่แข็งแรง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนที่ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้เป็นหัวใจหลักของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอประมาณในสิ่งที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การรวมตัวกันของคนในชุมชน ชื่อสัตย์ โปร่งใส สร้างภูมิคุ้มกันที่เกิดจาก ความเสี่ยง การบริหารเงินทุน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างลงตัว โดยมีเงื่อนไขด้านความรู้ที่เป็นความรู้รอบด้าน เชื่อมโยงประกอบการวางแผนและมีความรอบคอบในแผนที่ใช้ปฏิบัติ รวมถึงความมีคุณธรรม ชื่อสัตย์สุจริต อดทนและหมั่นเพียร ใช้ความคิดและสติปัญญาในการดำเนินชีวิต

วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การประกอบกิจการของกลุ่มคนในชุมชนบ้านวังแดงหมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอดุสิต จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในชื่อดังกล่าว และได้ดำเนินการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งกลุ่มสมาชิก ด้านการเกษตร ทำทฤษฎีใหม่ เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยอินทรีย์ รวมทั้งกิจการงานจักสาน ทำไม้กวาดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชนบ้านวังแดง

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทำวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี” นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดด้านการเรียนรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
3. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงหมู่ 11 บ้านวังแดง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดด้านการเรียนรู้

ลีลากรณ์ นาคทรพร (2539, หน้า 61-64) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ของชุมชน คือ การเรียนรู้ที่เป็นกลุ่ม มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ในปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งหาข้อเสนอแนะร่วมกัน ระหว่างคนในชุมชน เกิดพลังของสติปัญญาที่ได้จากการระดมสมองหาทางออกให้กับทุกฝ่ายให้เป็นที่ยอมรับร่วมกัน พร้อมนำไปสู่การทำงานและปฏิบัติจริง ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วชุมชนนำไปปฏิบัติ เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคอีก ให้ร่วมกันคิดและเรียนรู้ใหม่ ทบทวนวิเคราะห์อีกครั้งเพื่อหาแนวทางแก้ไข การเรียนรู้จากชีวิตจริง ปัญหาจริงไม่เพียงแค่อันดับของสติปัญญา แต่เป็นการพัฒนาคุณภาพของชีวิตของคนในชุมชน การเรียนรู้ของชุมชนเป็นการทำงานร่วมกันที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบ มากกว่าแนวตั้งที่เชื่อมโยงกัน ระหว่างบุคคล ที่แลกเปลี่ยนในเรื่องของความรู้ ทรัพยากรระหว่างกันและกัน ด้วยความสมัครใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ สั่งการให้ปฏิบัติด้วยวิธีการบังคับ

วิจารณ์ พานิช (2548, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ดังนี้ การเรียนรู้คือการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการนำประสบการณ์ การทดลอง การสรุปทบทวน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่มาจากตำรา นักวิชาการและการวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง ซึ่งความรู้แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1. ความรู้ฝังลึก หรือความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (tacit knowledge)

กลุ่มที่ 2. ความรู้ชัดแจ้ง หรือที่เรียกว่าความรู้เปิดเผย (explicit knowledge)

การจัดการความรู้เป็นการดำเนินงานโดยมีรูปแบบต่อองค์ความรู้ ได้แก่

1. การกำหนดความรู้หลักที่สำคัญและจำเป็นต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร

2. การค้นหาความรู้ใหม่ที่ต้องการ

3. การ แก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเหมาะสม การสร้างความรู้บางส่วน

4. การประยุกต์ และนำมาใช้ ในกิจกรรมของตน

5. การทำงานจากประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด เป็นขุมแห่งความรู้

6. การจดบันทึก จากแหล่งความรู้ และหลักของความรู้ เพื่อนำมาใช้งาน ปรับปรุงเป็น

ชุดความรู้ที่ครบถ้วน

ประเวศ วะสี (2548, หน้า 23) กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือการนำความรู้ที่ค้นพบ ที่เกิดจากความชำนาญของตัวบุคคล นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจง่ายต่อการนำไปใช้งาน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและกาลเทศะที่เป็นความจริง เกิดความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่ไม่เหมือนเดิม นำไปต่อยอดจนเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ที่ดีต้องประกอบไปด้วยอิสรภาพ หลุดพ้นจากการครอบงำ สัมผัสได้จากความจริงทำให้เกิดปัญญา การนำเอาความรู้หรือวิชาเป็นตัวตั้งเพียงอย่างเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ ที่จะเกิดความรู้อย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2548, หน้า 2) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ในองค์กร คือ การรวบรวมความรู้ขององค์กรทั้งหมด มาจัดเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรได้เข้าถึงความรู้ และสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญ นำมาซึ่งการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งความรู้ 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล เกิดจากประสบการณ์ พรสวรรค์ที่มีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ และไม่สามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นในเรื่องของคำพูด หรือเขียนเป็นอักษรที่สามารถอ่านได้ง่าย และเข้าใจ เช่นความรู้ด้านทักษะ ความคิดเชิงระบบ ความรู้แบบนามธรรม

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง สามารถรวบรวมและถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้ เช่นการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร อ้างอิงถึงแนวคิดทฤษฎี ตำราและคู่มือต่างๆ มาเขียน ซึ่งเรียกว่าความรู้แบบรูปธรรม

โดยองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้ (knowledge process) องค์ประกอบหลัก และสำคัญที่สุดคือ คนหรือบุคคล ถือว่าเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้จนเกิดประโยชน์ รองลงมา คือ เทคโนโลยี ถือว่าเป็นเครื่องมือที่บุคคลใช้ค้นหา สื่อสารแลกเปลี่ยน และบันทึกจัดเก็บ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ต่ออย่างง่าย สะดวกและรวดเร็ว สุดท้ายคือกระบวนการความรู้ ในรูปแบบของการบริหารจัดการ นำความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ไปประมวลผลให้กับผู้ใช้นำไปปรับปรุง เป็นนวัตกรรม และนำไปใช้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระบวนการความรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาของความรู้หรือการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การบ่งชี้ด้านความรู้และพิจารณาว่าองค์กรนั้น ๆ มีแนวคิดและวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายขององค์กร ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง มีรูปแบบเป็นอย่างไรและใครนำไปใช้ได้บ้าง
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่น การสร้างความรู้ใหม่ด้านความรู้ จากภายในและภายนอก และนำความรู้ที่ดีที่สุดไปใช้
3. จัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ที่เป็นระบบ และนำไปใช้ในอนาคต
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่นปรับปรุงแก้ไขในรูปแบบเอกสารให้ได้มาตรฐาน เนื้อหา ภาษาที่เข้าใจและสมบูรณ์
5. การเข้าถึงความรู้ที่ผู้ใช้ความรู้เข้าใจ ค้นหาตามความต้องการ ง่ายและสะดวก เช่น ระบบสารสนเทศ เว็บบอร์ด การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
6. การถ่ายทอดและแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งดำเนินการได้หลากหลายวิธี ในรูปแบบของการจัดทำเป็นเอกสาร หลักฐาน ฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเป็นระบบ กิจกรรมกลุ่ม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
7. การเรียนรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น การเรียนรู้จนเกิดระบบ การสร้างความรู้ และนำความรู้ไปใช้จนเกิดประโยชน์ มีการหมุนเวียนความรู้อย่างต่อเนื่อง

เสรี พงศ์พิศ (2551, หน้า 171-172) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ของชุมชน นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ ที่เป็นศาสตร์และศิลป์นำมาผสมผสานกัน ใช้วิธีคิดเป็นแนวธรรมชาติสิ่งใกล้ตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นำข้อมูลที่เกิดจากการหาข้อมูล การเก็บข้อมูล การสำรวจข้อมูลนำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนเป็นข้อมูลที่เกิดจากความรู้ บูรณาการปฏิบัติจนเกิดผลดีกับชีวิตภูมิปัญญา สร้างคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคม

เสรี พงศ์พิศ (2552, หน้า 28-32) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ของชุมชน การเรียนรู้เป็นหัวใจของการทำวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เพื่อการทำวิสาหกิจชุมชนจะประกอบไปด้วยแนวคิด 3 ด้าน คือ

1. การปรับวิธีคิดให้รู้ว่า เราควรมีความเข้าใจในการปรับความคิดของเรา ก่อน ให้รู้สึกถึงความอยู่รอดและพอเพียง รู้ว่าขีดความสามารถ และศักยภาพของตน มีมากน้อยเพียงใด ทำได้ขนาดไหน อย่างไร การเรียนรู้ไม่มีจุดสิ้นสุด เป็นการสร้างฐานรากทางปัญญาและต่อยอด ด้วยความขยันและหมั่นเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2. การเรียนรู้ด้านรู้ด้านทักษะ คือ การเรียนรู้ในด้านเทคนิค วิธี การดำเนินงาน ในชิ้นงานที่เกี่ยวข้อง ของวิสาหกิจชุมชน โดยเริ่มกระบวนการตั้งแต่ การผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการกลุ่มหรือองค์กร กลไกทางด้านตลาด มีกระบวนการเรียนรู้ ที่ไม่คิดเอง จำเป็นต้องเกิดความรู้จริงถึงจะทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จได้

3. การเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการ ในปัจจุบันการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อการทำวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีต้องเกิดจากการเรียนรู้ ในด้านยุทธศาสตร์ มีกลยุทธ์ เพราะการดำเนินงานทางวิสาหกิจ มีคู่แข่งทั้งในชุมชนและนอกชุมชน อันประกอบไปด้วย การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร การแปรรูป งานจักสาน การทอผ้า งานประดิษฐ์และการบริการ การบริหารจัดการที่ดี จำเป็นต้อง มีการวางแผน การจัดการวัตถุดิบ การเงินและการบัญชี เงินปันผล การบริหารจัดการทรัพยากร การขยายกำลังการผลิต การลดต้นทุนด้านการผลิต การจัดจำหน่ายและงานประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ การเรียนรู้คือการเรียนรู้จากผู้รู้จริง หรือจากปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ความรู้ และถ่ายทอดความรู้แบบถูกต้องและชัดเจนแบบจริงใจ มีการเรียนรู้จากการศึกษาดูงานจากหน่วยงานหรือวิสาหกิจที่ประสบผลสำเร็จแล้ว การเรียนรู้จากสื่อต่างๆจากอินเทอร์เน็ต มีการฝึกอบรมตามหลักสูตร ระยะสั้น ระยะยาว และการเรียนรู้จากการทดลอง ลงมือปฏิบัติ การลองผิดลองถูกจนเกิดเป็นความชำนาญ และได้รับความรู้ใหม่และผสมผสานกับความรู้เดิมที่มีนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดประโยชน์สูงสุด

บดินทร์ วิจารณ์ (2550, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของการจัดความรู้ (KM) ที่มีความสำคัญในการลงมือปฏิบัติ ในการทำงานร่วมกัน ในเรื่องของการใช้ภาษา การสื่อสาร ตลอดจนการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดหรือสอนให้กับผู้อื่น (learning from teaching) หัวใจของการเรียนรู้คือ การจัดการเรียนรู้คน การพัฒนาคน พัฒนาตนเอง รวมถึงการวางแผนการทำงาน การทำงานที่ให้ความสำคัญขององค์กร โดยอาศัยความรู้ในรูปแบบของเครื่องมือ

เพื่อให้มีความรู้ใหม่ การสร้างและแสวงหาความรู้ที่มากกว่าเดิม โดยแบ่งเครื่องมือที่จะใช้ช่วยในเรื่องของความรู้ได้ 2 กลุ่มประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ช่วยในการ “เข้าถึง” ความรู้ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Explicit
2. เครื่องมือที่ช่วยในการ “ถ่ายทอด” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Tacit

ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก

ในบรรดาเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีผู้นิยมใช้เป็นส่วนมาก ประกอบด้วย ชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice: cop) ซึ่งมีแผนผังแบบอิชิคาวะ (ishikawa diagram) หรือแผนผังก้างปลา อันเป็นกรอบแนวของความคิด อย่างง่ายในการจัดการด้านความรู้ โดยการกำหนดให้ความรู้เปรียบเหมือน ปลาที่มีส่วนประกอบ หัว ลำตัวและ หาง โดยแต่ละส่วนทำหน้าที่แตกต่างกัน

1. ส่วนหัวและตา (knowledge vision-kv) กำหนดได้ว่า “กำลังจะไปทางไหน” และต้องตอบได้ว่า “ทำ KM ไปเพื่ออะไร”

2. ส่วนกลางลำตัว (knowledge sharing-ks) คือส่วนหัวใจหลัก คือเป็นการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริม ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. ส่วนหาง (knowledde assets- ka) คือ สร้างคลังแห่งความรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ “สะบัดหาง” เพื่อเป็นการสร้างพลังจากชุมชนแนวปฏิบัติ

การถ่ายทอดความรู้ เป็นส่วนประกอบของการจัดการองค์ความรู้ โดยมีตัวอย่างในรูปแบบของการถ่ายทอดความรู้ เช่น การอภิปรายของเพื่อนร่วมงานในระหว่างการทำงาน การอบรมของพนักงานใหม่ การเรียนรู้ในห้องสมุด การถ่ายทอดความรู้ มีการพัฒนารูปแบบในการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีฐานความรู้และผู้เชี่ยวชาญ และคลังความรู้ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่ง่ายขึ้น การจัดการเรียนรู้ ตามเป้าหมายประการแรก คือการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรในการสร้างและการนำความรู้ในการปฏิบัติงาน มีการเรียนรู้ร่วมกันการแลกเปลี่ยน ในรูปแบบการเรียนรู้ รวมถึงการบริหารจัดการขององค์กร หรือสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม ที่นำความรู้ไปพัฒนา กลุ่มให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้

วิจารณ์ พานิช (2554, หน้า 29) ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยนักปฏิบัติการจัดการความรู้ จากเครื่องมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น เป้าหมายของงาน การพัฒนาบุคคล การพัฒนาองค์กร ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ทำให้ชุมชนและหมู่คณะมีความสามัคคีและร่วมมือ ร่วมใจกัน โดยมีการจัดการความรู้สู่การนำดำเนินงาน คือ กำหนดความรู้หลักที่จำเป็นที่สำคัญต่องาน และกิจกรรมขององค์กร จากการศึกษาหาความรู้ที่ต้องการนำไปปรับปรุงและแก้ไขบางส่วนให้เหมาะสมกับการใช้งาน ประยุกต์ใช้ในกิจการและนำ

ประสบการณ์จากการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ สกัดเป็นบทสรุปทางปัญญา หรือ บทสรุปแห่งความรู้

อุสา สุทธิศาสตร์ (2554, หน้า 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงความคิด หรือกระบวนทัศน์ ในด้านวิถีคิด ทักษะคติ จากความคิดเดิม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยมีแนวคิดการเรียนรู้ที่สามารถอธิบายในขั้นตอน ของการเรียนรู้ของคนในชุมชน คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยมีลักษณะการเรียนรู้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ไม่ใช่ผลลัพธ์ แต่เป็นทฤษฎีที่เกิดจากประสบการณ์ ที่มองว่าความคิดมีขีดที่ไม่จำกัด ไม่อยู่กับที่ สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์ โดยนำความคิดไปสู่ความคิดในรูปแบบใหม่ไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

2. กระบวนการเรียนรู้เกิดจากรากฐานของประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ในรูปแบบใหม่เสมอ โดยผู้ที่ทำหน้าที่ในการศึกษา ควรนำทั้งความรู้ใหม่และความรู้เดิม นำไปสู่การพัฒนาโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เริ่มจาก การนำความเชื่อ ไปสู่การบูรณาการด้านความคิดใหม่ มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเชื่อของแต่ละบุคคล

3. กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องการคำตอบที่เกิดจากความขัดแย้งจาก วิทฤษฎีของกลุ่มความขัดแย้งในการปรับแนวความคิดให้กับตัวเรา โดยรูปแบบของวิทฤษฎี หรือ ความขัดแย้ง ระหว่างตัวเราและคู่ตรงข้ามรูปแบบ ซึ่งเน้นการอธิบายกลุ่มความขัดแย้งระหว่าง การสังเกตและการปฏิบัติ คือความขัดแย้งกับแรงกระตุ้น ที่ทำให้เกิดแรงผลักดัน กับ เหตุผลที่กำกับการทำงานของบุคคล ปรับความคิดให้เข้ากับโลกภายนอก ซึมซับประสบการณ์พร้อมทั้งนำความคิดใหม่เข้ามาทำให้เกิดการพัฒนา กระบวนการด้านความคิด

4. การเรียนรู้เป็นองค์รวม เพื่อการปรับตัวต่อโลก นำไปสู่การบูรณาการหน้าที่ของ ทุกๆส่วนของมนุษย์ เช่นการคิด ความรู้สึก การรับรู้และการกระทำ การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่และทุก สถานการณ์ มีการเชื่อมโยงกับการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

5. การจัดการระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมซึ่งหมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัตถุ หรือ บุคคลอื่น มีเงื่อนไขที่สัมพันธ์กัน กับ ความต้องการ ความปรารถนา วัตถุประสงค์ และ ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์นั้น

6. การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ซึ่งเป็นผลของการดำเนินการ ระหว่าง ความรู้ทางสังคม ความรู้ของบุคคล โดยชี้ว่าความรู้ทางสังคม เป็นการพัฒนาวัฒนธรรมของมนุษย์ ในด้านประสบการณ์ และความรู้ของบุคคล นำไปสู่การสะสมประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จากความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ คือกระบวนการเรียนรู้

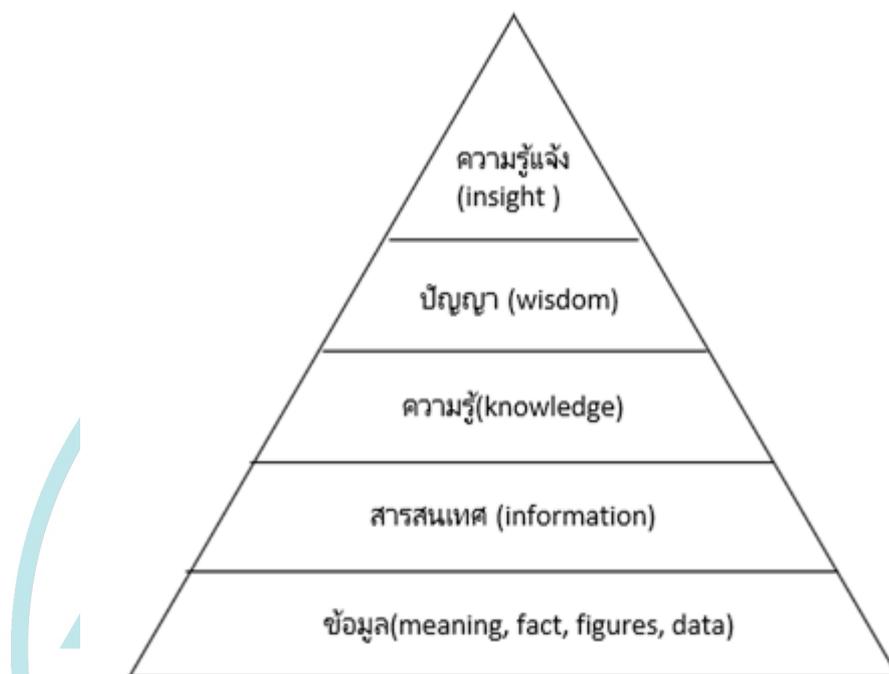
1.1 การเรียนรู้ของคนในชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2548, หน้า 33-36) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ของคนในชุมชนเป็นการเรียนรู้จากภายในที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่มีใครไปเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลนั้นๆ ได้นอกจากตนเอง ในเรื่องของการจัดรูปแบบชีวิตใหม่ ที่มีระเบียบและแบบแผน มีระบบชีวิตที่มั่นคง มีระบบสวัสดิการ จากทุนของชุมชน เช่น ทุนความรู้ ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ สอนให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง รู้จักการทำงานสร้างอาชีพ การแบ่งปัน ความมีน้ำใจ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิจารณ์ พานิช (2546, หน้า 1-3) ได้ให้ความหมายถึงแนวทางการจัดการความรู้ของชุมชนได้ดังนี้ การใช้ปัญหา หรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นตัวตั้งในการแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาในชุมชน พร้อมค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม จัดการทดลองทำด้วยตนเอง ประสานงาน เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ และนำความรู้จากชุมชนอื่นๆ มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม พัฒนาความคิดของคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน ให้ความสำคัญต่อการสร้างความรู้ใหม่และวิธีการ มีการผสมผสานความรู้เดิมและความรู้สมัยใหม่ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน รวมถึงการประเมินผล การผลิตซ้ำ การทำใหม่อย่างมีระบบ ครบวงจร ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ (อบอูน) (2548, หน้า 102-105) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ของชุมชนคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน ใกล้ชิดสนิทสนมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของ ความคิด ความรู้ การจัดการร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งรวมตัวกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นกำลังร่วมกัน การรวมพลังของบุคคลในชุมชนก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ องค์ความรู้ใหม่ในการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันและกันของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนในมิติ กระบวนการ (process) เป็นการเสริมสร้างความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ขนาดใหญ่ ใช้การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความตระหนักรู้ (inquiry question) อันมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น คำถามว่า “ชุมชนนี้มีสภาพโดยรวมเป็นอย่างไร” รูปแบบการผลิตหรือการทำมาหากินเป็นอย่างไร นอกจากนี้ คำถามในเรื่องของความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นอย่างไร การค้นคว้าหาคำตอบจากคำถามเหล่านี้ ถือว่ามีความสำคัญที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ อันเกิดจากการเรียนรู้ของคนในชุมชน จากการลงมือทำจริง ทดลองผลิต การทำซ้ำ จนเกิดความชำนาญการคิดและการเรียนรู้ ส่วนใหญ่เกิดจากสิ่งที่ทำให้คิด อันเป็นปัจจัยของความคิด ความรู้และความเข้าใจ เช่น ความเข้าใจ การเห็นข้อมูลที่เป็นจริง ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมถึงการรับรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และพัฒนาไปเป็นปัญญา (wisdom) เกิดเป็นความรู้แจ้งเห็นจริง (insight) ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

สามารถมองเห็นปรากฏการณ์ กับสิ่งต่าง ๆ ในภาพรวมได้อย่างมีเหตุและผลซึ่งกันและกันได้ ตามลำดับของความคิด การเรียนรู้ ตามภาพ 2.1

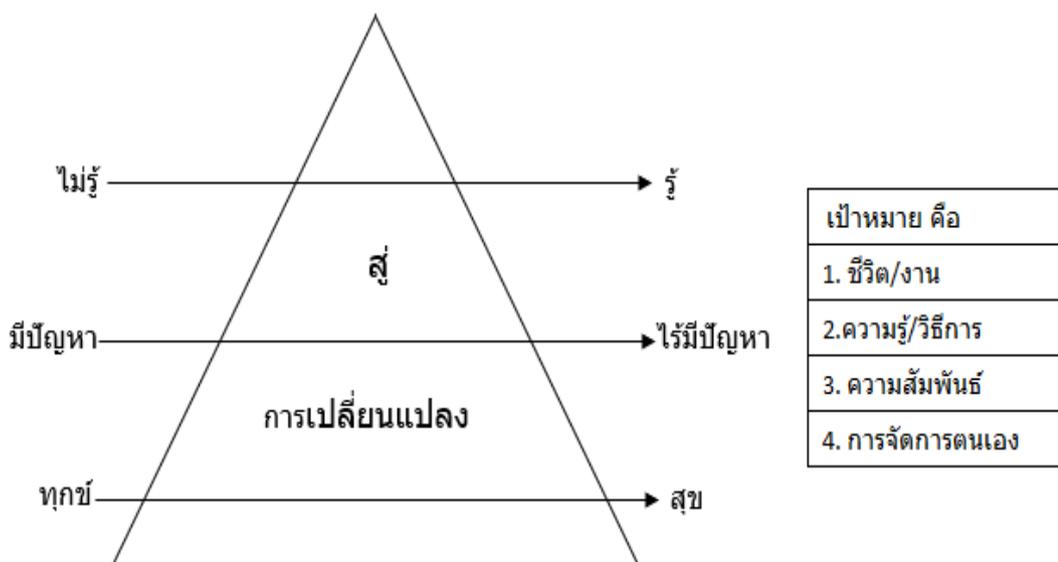

ภาพที่ 2.1 ลำดับของการคิดและการเรียนรู้

ที่มา : พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2548, หน้า 13)

จากภาพดังกล่าว การเชื่อมโยงความรู้และวิธีคิดเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา ก่อนที่จะแสดงผลลัพธ์ออกมาในรูปของการกระทำ และเป็นนวัตกรรม (innovation) โดยมีกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มตั้งแต่ การรับรู้ การอ่าน (reading) การฟัง (listening) การตั้งคำถาม (inquiry) การคาดการณ์ (prediction) การสนทนา (dialogue) และการคิดทบทวน (reflection) กล่าวได้ว่า ความคิด วิธีคิด และประสบการณ์ เป็นส่วนสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรม ซึ่งวิธีการคิดอย่างเป็นกระบวนการของระบบ (systems thinking) เป็นการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ของการทำงานและการฝึกฝน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาพัฒนาชุมชน “คนที่พัฒนาได้ (ฌรัซซอร์ ศรีทอง, 2554, หน้า 14) บุคคลทุก ๆ คนย่อมมีความรู้และความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มีสติปัญญาที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ที่

เปลี่ยนแปลง การฝึกตนเองและพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้บุคคลนั้นๆมีความสุขในการดำรงชีวิตการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาความรู้ เพิ่มประสบการณ์ ซึ่งจะพิจารณาได้ จากภาพ 2.2

ภาพที่ 2.2 นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

ที่มา : พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2548, หน้า 22)

จากภาพพบว่านวัตกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการ และนำผลลัพธ์ของการใช้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ในการนำไปแก้ไขปัญหา การเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดการชีวิต การทำงาน การพัฒนาความรู้ การจัดการความสัมพันธ์ ที่เกี่ยวข้องกับคน องค์กร และเครือข่ายการเรียนรู้

1.3 ชุมชนแห่งการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้และการจัดการ มีความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ใหม่ มีขั้นตอนที่สำคัญอันประกอบไปด้วย ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นตอนการปรับแนวคิดและกระบวนการทัศน์ การสกัดความรู้ การผนวกความรู้โดยอาศัยเวทีแลกเปลี่ยน และระบบการจัดการที่เอื้อประโยชน์และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชน

ประพนธ์ ผาสุกยัต (2547, หน้า 4-8) ได้ให้ความหมายและอธิบายถึงหลักความสำคัญของการสร้างนวัตกรรมด้านการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เวลา (time) มีค่าและความสำคัญยิ่งต่อการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเวลาประกอบไปด้วยความวิริยะอุตสาหะ การดูแลใส่ใจ กำหนดเป้าหมายและประเด็นของการเรียนรู้ และเสริมสร้างปัญญา เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และสามารถนำไปสรุปเป็นบทเรียนได้

2. เวทีหรือพื้นที่ (space) การมีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความคิดใหม่ การเรียนรู้แนวใหม่ การแบ่งปันความรู้ การนำความคิดของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปประสานกัน ซึ่งการจัดเวทีเรียนรู้เป็นหนทางออก ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3. ไมตรี คือความมีน้ำใจให้แกกันและกัน การยอมรับในสิ่งใหม่ที่เข้ามา สร้างฉันทะ ความต้องการต่อการพัฒนาชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิม

ยุรพร สุภรัตน์ (2552, หน้า 29) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ คือการหาข้อมูล (information) อาจเกิดจากการอ่าน และการจำและนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ (knowledge) การเรียนรู้ในระดับความคิด (cognitive learning) ซึ่งทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดต่อไป

สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทพร (2548, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ คือการปรับเปลี่ยนเจตคติ แนวคิด ปรับพฤติกรรมจากประสบการณ์ การเรียนรู้ของชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเป็นชุมชน (sense of community) ซึ่งเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการในชุมชน ซึ่งการเรียนรู้ (learning) มี 2 ความหมาย คือ 1) การเรียนรู้ในฐานะที่เป็นเนื้อหา คือตัวของความรู้ และ 2) การเรียนรู้ในด้านวิธีการ คือ กระบวนการที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้ที่ได้มาจากการเรียนรู้ ส่วนกระบวนการเรียนรู้ (learning process) เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยอาศัยวิธีการที่ช่วยให้บุคคลเกิดความรู้ ความเข้าใจและเป็นแบบแผนของขบวนการทางความคิด จากบุคคลไปสู่บุคคลอื่น

1.4 การเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

การเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบไปด้วยประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2548, หน้า 64-68) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนไว้ 3 ประการประกอบด้วย

1. เพื่อการเสริมสร้างความสามารถของบุคคล และ เครือข่ายการเรียนรู้ สร้างคนและสร้างกลุ่ม ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ คุณธรรม และมีคุณสมบัติที่สังคมต้องการโดยมีหลักการ อันประกอบไปด้วย หลักการ แนวทาง สถานการณ์ในการเสริมสร้างความสามารถของบุคคล บุคคลที่เป็นสมาชิก จำเป็นต้องมีความรู้ ความคิด ความงาม เข้าใจชีวิตจริง รู้จักตนเอง

สภาพแวดล้อม ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งหลักในการพัฒนาความคิด วิธีคิด คือการพัฒนาคนให้เหมาะสมกับจังหวะและเวลา เป็นผู้ที่มีความสุขที่ดีแข็งแรง จิตใจดี ไม่สร้างความทุกข์ใจและทุกข์กายให้กับบุคคลอื่น เคารพตัวเองและผู้อื่น มีปัญญา มีคุณภาพและคุณธรรม มีจริยธรรม จิตใจดี รักคนในชุมชน มีความผูกพัน ห่วงแทน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนตลอดเวลา

2. เพื่อการเสริมสร้างความรู้เดิม ผสานความรู้ใหม่ และรวมความรู้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดประโยชน์สูงสุด หลักการเพื่อให้เป้าหมายความสำเร็จของชุมชนบรรลุในภาพรวม จำเป็นต้องอาศัยความคิด การดำเนินการของชุมชนด้วยหลักการสร้างกลุ่มคน จากภายในและภายนอก การทำงานของชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องมีการแบ่งงานกันทำ เป็นฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายนำในการดำเนินงานในพื้นที่ นักจัดการความรู้ นักวิจัย ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ตาม ฝ่ายสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ในภาพรวม

3. เพื่อการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้ระหว่างคน และกลุ่มคน ในด้านประสบการณ์ วัสดุ วัตถุสิ่งของ และการเสริมสร้างพลังของชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งการแลกเปลี่ยนทางสังคม มีแนวทาง 3 แนวทางดังนี้

3.1 การสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมในชุมชน ที่เกี่ยวข้องกันภายในชุมชน ที่รวมบุคคลที่มีความคิด อุดมการณ์ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเป็นรูปธรรม มีอุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกัน มีอัตลักษณ์ของตนเอง นำไปสู่การขับเคลื่อนพลังชุมชนอย่างมีรูปธรรม

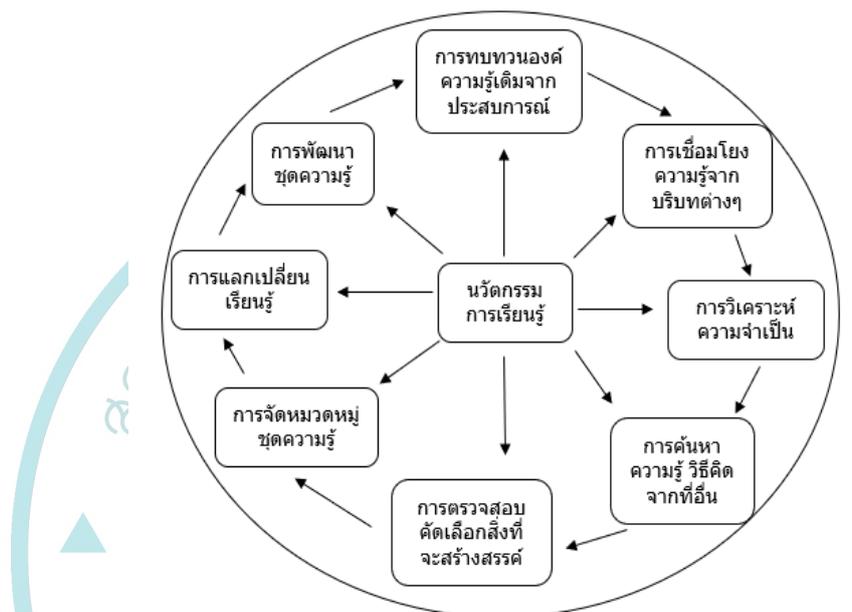
3.2 การสร้างความเป็นชุมชน และองค์กรของประชาชน ที่เกี่ยวข้องกันกับคนในชุมชน รวมถึงความคิดและวิธีการอย่างต่อเนื่อง

3.3 การสร้างความต่อเนื่อง และความยั่งยืน เป็นความสำคัญของบุคคลในฐานะผู้นำ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายการเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ วิธีการเรียนรู้ พื้นที่ของการเรียนรู้ กระบวนการทางสังคม เพื่อความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

ในการสร้างความรู้ใหม่ มีผลมาจากการลงมือปฏิบัติจริง มีขั้นตอนที่สำคัญรวม 3 ขั้นตอนประกอบด้วย (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร(อบอุณ), 2548, หน้า 46-50)

ขั้นตอนที่ 1 การประดิษฐ์คิดค้น (innovation) นำของเก่ามาปรับปรุงให้เหมาะสมกับกาลเวลา เป็นการทบทวนความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ วิเคราะห์เพื่อให้เห็นปัญหา นำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นอยู่ เป็นการดำเนินการสร้างความรู้ ผสมผสานแนวคิดจากภายนอก เป็นความรู้ใหม่ ที่มีเทคนิค นำวิธีการใหม่ ๆ เข้ามาตรวจสอบ คัดเลือกสิ่งที่สำคัญเพื่อดำเนินการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างมีระบบ

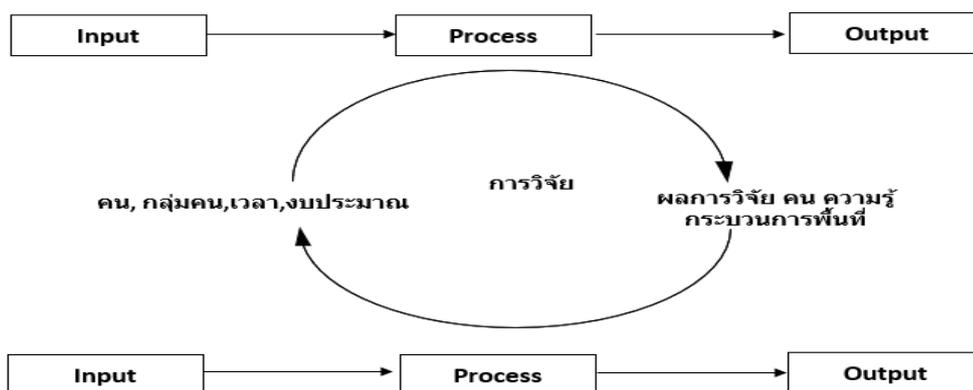
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเป็นการนำสิ่งที่ประดิษฐ์คิดค้นที่เกิดจากการทดลองนำไปใช้ด้วยความเพียรและความพยายาม วิริยะอุตสาหะในการลงมือปฏิบัติเพื่อการค้นหา ยืนยันของประโยชน์ในนวัตกรรมที่ได้ รวมทั้งการนำไปทดลองใช้ในพื้นที่ที่มีความแตกต่าง ตามบริบทของพื้นที่ ที่มีปัจจัยเกี่ยวพัน และสรุปภาพได้ชัดเจน

ภาพที่ 2.3 กระบวนการเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้

ที่มา : พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2548, หน้า 48)

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปปฏิบัติในสถานที่จริง แสดงให้เห็นถึงการนำแนวคิดทฤษฎี อันเป็นนวัตกรรม กับการเชื่อมโยงความรู้ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม โดยการนำแนวคิดเชิงกระบวนการเชิงระบบมาวิเคราะห์เพื่อทราบถึงผลลัพธ์ ตามภาพรวมที่แสดงอย่างชัดเจนดังภาพ

ภาพที่ 2.4 กระบวนการสร้างและทบทวนนวัตกรรม

ที่มา : พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2548, หน้า 50)

จากภาพพบว่าเมื่อกลุ่มคนมารวมกัน จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันด้านความรู้ ฟังพาทอาศัยกัน ทำให้เห็นว่าการรวมกันของชุมชน ย่อมมีความสำคัญเทียบเท่ากันของตัวบุคคล รวมถึงการมีส่วนร่วม (participation) ในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ร่วมกัน การเป็นส่วนหนึ่ง ของชุมชน ที่มีความสลับซับซ้อน เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว มีการพบกันเรียนรู้ จนเกิดความคิดในการปรับกระบวนทัศน์ (paradigm) อยู่ตลอดเวลาต่อเนื่อง

1.5 ลักษณะการเรียนรู้ของคนในชุมชน

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อ้างจาก ณรัชชอร์ ศรีทอง 2558, หน้า 84) ได้ให้ความหมายของลักษณะการเรียนรู้ในชุมชนดังนี้

1. การเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้เรื่องของชีวิตและเป็นเรื่องของการทำงานที่พึ่งพาตนเองและรู้ถึงสภาพและความสามารถของบุคคลนั้น รวมถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆภายในชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนได้มีการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการทำงานอย่างเหมาะสม ซึ่งการพัฒนาคนให้มีศักยภาพด้านความรู้ นั้น จะทำให้บุคคลนั้นๆสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ใหม่ๆที่เกิดขึ้น เกิดเป็นการพัฒนาตนเองร่วมกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน

2. การเรียนรู้ของชุมชนเกิดขึ้นจากปัญหา เพราะการเรียนรู้จากปัญหาของชุมชนนำไปสู่การต่อสู้และการหาทางออกร่วมกันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ใหม่ของคนในชุมชนเป็นการพึ่งพาตนเองจากพลังเล็กๆกลายเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในอนาคต

3. การเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ส่วนใหญ่เกิดจากความคิด ความรู้ การจัดการร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพูดคุย การเผชิญกับปัญหา และการหาทางออกร่วมกัน การขาดการเรียนรู้ส่งผลให้ขาดความเข้มแข็ง เกิดความอ่อนแอและพ่ายแพ้ ต้องตกอยู่ในอิทธิพลของผู้ที่แข็งแกร่งกว่าและต้องพึ่งพาชุมชนอื่น ๆ เสมอไป

4. การเรียนรู้คือการทำงานจริง ปฏิบัติจริงเป็นการพัฒนาชุมชนและเสริมสร้างการเรียนรู้ ตามแนวคิด “คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน” เนื่องจากชุมชนคือแหล่งเรียนรู้และเป็นห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการที่ยิ่งใหญ่ เกี่ยวข้องกับคน กลุ่มคน ความคิดและวิถีคิด ระบบการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันของคนในชุมชน ซึ่งการเรียนรู้ประกอบด้วยการค้นหาคำตอบเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ประกอบด้วยการลงมือทำ การทดลอง การผลิตซ้ำ จนชำนาญเกิดความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจน กลายเป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีรูปร่าง และไม่มีรูปร่าง เช่นแนวทางปฏิบัติ ความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น

คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543 ,หน้า 5) ได้อธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนมี 6 รัชญา แนวคิด และมี 5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งได้ลำดับ 5 ขั้นตอนตามตาราง

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในชุมชน

ขั้น	เพื่อ	แนวคิด	วิธีการ/เทคนิค
รวมคน	พลังใจ -พลังเอื้ออาทร	1. เสริมใจซึ่งกันและกัน 2. ความสนใจร่วมกัน 3. ระดมทุนทางสังคม 4. หลากหลายสาขาอาชีพ 5. พบปะกันอย่างต่อเนื่อง	1. เวที/กิจกรรม 2. พิธีกรรมและประเพณี 3. ปัญหาและความต้องการ 4. อาสาสมัคร 5. คนตรีพื้นบ้าน
ร่วมคิด	พลังความคิด -รู้แจ้ง -เห็นจริง (เรียนรู้ร่วมกัน)	1. เสริมความรู้สร้างปัญญา 2. มองปัญหาและโอกาส ทางเลือก รอบด้าน 3. สร้าง ทางเลือกเพื่อการ แก้ปัญหา 4. กำหนดแนวทาง วิธีการ แผนงาน แก้ปัญหา/พัฒนา	1. ระดมสมอง 2. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน 3. ปรับวิถีคิด 4. การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย 5. สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ของคนในชุมชน

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในชุมชน (ต่อ)

ขั้น	เพื่อ	แนวคิด	วิธีการ/เทคนิค
ร่วมทำ	พลังการจัดการ -จัดการร่วมกัน ของคนใน ชุมชน	ระบบบริหารจัดการเชื่อมโยง พื้นที่ กิจกรรม สถานการณ์ หลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยี และระบบจัดการ	1. หลักสหกรณ์ 2. ทดลองปฏิบัติ 3. แบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ
ร่วม สรุป บทเรียน	พลังภูมิปัญญา	1. สร้างองค์ความรู้ใหม่ 2. การนำองค์ความรู้ใหม่ไปใช้ โดยอัตโนมัติ	1. ประเมินตนเอง 2. ประเมินงานและปรับใช้ 3. จัดทำเอกสารเผยแพร่
ร่วมรับผล จากการ กระทำ	พลังปิติ	1. มีความสุขจากการทำงาน 2. ขยายเครือข่าย ขยาย จำนวนสมาชิก	1. ยกย่อง/ชื่นชม 2. ให้กำลังใจ

ที่มา : คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ,
กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 5)

วิจารณ์ พานิช (2546, หน้า 3-8) ได้ให้ความหมายของวิธีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดกลไกของ
การเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้บุคคลในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน
ชุมชนซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางที่สำคัญดังนี้

1. ใช้ทุกข์หรือปัญหา เป็นตัวเริ่มต้นของการจัดการตนเองในชุมชน โดยใช้บุคคลที่
ประสบปัญหาเดียวกันปรับความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาและหา
ทางออกร่วมกันได้
2. การจัดการและค้นหาปัญหาของตนเอง โดยการใช้ความคิดเห็นร่วมกันจากส่วนรวม
เพื่อให้เกิดความสำคัญของการทำงานร่วมกัน ร่วมมือร่วมใจ ประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยงาน
อื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชนและมีการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง
3. มุ่งพัฒนาอันดับแรกคือความคิด โดยมองเห็นความเป็นส่วนรวม การร่วมมือร่วมใจกัน
ทำงาน
4. สร้างความรู้และการทำงานในแนวทางใหม่ และการทำงานร่วมกันอย่างยั่งยืน

5. การผสมผสานกับความรู้ใหม่และความรู้เดิมที่มีอยู่ในเรื่องของเทคโนโลยี ข่าวสาร และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อปรับใช้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

6. การจัดการเรียนรู้จากการประเมินผล การทำซ้ำหรือการปฏิบัติซ้ำ ๆ การทบทวน การสร้างความรู้และการจัดการแนวใหม่ เพื่อผลลัพธ์ตามเป้าหมายและเป็นการส่งเสริมความรู้ให้คนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากการให้ความหมายของการเรียนรู้ จากผู้รู้หลายท่าน สรุปความหมายของการเรียนรู้ได้ว่าการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แลกเปลี่ยนพูดคุยและปรับความคิด วิพากษ์วิจารณ์ในปัญหาและ หาแนวทางร่วมกัน เพื่อหาศักยภาพที่แท้จริงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความเข้าใจจากภายในความคิดกระบวนทัศน์ และความคิดภายนอก โดยการเรียนรู้ด้านทักษะ เทคนิค วิธีทำ การดำเนินงานทดลอง รวมถึงการถอดความรู้สู่บทเรียน และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาบริหารจัดการในด้านยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และวางเป้าหมาย สร้างเป็นนวัตกรรมความใหม่ที่แตกต่างจากเดิม มาใช้ผสมผสานจนเกิดความสำเร็จและมีประโยชน์อย่างสูงสุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

2.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2544, หน้า 20- 34) ได้ให้ความหมายของ วิสาหกิจชุมชนดังนี้ วิสาหกิจชุมชนแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Enterprise” ซึ่งหมายถึง “การประกอบการ” คนส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับคำว่า วิสาหกิจ เมื่อเป็น “รัฐวิสาหกิจ” เท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันวิสาหกิจ จะใช้คำว่า วิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม “SME” และวิสาหกิจชุมชน “SMCE” เดิมใช้คำว่า “อุตสาหกรรมชุมชน” ที่เน้นรูปแบบ ในกระบวนการผลิต การแปรรูป และคำว่า “ธุรกิจชุมชน” เป็นการบริหารจัดการในท้องถิ่นและชุมชน วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2548 โดยรัฐบาลยุคนั้นได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นให้ชุมชนแต่ละชุมชนค้นหาศักยภาพ ประสิทธิภาพ ทุน ทรัพยากร ความรู้และภูมิปัญญา เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเอง ทั้งในชุมชน และสังคม รวมถึงการพัฒนาความรู้ ที่เกิดจากการเรียนรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่ที่ต่างจากเดิม วิสาหกิจชุมชนที่ดีควรแบ่งงานให้ตรงกับความสามารถของสมาชิก ไม่ควรจัดการแต่เพียงผู้เดียว เพราะจะเกิดความท้อแท้และเหนื่อยกับการทำงานแต่เพียงผู้เดียว ผู้นำวิสาหกิจชุมชนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ จิตนาการ กล้าคิด กล้าทำ และมีรูปแบบความคิดที่

ทันสมัย กว้างไกล ไม่ยึดติดด้านความคิดเดิมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการที่ขาดการพัฒนา และล้มเลิกกิจกรรมไปในที่สุด นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนควรมีแนวคิดในการประกอบการ ซึ่งรวมถึง กระบวนการด้านความคิด การจัดการผลผลิต การบริหารจัดการทรัพยากรแบบครบวงจร ใน ทุกขั้นตอน เพื่อการอุปโภคและบริโภคของครัวเรือนและชุมชนก่อให้เกิดรายได้โดยใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชน เครือข่ายชุมชน เกิดการพัฒนา ด้านความรู้ ความเข้าใจและการนำไปใช้ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้นไม่ได้ดำเนินกิจการเพื่อมุ่งเน้นในเรื่องของ กำไรเพียงอย่างเดียว แต่วิสาหกิจชุมชนเป็นการเน้นความร่วมมือกันของคนในชุมชน ให้เกิดแนวคิด การพัฒนาต่อยอดและใช้ทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชน นำมาสู่การแปร รูปหรือการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อชุมชน รวมถึงผลผลิตทางด้านเกษตร เช่น การทำ เกษตรแปรรูป การผลิตสินค้าจากสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น เครื่องดื่มสมุนไพร งานฝีมือจักสาน งาน ทอผ้า พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน เช่น การผลิตน้ำปลาจากปลาที่เลี้ยง การทำปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ การผลิตอาหารและยาสมุนไพร การพัฒนาด้านการตลาด การบริการ และการสร้างสวัสดิการเพื่อชุมชน เช่น การจัดตั้งร้านค้าในชุมชน ศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน ร้านค้า ตลาดชุมชน รวมถึงการประกอบการในขนาดเล็กเพื่อบริหารจัดการทุนในชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน เป็นแนวความคิดใหม่ที่นำทุนของชุมชนมาใช้ให้เกิดมูลค่าได้ เป็นฐานเศรษฐกิจชุมชน ที่มั่นคงและเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

ศิริณา จิตต์จรัสและคณะ (2547, หน้า 46 อ้างจาก อภิชาติ มหาราชเสนา 2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนดังนี้ เป็นกลุ่ม ที่จัดตั้งขึ้นอันประกอบไปด้วยบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปมาประกอบกิจกรรมที่สอดคล้องกันและมีเป้าหมายเดียวกัน ในด้านเกษตรกรรม กิจกรรมอุตสาหกรรม งานบริการ งานฝีมือ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนที่จัดตั้งขึ้น

ศรีปริญญา ฐประจ่าง (2546, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการ ของชุมชนที่ไม่ใช่ธุรกิจชุมชน แต่มุ่งเน้นให้พัฒนาชุมชนเกิดความร่วมมือ สร้างสรรค์ผลงาน ในการประกอบการของกิจการ โดยใช้ภูมิปัญญาเดิมที่เป็นพื้นฐานทางความคิด มาผสมผสาน ความรู้ใหม่และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นำไปสู่การบริหารจัดการต้นทุนของชุมชนให้เกิด ประโยชน์สูงสุด สร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน

วิจิต นันทสุวรรณ (2547, หน้า 76) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน เป็นการ ประกอบกิจการในขนาดเล็ก ที่นำทุนของชุมชนมาบริหารจัดการ เกิดการพึ่งพาตนเองของคนใน ครอบครัวยุคและชุมชนเป็นการบริหารจัดการทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ทุนปัญญา วัฒนธรรมและ สังคมในอยู่ร่วมกัน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมการเรียนรู้ของชุมชน สร้างกำไรทาง

การเงินและกำไรทางสังคม รวมถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้เกิดรายได้และอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2548, หน้า 15) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการประกอบการ วิสาหกิจชุมชน อันประกอบไปด้วย

1. การเรียนรู้ คือ หัวใจของการประกอบกิจการ ความรู้จัดว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญสุดเป็น หัวใจหลัก ในการนำทุนทางปัญญา ที่มีคุณค่าและเป็นหลักประกันของความสำเร็จ ยั่งยืน เป็นความรู้ที่ไม่สำเร็จรูปและตายตัว และจะเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้เกิดเป็นนวัตกรรม

2. การพึ่งพาตนเอง อย่างอิสระ ใช้ตนเองในการตัดสินใจ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของ ตนเอง การจัดการทรัพยากร สังคมและชุมชน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับความเป็นสากล เพื่อตอบปัญหา และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวคิดและศิลปะในการดำเนินชีวิต ความรู้ ปัญญา และ วัฒนธรรม ควบคู่กับจิตวิญญาณของคนในท้องถิ่น ถ่ายทอดมาสู่คนรุ่นต่อรุ่น นำไปสู่การบริหารจัดการ ของชุมชน คนในท้องถิ่น

4. ทุนชุมชน ประกอบไปด้วยความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร ผลผลิต ทุนทางสังคม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น

5. ความยั่งยืน คือ หัวใจของการพัฒนา ที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ความสัมพันธ์ กันระหว่างบุคคลและชุมชน ความยั่งยืนเกิดจากการจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างมั่นคง และต่อเนื่อง

6. ความเท่าเทียม คือ ความเสมอภาคไม่มีใครได้เปรียบและเสียเปรียบ ให้เกียรติกัน เคารพ ในศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของกันและกัน

7. ธรรมาภิบาล คือ การบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ถูกต้อง ชัดเจน เป็นการกระจาย อำนาจ ตรวจสอบได้ ไม่ยึดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นสำคัญ

8. เครือข่าย คือการรวมตัวของกลุ่ม ที่สร้างวัฒนธรรมในแนวราบ หรือการจัด ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้เกิดความเหนียวแน่น เข้มแข็งมีการรวมตัวกัน อาศัยพึ่งพากัน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2550, หน้า 32) ได้กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการของชุมชน โดยคนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการ นำวัตถุดิบที่มีในชุมชน เงินทุน แรงงาน เป็นการสร้างรายได้และอาชีพ ทางด้าน เศรษฐกิจสังคม ระดมความคิด ของสมาชิก ในครอบครัวและชุมชนเพื่อก่อให้เกิดเป้าหมายเป็นแนวทางเดียวกัน ร่วมกันคิดร่วมกันทำ โดยมีกระบวนการ การทำงานของชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือ (means) เพื่อให้กิจการ บรรลุวัตถุประสงค์ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นรากฐานให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง นอกจากนี้

วิสาหกิจชุมชนมีส่วนช่วยให้ ชุมชนเกิดความมั่นคงและเข้มแข็ง โดยเป้าหมายหลักของวิสาหกิจชุมชน คือ การพัฒนาตนเอง สามารถเลี้ยงตนเอง พัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงพึ่งพาตนเอง และถือว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดหลักประกันทางสังคม

เสรี พงศ์พิศ (2552, หน้า 6-8) ได้กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชนดังนี้ วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่เป็นการช่วยเหลือของรัฐบาลในด้านเงินทุน แต่เกิดจากการที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียง กับเศรษฐกิจหลัก ซึ่งเศรษฐกิจหลักเป็นเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างรายได้ของประชาชนที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมในปัจจุบัน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่เกิดจากชุมชนที่มารวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินงาน ทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีลักษณะของการประกอบการ การบริหารจัดการที่ไม่เต็มรูปแบบและไม่ประสงค์ให้เกิดกำไรสูงสุด แต่เป็นการสร้างรากฐานความมั่นคงให้กับสมาชิกในกลุ่ม ในมีส่วนร่วมในการลงมือทำให้เกิดระบบสวัสดิการในตนเอง วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมกลุ่มของคน 7 คนขึ้นไปที่ร่วมกันคิด และร่วมกันทำ ระดมทุนหาแรงงานฝีมือจากสมาชิกในกลุ่ม หาวัตถุดิบจากทรัพยากรในธรรมชาติ หาตลาดเอง โดยการนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เน้นการพึ่งพาตนเองมากกว่าการแสวงหาผลกำไร โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ประหยัดค่าใช้จ่าย สร้างฐานมั่นคงให้กับชุมชน เศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ทำให้ประเทศเกิดความมั่นคง

2.2 รูปแบบและลักษณะของตลาดวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2552, หน้า 34-36) ตลาดวิสาหกิจชุมชนมีรูปแบบที่เป็นตลาดลักษณะเฉพาะ และมีความพิเศษ ที่มีความแตกต่างจากตลาดโครงสร้างหลัก เป็นรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการพึ่งพาตนเอง อาศัยความร่วมมือกัน ของคนในชุมชน ผลิตสินค้าคุณภาพ ราคายุติธรรม โดยแบ่งตลาดของวิสาหกิจชุมชนได้ ดังนี้

1. ตลาดพอเพียง หมายถึง ตลาดชุมชน ที่คนในครัวเรือนปลูกเอง ผลิตเองและนำมาใช้เอง เมื่อเหลือจากการอุปโภคและบริโภคแล้วจะนำ ออกมาจำหน่ายในชุมชน ซึ่งจะเริ่มจากการจำหน่ายสินค้าในท้องถิ่น และนำผลิตผลที่ได้จากชุมชนมาใช้ เป็นการลดรายจ่ายจากการซื้อสินค้า ภายนอก ถ้าตลาดพอเพียงหรือตลาดชุมชนมีการวางแผนในเรื่องของการดำเนินงานและวิธีการดำเนินงาน

2. ตลาดผูกพัน หมายถึงตลาดที่เกิดจากข้อตกลงและสัญญาเช่นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าววังแดงหมู่ 11 มีข้อตกลงกับสหกรณ์การเกษตรอำเภอตรอน ในการปลูกข้าวให้กับสหกรณ์และสหกรณ์จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าว และตลาดให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้กลุ่มวิสาหกิจมีเป้าหมายและมีแรงบันดาลใจในการดำเนินงานของกลุ่ม

3. ตลาดแข่งขัน หมายถึง ตลาดใหญ่ที่เกิดการแข่งขัน ด้วยสินค้าที่หลากหลายและได้มาตรฐาน มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาในด้านฝีมือคุณภาพ นวัตกรรม เสมอต้นเสมอปลาย โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการทำการค้ากับตลาดใหญ่ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนและร่วมกันกับสมาชิกหลายฝ่าย ประเมินกลุ่มในด้านความสามารถที่จะต่อสู้กับกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ได้ มีการศึกษาวางแผน ดำเนินงาน อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนของความสำเร็จที่ชัดเจน

ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556, หน้า 6) ได้ให้รูปแบบและจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดังนี้

1. กิจกรรมการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน
2. มุ่งเน้นกิจกรรมที่เกิดจากทรัพยากรในชุมชนและท้องถิ่น และนำวัตถุดิบมาใช้ในการผลิต
3. วิสาหกิจชุมชนเป็นการผลิตขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเพียงพอต่อการอุปโภค และบริโภคของคนในชุมชน
4. ผลิตเพื่อคนในชุมชน ลดการพึ่งพาจากภายนอก ลดรายจ่ายจากการซื้อสินค้าและบริการจากนอกชุมชน
5. วิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดภาระหนี้สินของคนในชุมชน โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
6. การนำภูมิปัญญาไปสู่การผลิตและการบริการ
7. เน้นการสร้างประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่มุ่งหวังและแสวงหา ผลกำไรสูงสุด
8. วิสาหกิจชุมชนคือ การผลิตที่ดำเนินงานร่วมกัน โดยคนในชุมชน มีความสุข มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
9. มุ่งไปสู่การสร้างระบบนิเวศน์ของของสังคม ใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพและไม่ทำลายระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม
10. ทำแผนพัฒนาวิสาหกิจอย่างมีส่วนร่วมกันระหว่างสมาชิก เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยแผนวิสาหกิจชุมชนจะสอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชน และแผนพัฒนาของรัฐ เพื่อให้เกิดแรงสนับสนุน เกื้อหนุนกัน

เสรี พงศ์พิศ (2550, หน้า 85) ได้อธิบายว่าวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 7 ประการคือ

1. วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ไม่ใช่การจัดจ้างจากนายทุนต่างถิ่นหรือต่างชุมชน ใช้เงินจ้างแรงงานจากที่อื่นมาทำงานให้กับวิสาหกิจชุมชน
2. ผลผลิตที่เกิดจากวิสาหกิจชุมชนจะต้องมาจากกระบวนการในชุมชน โดยไม่นำผลผลิตจากแหล่งอื่นมากล่าวอ้างว่าผลิตในวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ แต่สามารถนำวัตถุดิบบางส่วนจากข้างนอกมาใช้ได้ แต่ต้องใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก
3. มีความริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน ไม่ลอกเลียนแบบจากของผู้อื่น แต่เป็นการนำความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้มาใช้ควบคู่กับภูมิปัญญาเดิมของชุมชน
4. นำภูมิปัญญาที่เป็นความรู้พื้นฐานท้องถิ่น มาผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล จนเกิดเป็นองค์ความรู้นำไปสู่การผลิต มีรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปจำหน่ายให้กับชุมชนได้
5. ดำเนินกิจการในรูปแบบของการบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมให้สมบูรณ์อย่างมีระบบตั้งแต่การดำเนินงาน การผลิต การแปรรูปตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
6. สร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก วิสาหกิจจะประสบผลสำเร็จได้ เกิดจากความรู้และปัญญา มีทุนอย่างเดียวไม่สามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน
7. มีการพึ่งพาตนเองของคนในครอบครัวและ คนในชุมชนอย่างมีเป้าหมาย เป็นการลดภาระหนี้สินจากการกู้ยืม และการใช้ทรัพยากรจากภายในชุมชน

องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

ชุมชน เป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
ผลผลิต มาจากกระบวนการในชุมชน
ริเริ่ม สร้างสรรค์ โดยชุมชนทำให้เกิดนวัตกรรม
ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นระบบ
การเรียนรู้ เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
การพึ่งตนเอง เป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 2.5 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

ที่มา : เสรี พงศ์พิศ (2550, หน้า 85)

พร้อมกันนั้นยังได้อธิบาย ถึงการบริหารจัดการเช่น การบริหารตลาด การเงิน การบัญชี รูปแบบการผลิต การเรียนรู้เพิ่มทักษะเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ความคิดและนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของวิสาหกิจชุมชน สภาพแวดล้อม เงินทุน ความสามารถหรือศักยภาพของบุคคล การทำวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องนำ แผนยุทธศาสตร์ ที่ประกอบไปด้วย เป้าหมาย หลักการที่ชัดเจน ข้อมูลที่มีมูลเท็จจริง การทำงานอย่าง มีวิธีการ ความรู้และภูมิปัญญา กระบวนทัศน์ในด้านความคิดที่แตกต่าง การนำทุนและทรัพยากร ท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การนำหลักความคิด แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อัน ประกอบไปด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน นำไปสู่การพัฒนา คนในชุมชน ความรู้ และพัฒนาระบบ ให้เกิดความยั่งยืน พึ่งพาตนเอง ทำกินในครอบครัวเช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ยา สมุนไพรการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร พัฒนาไปสู่เกษตรผสมผสาน การเลี้ยงสัตว์และพืช เศรษฐกิจ การทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และดูแลสุขภาพตามแผนชีวิต ที่วางไว้ นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและเครือข่าย เป็นการรวมกลุ่มกัน ในเรื่องของแรงงาน เงินทุน การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ วิถีคิด ความคิดเห็น นำไปสู่ ธุรกิจในรูปแบบของโรงงาน ที่ใช้วัตถุดิบใน ชุมชนเป็นองค์ประกอบนำไปสู่ระบบวิสาหกิจชุมชน ระบบการออม ระดมเงินทุน สวัสดิการ วาง ระบบด้านสุขภาพของคนในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้คนในชุมชนอยู่ดีและมีความสุข

2.3 ประโยชน์ที่ได้จากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

ประโยชน์ที่วิสาหกิจชุมชนจะได้รับเมื่อได้รับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ 2548 (อ้างอิง ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2556, หน้า 8)

1. ทำให้การรวมตัวกันของคนในชุมชนที่จะประกอบกิจการในระดับชุมชน เป็นไปอย่าง ถูกต้องตามกฎหมายโดยได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ
2. มีการส่งเสริมในเรื่องของความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ของกลุ่ม เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มได้ตั้งไว้
3. ภาครัฐให้การสนับสนุน ในเรื่องของการดูงาน การพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ
4. ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมเข้าแข่งขันใน อนาคต
5. รัฐส่งเสริมในการเลือกตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาค้นคว้างานวิจัย ศึกษาทุนเพื่อ นำมาใช้ให้เกิดความเหมาะสม
6. รัฐส่งเสริมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คุณภาพของสินค้าเทคโนโลยี และการตลาด ความน่าเชื่อถือทางด้านธุรกิจ

7. พัฒนาเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตั้งสถานประกอบการหรือตลาด เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มและเครือข่าย มีความสัมพันธ์และร่วมมือกัน เครือข่ายมีการขยายตัวและสร้างความมั่นคงให้กับกิจการของชุมชน

8. ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาด โดยหน่วยงานของรัฐจัดสถานที่เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน

9. ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนตามมาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติ พ.ศ.2548

2.4 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ประเวศ วะสี และไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2538, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนตามกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (new development paradigm) เป็นกระบวนการทางด้านความคิด นำไปสู่การปฏิบัติโดยมีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ เป็นการระดมความคิด โดยทุกภาคส่วน จากเบงกาลี อันประกอบไปด้วย องค์กรประชาชน ภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชน และนักวิชาการ เป็นการเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกัน (interactive learning through action) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญ เพื่อให้เกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (process oriented) เกิดการบริหารพัฒนา กระบวนการเพิ่มศักยภาพ ของความสามารถของคนในครอบครัว ชุมชนและสังคม ในการปรับเปลี่ยนวิธีคิด มีความเป็นอยู่ที่พอเพียง พออยู่พอกิน มีความมั่นคงต่อการดำรงชีวิต กินดีอยู่ดี เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ

เสรี พงศ์พิศ, วิจิต นันทสุวรรณ และจางงัก แรกพินิจ (2544, หน้า 24-27) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เป็นการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งพาตนเองภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติ สร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากของสังคมไทยเป็นการพัฒนาเฉพาะทางเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตัวเองได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบไปด้วย

1. วิสาหกิจชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ครอบคลุม เพราะเป็นหน่วยที่ผลิตสินค้าเพื่อใช้อุปโภค บริโภค

2. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ต้องการการบริหารจัดการแบบอิสระ สอดคล้องกับการบริหารจัดการในรูปแบบของนิติบุคคลเฉพาะ ที่เป็นหัวใจหลักของการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง

3. เจ้าของวิสาหกิจเป็นเจ้าของ ปัจจัยด้านการผลิต รวมถึงแนวคิดและภูมิปัญญาที่ครอบคลุมและชุมชน ได้สืบทอดความรู้ในรุ่นสู่รุ่น ควรได้รับการตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นระบบการพึ่งพาตนเอง

4. วิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาด้านการเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสในการจัดการ ทรัพยากรและผลผลิต แสวงหาความรู้พื้นฐานของปัญหาและภูมิปัญญาที่มีในชุมชน

5. วิสาหกิจมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน ในการพัฒนาระบบทุนและ สวัสดิการของชุมชน ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ไม่ผลิตจำนวนมากและแสวงหากำไรเกินควร

6. การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน มีรูปแบบการร่วมมือกับองค์กรภายนอก ซึ่งองค์กร ชุมชนที่เป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน ไม่สามารถบริหารจัดการองค์กรของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรภายนอกเพื่อให้วิสาหกิจชุมชน มีความสมบูรณ์แบบแต่ไม่ นำความคิดจากภายนอกมาตัดสินใจในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

7. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบการร่วมมือ โดยมีหลักของ การลงทุน จากการดำเนินงานของชุมชน โดยการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภายในและองค์กร ภายนอกและมีการกำหนดสัดส่วนของการลงทุนอย่างชัดเจน

8. องค์กรชุมชนและเครือข่ายชุมชน สามารถกำหนดมาตรฐานของสินค้าหรือผลผลิต เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและผู้รับบริการ

9. องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กร มีสิทธิในการดูแล จัดการ แหล่งทรัพยากรและ แหล่งเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การจัดการระบบมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ป้องกันการ ฉวยโอกาสจากคนนอกหรือพ่อค้าคนกลาง ที่มุ่งแต่ผลกำไร

10. องค์กรปกครองท้องถิ่นมีบทบาท และหน้าที่ในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เพื่อ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสังคม นอกจากนี้ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะสำเร็จและบรรลุแนวทางและวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัย มาตรการ ทั้งหมด 5 ด้านประกอบด้วย

10.1 มาตรการด้านของกฎหมาย โดยมีกฎหมายใหม่รองรับ ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ระบุสาระของการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน ในการจัดการ ดูแล รักษา ฟื้นฟูแหล่งผลิต ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของชุมชน นำเสนอรูปแบบนิติบุคคลแบบใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อการสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายให้เกิด ประสิทธิภาพ

10.2 มาตรการด้านการพัฒนาระบบการจัดการของรัฐ เพื่อการดำเนินการ สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการพัฒนาให้เป็นไปตามระบบ การลงทุน เช่น โรงงานแปรรูป ยุง ฉาง ระบบบำบัดน้ำเสีย ลานค้าหรือตลาดชุมชน มีการร่วมลงทุนของรัฐในระยะเริ่มแรก และเมื่อมี การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนแล้ว สามารถดำเนินการคืนทุนหรือซื้อหุ้นของรัฐกลับคืนมาเป็น ของวิสาหกิจชุมชนเอง ระดมทุนในเกิดการหมุนเวียนของเงิน ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

จากเงินทุนของรัฐในอัตราดอกเบี้ยพิเศษ เงินจากกองทุนหมู่บ้าน นำระบบการวิจัยและพัฒนาต่อ ยอดจากภูมิปัญญาของตนเอง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ ให้ได้มาตรฐาน รวมถึงการ วิจัยของนักวิชาการและสถาบันต่าง ๆ รวมถึงระบบการเรียนรู้ ของผู้นำในการเก็บข้อมูลและ วิเคราะห์ วางแผนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เช่นการบริหารจัดการ การผลิต และการตลาด เป็นต้น

10.3 มาตรการด้านภาษีของวิสาหกิจชุมชนควรได้รับการยกเว้นภาษีทุกประเภท เพราะเป็นกิจการของชุมชน ไม่ว่าจะป็นภาษีขาย เพื่อเป็นการสนับสนุนในด้านการแข่งขัน ซึ่งการ จัดเก็บภาษีควรกำหนดวงเงินสูงสุดของรายได้ให้ชัดเจน รวมถึงการลดหย่อนภาษีในการขยายผล การดำเนินงานในแนวราบ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการเกิดของวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ

10.4 มาตรการด้านตลาดผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการจัดการผลผลิต ส่วนเกิน ตอบสนองความต้องการของตลาดนอกชุมชน การสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ คุณค่า ของผลิตภัณฑ์ การจัดแสดงสินค้า ภายใต้อุปกรณ์หรือค่านิยมของความเป็นไทย

10.5 ปรับเปลี่ยนมาตรการที่มีอยู่เดิม เปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการ อุดหนุน หรือแทรกแซงทางการตลาด ที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม เป็นการอุดหนุนด้านการผลิตเพื่อ ให้เกิดการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนเกิดประโยชน์ กับครอบครัวของเกษตรกร และชุมชนโดยตรง

วิทยา จันทะวงศ์ศิริ (2547, หน้า 19-20) ได้ให้ความหมายและแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานโดยชุมชน มีครอบครัวและคนชุมชนเป็นผู้ผลิต
2. ทำการบริหารจัดการอย่างเป็นอิสระ มีศักยภาพเพื่อรองรับต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
3. เจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน มีฐานของความคิดภูมิปัญญา ที่ได้รับการสืบทอดนำไปสู่การพัฒนาผลผลิต
4. มีวัตถุประสงค์ที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมาย ที่เน้นถึงความสำคัญในการเรียนรู้เพื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนา หรือเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเรียนรู้ถึงการนำทรัพยากร และผลผลิตที่ได้จากชุมชน
5. พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนในด้านทุนและสร้างสวัสดิการ ผลิตสินค้าได้มาตรฐาน เชื่อสัจจะและมีคุณธรรม ไม่ฉวยโอกาสเพื่อแสวงหาแต่ผลกำไร
6. นำไปสู่การร่วมมือกับทั้งองค์กรภายนอกและภายใน เพื่อให้เกิดความคิดในการพัฒนา และการตัดสินใจในองค์เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย
7. ใช้ทุนหลักจากชุมชนและมีการดำเนินการรวมทุนจากองค์กรภายนอก โดยมีการกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสม

8. มีการกำหนดมาตรฐานเพื่อรองรับคุณภาพของสินค้า และรองรับผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนของตน ตลอดจนการผลิตและการตลาด เป็นกระบวนการบริหารจัดการและกำหนดเป้าหมาย เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

9. มีการบริหารจัดการ แหล่งทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชน เพื่อป้องกันการฉวยโอกาส การแข่งขันและช่วงชิง จากนายหน้าหรือคนกลาง

10. องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือส่วนท้องถิ่นมีบทบาท ต่อการสนับสนุนและพัฒนาเพื่อทำให้วิสาหกิจสร้างประโยชน์ในกับชุมชน

ศุภัญญา เอกนิล (2547, หน้า 35-36 อ้างจาก กษมาพร พวงประยงค์, 2554, หน้า 14) ได้กล่าวถึงการพัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชนเกิดจากองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายร่วมกันพัฒนาต้องมีการเชื่อมโยงกันประกอบไปด้วย

1. สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขจุดแข็ง จุดอ่อน ทำให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากการนำ ทรัพยากรและใช้ทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. เน้นระบบการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สามารถพึ่งพาตนเองของชุมชน การบริหารจัดการ การผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์ทรัพยากร และการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

3. พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม ให้มีแนวคิดที่เป็นของตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีระบบการจัดการที่เหมาะสมเชื่อมโยงและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม และระบบการจัดการที่มีต้นทุนต่ำและชุมชนพึ่งพาได้

4. พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนขยาย ออกไปในทุกภาคส่วนของชุมชน ไม่ได้เอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีโอกาสที่เหนือกว่าในระบบการเมือง

ศุภัญญา อธิปอนันต์และคณะ (2550, อ้างจาก อูสา สุทธิสาคร, 2554, หน้า 20) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง บริบทและสภาพการณ์ของคนในชุมชนในการประกอบอาชีพที่เหมือนกัน นำไปสู่การรวมตัวกัน เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เป็นการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสม ประกอบไปด้วย การพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ กิจกรรม การพัฒนาด้านการตลาด การพัฒนาขยายเครือข่าย และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็นปัจจัยภายในกลุ่ม เช่นการมีส่วนร่วม การร่วมมือของสมาชิก การพัฒนาความรู้และภูมิปัญญา ศักยภาพของผู้นำกลุ่ม และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม ปัจจัยในชุมชน คือความสัมพันธ์ของบุคคลในชุมชน การจ้างงานในชุมชน ตลาดรองรับ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายของรัฐ ระบบส่งเสริม กลไกตลาดและการคมนาคม

สังจา บรรจงศิริและคณะ (2551, หน้า 14) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีกระบวนการในการพัฒนาดังนี้

1. การพัฒนาเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการฝึกอบรมการศึกษาดูงานจากใน และนอกสถานที่ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จากระดับครอบครัว ครัวที่เกิดปัญหาทางครอบครัว สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เบื้องต้น เป็นการลดภาระรายจ่ายก่อน ไปสู่ระดับชุมชน การรวมกลุ่มเป็นการดึงศักยภาพ กำหนดคนโนบาย วัตถุประสงค์ บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ และสมาชิก เป็นการพัฒนาผู้นำในการดำเนินกิจกรรม และเพิ่มจำนวนสมาชิก

3. การส่งเสริมการเชื่อมโยงให้เกิดเป็นเครือข่ายของชุมชน มีลักษณะเป็นแบบพีและน้องเอื้อเพื่อเอื้อแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่าย การพัฒนาเป็นเครือข่ายมีจุดเริ่มต้นของความต้องการของชุมชนเป็นหลักมีเป้าหมายชัดเจนต่อการพัฒนา ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ประเมินผลการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาและนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

ชูศรี เสรีรักษ์ และคณะ (2552, หน้า 6) ได้ให้แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการการดำเนินงานที่มุ่งเน้นในเรื่อง การปรับแนวคิดและวิถีคิดของชุมชน แทนการพึ่งพาจากภายนอกเป็นพึ่งพาตนเอง เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน เพื่อความยั่งยืนและเข้มแข็ง โดยหลักของวิสาหกิจชุมชน คือ การเรียนรู้คือหัวใจเป็นหัวใจ เป็นการพึ่งพาตนเองอย่างมีเป้าหมาย

ถาวร ชูพล และคณะ (2552, หน้า 11) ได้ให้แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการปรับแนวคิดหรือวิถีคิดของชุมชน นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน มีความรู้เป็นหัวใจหลัก พึ่งพาตนเองอย่างมีเป้าหมาย ความสำเร็จและความล้มเหลวจะประกอบไปด้วยปัจจัยหลักที่สำคัญ ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านเงินทุน ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ปัจจัยด้านแรงงาน ปัจจัยด้านผู้นำ และปัจจัยในการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556, หน้า 84-85) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดังนี้ การพัฒนาเป็นแนวคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างโอกาส กิจกรรมและเป็นการแก้ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนอย่างตรงประเด็น เช่นการแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้สินและความเลื่อมล้ำ การพัฒนาเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำกลยุทธ์ วิธีการนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยกระบวนการความคิดของวิสาหกิจชุมชนต้องแสดง

ศักยภาพในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งหลักของความคิดประกอบไปด้วย มีระบบการเรียนรู้ที่ดีอย่างต่อเนื่องจากตนเอง เพื่อให้รับรู้ศักยภาพและความสามารถของชุมชน พร้อมปรับวิธีคิดจากการเรียนรู้ภายนอก นำมาใช้อย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการด้านทุน ของตัวเองที่มีอยู่ การจัดการทรัพยากร ภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น การจัดการกับความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนและคนในครอบครัว และการนำนวัตกรรมมาเพื่อเพิ่ม มูลค่าจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

2.5 ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542, หน้า 124-136) ยังได้กล่าวว่า มีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเงิน หรือเงินทุน ที่เกิดจาก 3 แหล่งคือ เงินทุนตนเอง เงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุน จากคนในชุมชนเอง ถ้าเป็นเงินทุนจากการระดม วิสาหกิจชุมชนมีโอกาสเติบโตได้ดีกว่าเงินลงทุนจากการกู้ยืม การดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องใช้ทุนเพื่อนำไปใช้ในการสร้างรายได้ และการใช้จ่ายหมุนเวียน

2. ปัจจัยด้านการตลาด จะต้องรู้ว่าสินค้าที่ผลิตได้ จะนำไปขายที่ไหน ขายอย่างไร วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่เพียงพอและแน่นอน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีตลาดแน่นอนจะเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ยืนอยู่ได้ เติบโตได้ และพร้อมที่จะขยายกิจการ โดยปัจจัยด้านการตลาด จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชนว่าจะสามารถอยู่รอดได้หรือไม่ ตลาดจึงเป็นหัวใจของการผลิต เป็นตัวนำการผลิต

3. ปัจจัยด้านการผลิต การจะผลิตอะไร ต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ในตลาด โดยผลิตสินค้าชนิด ความต้องการของตลาดเป็นหลัก อาศัยความชำนาญของผู้ทำการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ กับโอกาสทางการตลาด การผลิตในวิสาหกิจชุมชนที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูง พร้อมกับผู้ผลิตมีความรู้ทักษะ ความชำนาญ สามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ การผลิตที่จะประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาดและผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

4. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 3 ด้านที่สำคัญคือ

4.1 ด้านระบบเงิน การระดมทุนจากสมาชิก และสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ

4.2 ด้านระบบงาน วิสาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีการจัด โครงสร้างการบริหาร มีการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อควบคุมกำกับอย่างชัดเจน

4.3 ด้านระบบบุคลากร ในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน เนื่องจากบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีน้อย บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและ

กรรมการ การสั่งการ การบังคับบัญชา การให้ผู้อื่นให้โทษจึงไม่มี ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในด้านระบบบุคลากรจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะ คุณธรรม และความเสียสละ

5. ปัจจัยด้านผู้นำ ถ้าผู้นำมีศักยภาพ เป็นผู้นำและเป็นที่ยอมรับ มีความสามารถ มีบารมี มีความรู้ มีฐานะเป็นที่พึ่งพาของคนในสังคมได้ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ภายใต้การนำของบุคคลเหล่านี้ โอกาสที่กิจการจะขยายตัวได้รวดเร็ว มีความมั่นคง และโอกาสประสบผลสำเร็จสูง

6. ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อย ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เกิดจากคนในครอบครัว ส่วนมากพบว่าเป็นแรงงานที่มีความรู้ น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อ แม่ ปู่ย่า เป็นสำคัญยังขาดแรงงานของคนรุ่นใหม่ ความคิดใหม่

7. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ เพื่อการเติบโต และยั่งยืน จำเป็นต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะรวมถึงการระดมทุนและการใช้ทุนที่ระดมมา และนำทุนที่ได้จากการระดมทุนมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกจะนำพาให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ และสามารถพึ่งตนเองได้

8. ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กรวิสาหกิจชุมชน โดย ระเบียบข้อบังคับขององค์กรหรือวิสาหกิจชุมชนเป็นกฎเกณฑ์กติกาเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม ในอันที่จะทำให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่ประสบความสำเร็จสอดคล้องเชื่อมโยงประสานกัน การดำเนินงานตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ซึ่งกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ต้องเกิดขึ้นจากข้อตกลงของสมาชิกเป็นพื้นฐานสำคัญ

9. ปัจจัยเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ในการปฏิบัติต่อกันทั้งทางบวกและทางลบ ปฏิสัมพันธ์ทางบวกเช่น การช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมมือร่วมใจกัน ด้วยความคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริม และสร้างสรรค์ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในทางตรงกันข้าม ปฏิสัมพันธ์เป็นด้านลบ ย่อมทำให้เกิดความระมัดระวังในเรื่องของ เรียนรู้ และต่อรอง เพื่อป้องกันผลกระทบในด้านลบ

ญาณิ พายัพสายและคณะ (2558, หน้า 72) ได้ระบุว่าวิสาหกิจชุมชนที่จะประสบความสำเร็จนั้น ต้องพิจารณาถึงส่วนประกอบ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ของกลุ่มตามแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน สามารถแบ่งตามลักษณะของทุน ใน 4 มิติด้วยกันประกอบด้วย

1. มิติทุนกายภาพประกอบไปด้วย

1.1 การประกอบอาชีพและรายได้ วัตถุประสงค์ขายและรายได้ที่รับเข้ามาอย่างสม่ำเสมอจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยว หรือที่พักอาศัย

1.2 ผลผลิตของชุมชน วัตถุประสงค์การคัดสรรเป็นสินค้า OTOP โดยมีระดับ ดาวเป็นตัววัดสินค้าได้มาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขได้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชน

1.3 ปัจจัยการผลิต วัตถุประสงค์การเปลี่ยนแปลงของสมาชิกที่เปลี่ยนแปลงใน รอบ 3 ปี การใช้เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต การบรรจุหีบห่อ

1.4 การเข้าถึงแหล่งเงินทุน วัตถุประสงค์การลงทุนของสมาชิก ด้วยความสมัครใจ การถือหุ้น การกู้ยืมจาก สหกรณ์การเกษตร ชกส. และธนาคารออมสิน รวมถึงแหล่งสนับสนุนงานทุนจากภาครัฐและแหล่งต่าง ๆ

2. มิติทุนมนุษย์ประกอบด้วย ความรู้ที่เกิดจาก ความรู้เดิม ประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการทำงาน ผู้นำและคณะกรรมการในกลุ่ม การร่วมมือร่วมใจการทำงาน ความสามัคคี ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในกลุ่ม

3. มิติทุนทางสังคมประกอบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำความรู้เดิมมาใช้ในการผลิต การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ขยายโครงสร้างและการขยายฐานของลูกค้าที่มากขึ้น

4. มิติทุนธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งวัตถุดิบในชุมชน ปริมาณและความหลากหลายของทรัพยากรของวัตถุดิบในชุมชน

จากแนวคิดของทุกท่านสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการของคนในชุมชนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปที่ไม่ใช่ธุรกิจ แต่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยชุมชนเป็นเจ้าของในกิจการ นำวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้เป็นทุน เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใหม่และนำความรู้หรือทุนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์จนผสมผสานและลงตัว มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างบูรณาการ สามารถพึ่งพาตนเอง ชุมชนและสังคมโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีรากฐานที่แข็งแรง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนที่ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้เป็นหัวใจหลักของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

3. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

“...คำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง. คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข..”พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ.ศาลาดุสิตดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541 (อ้างจาก สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554)

เศรษฐกิจพอเพียง คือการทำให้เกิดความพอเพียง เต็มที่ เป็นเรื่องของธรรมะ ธรรมชาติ หรือคำว่า ธรรมดา โดยการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงนั้นต้อง ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาด สว่าง แจ่มใสและสงบ ซึ่งการพัฒนาต้องทำตามลำดับขั้นตอน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีรับสั่งให้มีการพัฒนาอย่างเป็นระยะ ๆ สร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ก่อนให้เกิด พื้นฐานที่มั่นคง ถึงค่อยสร้างเสริมฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคง พร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งมั่นแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนโดย สอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยาก ล้มเหลวได้ในที่สุด...”โดยความสำคัญของพระบรมราโชวาทนี้ แนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเพียงอย่างเดียว โดยไม่ใช่พื้นฐานการพึ่งพาตนเองของประชาชน อาจก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตของประชาชน ถ้าประชาชนมีพื้นฐานของความมั่นคงแล้ว จะทำให้ประเทศเกิดความมั่นคง หรือที่เรียกว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศก่อน เน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป

“พอมีพอกิน” แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ.ศาลาดุสิตดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541 (อ้างจาก สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554)

3.2 หลักสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา (2556, หน้า 10-12) ได้ให้คำจำกัดความ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเน้นย้ำในแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤต นำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้คนส่วนใหญ่ พออยู่ พอกิน พอมี พอใช้ ทำให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด และแนวทางการปฏิบัติของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึง 3 หลักการได้แก่

1. ความพอประมาณ หมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะเงินทุน ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อนที่จะนำทุน หรือทรัพยากรจากแหล่งอื่นๆ มาใช้ การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้อย่างเหมาะสม ตรงกับสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น หรือที่เรียกว่า ภูมิสังคม เป็นการพัฒนาจากภายใน นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและชุมชน การรักษาระดับของความพอประมาณ คือ ไม่มากจนเกินศักยภาพ และไม่น้อยไปจนกระทั่งขาดแคลนหรือไม่เพียงพอ ซึ่งพอประมาณนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ ในรูปแบบ 4 ด้าน คือ ความรอบรู้ ความรอบคอบในการวางแผน การตัดสินใจ และมีพื้นฐานในเรื่องของคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนและสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่างๆอย่างมีเหตุผล บนความถูกต้อง เป็นจริง มีหลักการวิชาการ ตามหลักกฎหมาย ศิลปกรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ค่านิยม อันดีงาม มีการวางแผน การดำเนินการ หรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมอย่างมีเหตุผล ต้องอาศัยความรอบรู้ ความขยันหมั่นเพียร อดทน การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ แสวงหาความรู้ใหม่อย่างถูกต้อง รอบคอบในด้านความคิด การพิจารณา การตัดสินใจอย่างมีสติ ปัญญา ความมั่นคงของจิตที่มีคุณภาพ อย่างมีเป้าหมาย

3. การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมความพร้อมพร้อมกับผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือผลกระทบ ฉะนั้น การกระทำสิ่งใด ต้องไม่เสี่ยง ไม่ประมาท มีการเตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการกิจต่อไปได้ โดยไม่ติดขัด หยุดกลางคัน และดำเนินงานต่อไปได้ในระยะยาว

โดยมีเงื่อนไขในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระดับความเพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ คุณธรรมอันประกอบด้วย

1. ความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ในด้านวิชาการ ที่เชี่ยวชาญอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบพร้อมที่จะนำความรู้มาใช้อย่างเชื่อมโยง ต่อการวางแผนและมีความรอบคอบ เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง

2. คุณธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน พრაกเพียรต่อการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต แบ่งปันไม่โลภ

ประเวศ วะสี (2542, หน้า 111) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นความพอเพียงของทุกคน ในทุกด้าน ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ความรัก ภูมิปัญญาเพื่อให้เกิดความสมดุล ซึ่งเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้และนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งหมด 7 ประการ

1. พอเพียงในสิ่งที่มีสำหรับทุกคนและครอบครัว ไม่ใช่เป็นเศรษฐกิจที่ต่างคนต่างทำ และทิ้งกัน

2. จิตใจที่พอเพียง รักและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น แบ่งปันมักเป็นที่รักของผู้อื่นและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

3. มีสิ่งแวดล้อมที่เพียงพอ รักษาทรัพยากรที่มีและใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อการยังชีพ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ด้านสิ่งแวดล้อมและทุนที่มีอยู่

4. มีชุมชนที่เข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันของชุมชนเป็นการสร้างความเข้มแข็งที่สมาชิกทุกคนในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาด้านสังคม ความยากจนและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

5. ความรู้และปัญญาที่เพียงพอ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตของกลุ่มคนและชุมชน ขึ้นอยู่กับความแตกต่างและหลากหลายของสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเติบโตเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่มั่นคง

7. ความมั่นคงที่พอเพียง มีความชัดเจนยั่งยืน ไม่มีขึ้นและลง สมดุล ยึดหลักทางสายกลางที่เชื่อมโยง เศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม

3.3 การพัฒนาให้มั่นคงเริ่มจากการสร้างฐานรากที่เข้มแข็ง

จากโครงการพระราชดำรินในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงห่วงใยเกษตรกรรายย่อย นำไปสู่การทำการเกษตรในระดับครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ กล่าวคือ ครอบครัวเกษตรกรสามารถอยู่ได้อย่าง พออยู่พอกินและลดความเสี่ยง จากความไม่แน่นอนของธรรมชาติ เช่น น้ำฝน การเลี้ยงที่ปลูกพืชเพียงไม่กี่ชนิดที่เสี่ยงต่อความผันผวนของตลาด ซึ่งปี 2537 แนวพระราชดำรินี้ได้พัฒนาเป็นทฤษฎีใหม่ 3 ขั้นตอน เพื่อเป็นตัวอย่างของการพัฒนาจากระดับฐานรากให้มั่นคง มีระบบและขั้นตอน ทางเกษตร ดังนี้

1. แนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่สอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อความพออยู่พอกิน สอดคล้องฐานะในครอบครัวเป็นการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย

1.1 ขุดบ่อสำหรับเก็บน้ำเพื่อใช้เพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งและเลี้ยงปลา

1.2 ปลูกข้าวให้เพียงพอในการบริโภคของคนในครอบครัวทั้งปี

1.3 ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้ผล พืชสมุนไพร

1.4 ปลูกบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย พืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน โดยการแบ่งพื้นที่สามารถปรับใช้ได้กับทุกพื้นที่เพื่อความเหมาะสม ตามภูมิภาค สภาพของดิน น้ำ อากาศ และชนิดของพืชที่จะปลูกที่มีความแตกต่างกัน เป็นการหลีกเลี่ยงการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ที่ต้องพึ่งพาสารเคมี ตลอดเวลา ทำให้ดินเสื่อมโทรม ผลกำไรต่ำ ขาดแคลนน้ำ การทำเกษตรในลักษณะนี้ จะทำให้มีส่วนเกินของผลผลิตในระยะยาว มากกว่าความจำเป็นในการบริโภคในครัวเรือน ส่วนเกินดังกล่าวสามารถนำมาแลกเปลี่ยนซื้อขายเป็นเงิน ในตลาดท้องถิ่น ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

2. มีเป้าหมายอยู่สร้างความสามารถ ในการพึ่งพาตนเองในระดับชุมชน โดยการนำผลผลิตส่วนเกินที่บริโภคในครอบครัว มาจัดการร่วมกันในระดับชุมชน ยึดหลักการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความประหยัดและคุ้มค่างบทุน การพึ่งพาตนเองในระดับชุมชนสามารถทำได้หลายทาง เช่นการรวมกลุ่ม ร่วมมือในรูปของสหกรณ์ เพื่อการผลิต การตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชน การร่วมมือการจัดตั้ง ธนาคารข้าว/โค/กระบือ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน ศูนย์การบริการด้านสุขภาพ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวยังคงยึดหลัก “การใช้ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก” การแลกเปลี่ยนกันกับชุมชนภายนอกมีเพิ่มมากขึ้น และความสำคัญคือการแลกเปลี่ยนจากภายในชุมชนนั่นเอง

3. ติดต่อสัมพันธ์กับระบบตลาด จากเศรษฐกิจภายนอก ที่มีวัตถุประสงค์ของการจัดจำหน่ายสินค้า เริ่มต้นแสวงหา เทคโนโลยี และทรัพยากรจากภายนอก มาใช้ในชุมชน เช่นการสร้างโรงสี สินเชื่อจากธนาคาร การเจรจาต่อรอง ขอความร่วมมือกับบรรษัทธุรกิจ เพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่ายให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์แบบ

จากการศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงยึดหลัก ความพอประมาณในสิ่งที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การรวมตัวกันของคนในชุมชน ชี้อัตย์ โปร่งใส สร้างภูมิคุ้มกันที่เกิดจากความเสีย การบริหารเงินทุน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างลงตัว โดยมีเงื่อนไขด้านความรู้ที่เป็นความรู้รอบด้าน เชื่อมโยงประกอบการวางแผนและมีความรอบคอบในแผนที่ใช้ปฏิบัติ รวมถึงความมีคุณธรรม ชี้อัตย์สุจริต อดทนและหมั่นเพียร ใช้ความคิดและสติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3.4 รอด พอเพียง มั่นคงยั่งยืน

เสรี พงศ์พิส (2554, หน้า 53-59) ได้ให้ความหมายของคำว่ารอด พอเพียง ยั่งยืน และมั่นคง ซึ่งมี 3 ขั้นตอนของการแก้ปัญหาและความยากจนซึ่งเป็นหนทางที่นำไปสู่ความเข้มแข็งประกอบด้วย

1. รอด (survive) ในที่นี้หมายถึง รอดจากปัญหาหนี้สินซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพของเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีความเพียรพยายามในการช่วยเหลือตนเองให้หลุดพ้นจากวงจรหนี้ด้วยความเพียรที่บริสุทธิ์ รวมถึงการปรึกษาหารือกัน คิดใหม่ ทำใหม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ เช่นการทำบัญชีครัวเรือน ที่ระบุถึงรายรับ- รายจ่ายทั้งหมดประกอบที่ทำให้ได้คำตอบว่าทำไมถึงประสบปัญหาหนี้ รอดไม่ใช่มุ่งให้รวย แต่เป็นการจัดระเบียบใหม่ของชีวิต จาก “ข้างใน หรือ ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งมาจากการเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการเรียนรู้ดังกล่าวมาจาก “ชุมชน” ที่ระดมความคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมจัดการชีวิต จัดการหนี้สิน บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ มีการออม การผลิต การบริโภคนำเงินไปลงทุนในรูปแบบของธุรกิจชุมชนจัดการสภาพแวดล้อมให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี

2. พอเพียง (sufficient) หมายถึง การแก้ไขปัญหาที่ไม่รู้ว่าจะเดินทางไปแบบไหนจะทำอะไร เงินสำหรับคนในชุมชนไม่ได้ขาดคน พอเพียงคือ “อยู่พอดี กินพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนใคร ไม่เบียดเบียนธรรมชาติทรัพยากรที่มีอยู่ มีความคิดของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข “มีความสุขตามอัตภาพ” นอกจากนี้ ความพอเพียงยังหมายถึง การจัดการทุนที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทรัพยากรบุคคล ความรู้และปัญญาตลอดจน ทุนทางสังคม ซึ่งความสำคัญของท้องถิ่นคือ ทุนสังคมที่ทำให้ชุมชนมีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มี “ผี” มี “ขวัญ” ที่ร้อยรัดให้คนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคี ซึ่ง “ผี คือ ระเบียบ กฎเกณฑ์” ที่มีอยู่ในทุนสังคมนอกจากนี้ “น้ำใจ เปรียบเสมือนน้ำมันเครื่องที่ใช้หล่อลื่นให้เครื่องยนต์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การที่เราหันกลับมา “คืนสู่รากเหง้า” (back to the roots) เพื่อจะได้พบกับ วัฒนธรรมของความ “พอเพียง” โดยการคืนสู่รากเหง้าไม่ใช่การกลับไปหาอดีต แต่เป็นหนทาง เชื่อมอดีตและปัจจุบัน นำไปสู่อนาคต

3. มั่นคงยั่งยืน (sustainable) คือ อยู่อย่างแข็งแรงไม่ล้มลุกคลุกคลาน เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถาวร มีเศรษฐกิจท้องถิ่นที่พึ่งตนเองของคนในชุมชน และมีเครือข่ายที่จัดการความเป็นอยู่ได้อย่างพอเพียง ไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากร ทุนในท้องถิ่น การผลิตสินค้าเพื่อบริโภค มีฐานเศรษฐกิจที่ดี ไม่เสี่ยง มีหลักประกัน มีระบบสวัสดิการและความมั่นคงให้กับตนเอง มีความเท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย มีโอกาสในการใช้ทรัพยากร ข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง

รอดพอเพียง ยั่งยืนและมั่นคง สามารถอธิบายตามภาพดังกล่าวที่เป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีสามมุม ที่ทั้งสามมุมมีความสัมพันธ์กัน โดยปัจจัยสำคัญของการพัฒนา “สามมุม” คือ “ฐานชีวิต” หรือ “Pyramid of Life” ที่หมายถึง การเรียนรู้และการจัดการอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า รอด พอเพียง มั่นคงยั่งยืน คือ ชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนที่รอดพ้นจากภาวะหนี้สินมีการปรึกษาหารือกันของกลุ่ม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำใหม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมจัดการชีวิต จัดการหนี้สิน บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทุน ทรัพยากร ไม่ให้เกิดความขัดสน ไม่เบียดเบียนใครใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เท่าที่จำเป็น อยู่อย่างแข็งแรง มั่นคง เมื่อพบปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถาวร มีเครือข่ายที่จัดการความเป็นอยู่ได้อย่างพอเพียง ไม่เสี่ยง มีหลักประกัน มีระบบสวัสดิการและความมั่นคงให้กับตนเอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุสา สุทธิสาคร (2554, หน้า 24) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 25 คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการในชุมชนและผู้รู้ในชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 13 คน คณะทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 คน และผู้ใช้สินค้า จำนวน 6 คน โดยกิจกรรมของกลุ่มคือการทำอิฐ โดยแบ่งช่วงของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็น 2 ช่วง คือ ปีพ.ศ 2548-2550 เป็นช่วงของการก่อตั้ง มีการลองผิดลองถูก มีการศึกษาค้นคว้าและทดลองการทำอิฐ การศึกษาหาความรู้และการจัดจำหน่ายอิฐที่ยังมีไม่มากนัก ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงที่อิฐได้รับการสนับสนุนและเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากคุณภาพของอิฐ น่าเชื่อถือ เป็นที่รู้จักของผู้ใช้ ยอดการจัดจำหน่ายสูงขึ้น ขยายสินค้าประเภทอื่นๆมากขึ้น การบริหารจัดการดีขึ้นและกลุ่มมีผลกำไรมากขึ้น จากการวิจัยในการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชน (หน้า 63) พบว่า ผู้นำชุมชนมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning) และใช้ความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) ที่ผสมผสานเกิดเป็นความรู้นำไปสู่การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำเคยทำงานในด้านก่อสร้างมาก่อน และศึกษาดูงานจากร้านขายวัสดุก่อสร้าง ที่มีเครื่องปั้นอิฐบล็อกขาย จึงมีความคิดว่าชุมชนน่าจะผลิตอิฐบล็อกไว้จำหน่ายในชุมชนเอง จากกระบวนการเรียนรู้นำไปสู่การแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือ และระดมความคิดของคนในชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกัน (collective learning)

เพื่อตัดจิตใจของกลุ่มในความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเรียนรู้เพื่อแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ การลงทุนในเครื่องมือ ความเป็นไปได้ โอกาสและคุณภาพของผลผลิตชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้และทดลองทำ (learning by practice) เพื่อยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำข้อมูลที่ได้มาทำการปฏิบัติ ทดลอง ให้อธิบายถึงความแข็งแกร่งและแตกต่างจากท้องตลาด รวมไปถึงกระบวนการเรียนรู้ที่วางอยู่บนรากฐานของการคิดแบบ ผู้ประกอบการ ผสมผสานกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการเรียนรู้และการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จ

งานวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบไปด้วย สินค้าที่มีคุณภาพ ราคาถูก เลือกราคาได้เหมาะสม ใกล้เคียงตลาดและความต้องการของผู้ใช้ มีวิธีคิดแบบผู้ประกอบการ ทำให้สามารถขับเคลื่อนวิสาหกิจได้อย่างดี ความคิดที่สำคัญของผู้ประกอบการ คือ มินิวัตกรรม กล้าตัดจิตใจ มีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ ศึกษาดูงานก่อนการลงทุนจ้างคนที่มีความรู้มาสอน และค้นคว้าทดลองจนเกิดผลสำเร็จ คนในชุมชนมีความสามัคคีกัน มีความซื่อสัตย์ อันเป็นพื้นฐาน ผู้นำมีกระบวนการทัศน์และวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มีทุน มีทรัพยากรธรรมชาติ มีแรงงาน หน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุน อันเป็นปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อความสำเร็จให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนี้ ปัญหาและอุปสรรค คือ ผลผลิตสินค้าไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า ความต้องการสินค้ามากขึ้นแต่แรงงานมีจำนวนจำกัด และการวางแผนในการขยายงานในอนาคต ในเรื่องของระบบงาน เพื่อรองรับการขยายตัว ทั้งกำลังคน ระบบขนส่ง การบริหารจัดการ บัญชี การเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภอรินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีข้อค้นพบว่าส่วนหนึ่งของความสำเร็จเกิดจากแนวคิดที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกิดการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ว่าตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้แก่คนในชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการเอง มีความมั่นคงในแนวทาง วิธีการ โดยนำเอาชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน นำทุนที่มีในชุมชน อันประกอบไปด้วย ภูมิปัญญา ความรู้เดิม แรงงานนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังวิเคราะห์สะท้อนให้เห็น ทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพใฝ่เรียนรู้ ทำให้เกิดความคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การทำงานที่เต็มทีกับงาน คิดค้นทดลอง สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถสู้กับคู่แข่ง การอบรมบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน ควรใช้วิธีคิด ก่อนเน้น วิธีทำ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนแบบเดิม ที่วนเวียนกับปัญหาเดิม ๆ ที่ไม่รู้ว่าจะผลิตสินค้าออกมาแล้วจะจำหน่ายให้ใคร ขายอย่างไร เพราะไม่สามารถเริ่มต้นการวิเคราะห์สินค้าที่จำเป็นให้กับชุมชนได้

ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2556, หน้า 52) ทำการศึกษาในเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา” โดยได้ทำการศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 3 กลุ่มประกอบด้วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เป็นการพัฒนามาจากแนวคิดของ Aguilar (1967) เป็นการสังเกตการณ์ จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ประกอบการ จำนวน 32 ผู้ประกอบการ โดยใช้แนวคิดในการวิเคราะห์ดังนี้ ปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และนิเวศวิทยา นำไปสู่การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) รวมไปถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) ที่เชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน เช่น นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis) และผลการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (descriptive analysis)

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา นั้นพบว่า สภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการเมืองจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ.2548 มีการจดทะเบียนรับรองวิสาหกิจชุมชนอย่างถูกต้อง ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้รับองค์ความรู้ การบริหารจัดการ ทักษะการพัฒนาฝีมือแรงงาน และการสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าโดยการแสดงสินค้า ในที่ต่าง ๆ แบบไม่มีค่าใช้จ่าย ทางด้านเศรษฐกิจ มีความสมดุลทางธรรมชาติ การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว การใช้จ่ายของภาคเอกชน มีการลงทุนร่วมกันของภาครัฐและเอกชน การ การส่งออก เพื่อก่อให้เกิดรายได้ และเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ และทางด้านสังคม มีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นน้อยลง มีรายได้ที่พอเพียงกับครอบครัว นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตลาด การบริหารจัดการองค์กร ได้ดีขึ้นและเป็นระบบ ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศน์ เพราะมีการบุกรุกป่าที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ การเผาป่า ทำให้ป่าขาดความสมดุลทางธรรมชาติ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาพบว่า จุดแข็งของวิสาหกิจชุมชน มีกำลังคนพอเพียง มีวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำ มีเงินทุนหมุนเวียนตลอด การผลิตสินค้าได้คุณภาพและมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด สร้างกำไรสูง จุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชน คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสินค้ายังล้าสมัย ขาดความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีใหม่ การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบ ยังขาดเทคนิคความชำนาญ

ในการจำหน่ายสินค้า และขาดการวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โอกาสของวิสาหกิจ มีกลุ่มลูกค้าที่ยังมีความต้องการสูงและนิยมสินค้าจากธรรมชาติ วัตถุประสงค์ในการผลิตสินค้ามีอย่างต่อเนื่อง ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ อุปสรรคที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชนคือ บุคลากรที่มีความสามารถในด้านการตลาด ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ เทียบรายรับกับรายจ่ายยังขาดความสมดุล ขาดมาตรฐานการรับรองสินค้าจากหน่วยงานของรัฐ จากการศึกษายังพบปัญหาด้านการตลาด การบริหารจัดการ ช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ระบบบัญชีและการเงิน ยังขาดระบบที่ดี จึงไม่สามารถคำนวณ กำไรและขาดทุนของผลประกอบการได้ การผลิตจากแรงงานยังไม่ได้มาตรฐานจำเป็นต้องฝึกให้เกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อคุณภาพของสินค้าได้มาตรฐาน ยังขาดเทคโนโลยีในการพัฒนารูปแบบ การสื่อสาร การสร้างเว็บไซต์เพื่อจำหน่ายสินค้า มาตรฐานและความสวยหรูของผลิตภัณฑ์ยังต้องมีการพัฒนา และใช้ความสามารถของตนเองเพื่อลดต้นทุนจากการจ้างทำจากแหล่งอื่น และปัญหาต้นทุนการผลิต ค่าจ้างแรงงาน วัตถุดิบที่มีราคาสูงขึ้น โดยผู้ผลิตจำเป็นต้องมองหาผู้บริโภคนั้นคุณภาพของสินค้ามากกว่าราคาที่กำหนด

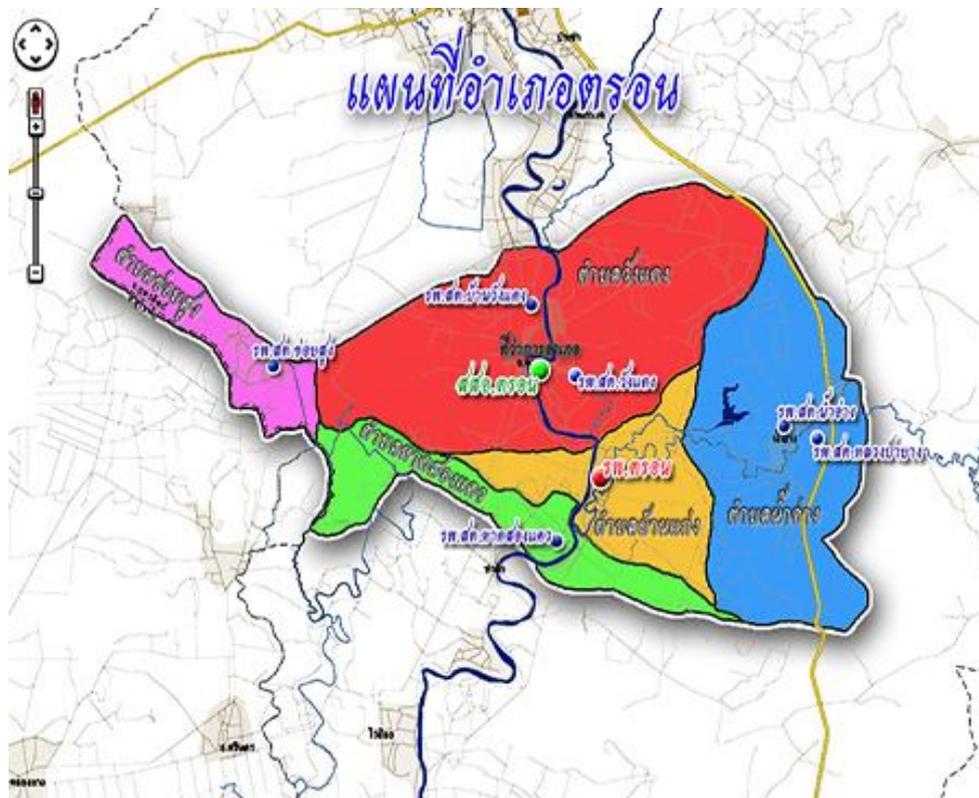
ผลการวิจัยสรุป ได้ว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ควรพัฒนาด้านต้นทุนการผลิต โดยเน้นต้นทุนด้านแรงงานและวัตถุดิบ จำเป็นต้องหาแนวทางการบริหารจัดการ เปลี่ยนจากรายขึ้นเป็นงานเหมา สร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี สร้างประสิทธิภาพให้ดีขึ้น สร้างแบรนด์สินค้าให้แข็งแกร่งและติดตลาด การบริหารจัดการการเงินและบัญชี การทำบัญชีบุคคล ตามหลักการทางบัญชีอย่างถูกต้อง และการให้ความสำคัญจากภาครัฐอันเป็นหน่วยงานที่พัฒนาวิสาหกิจชุมชน ถ้าวิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งและแข็งแกร่งแล้ว จะทำให้คนในชุมชน สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขและพึ่งพาตนเองได้

จุฑามาส ชโลธร (2554, หน้า 43) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองมือไทร” ได้งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนจำนวน 11 ราย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกเพียงองค์กรเดียวนอกจากนี้พบว่าการเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี นั้นประกอบไปด้วย การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองมือไทรที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยดำเนินการผลิตน้ำพริกชนิดต่างๆเพื่อส่งขายให้กับชุมชน มีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลผลิตที่สมาชิกผลิตขึ้น สนับสนุนให้สมาชิกมีรายได้เสริมนอกเหนือจากการทำเกษตร ส่งเสริมให้กลุ่มใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน มีช่องทางการจัดจำหน่ายในตลาดในรูปแบบการค้าปลีก

และขายส่ง ซึ่งประสิทธิภาพของการดำเนินกลุ่มในด้านการผลิต การตลาด และการเงิน ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเนื่องจากการตัดสินใจทั้งหมดขึ้นอยู่กับมติของการตัดสินใจของประธานกลุ่มเพียงผู้เดียว แต่ด้านการผลิตนั้นยังมีประสิทธิภาพในการผลิตค่อนข้างสูงเนื่องจากในชุมชนมีแหล่งวัตถุดิบที่รองรับได้มากพอ แรงงานมีอย่างเต็มที่แต่สิ่งที่จะผลิตเช่น พริกแกงยังมีน้อย ปัญหาคู่แข่งในตลาดยังมีค่อนข้างมาก โดยส่วนใหญ่ลูกค้าที่อยู่ในตลาดมักซื้อจากเจ้าเดิมที่ส่งประจำ และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินที่ยังไม่สมบูรณ์แบบ ทำให้การเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในอำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ยังไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นคือการจัดการองค์กรในรูปแบบของกลุ่ม ที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน การผลิตสินค้าควรควบคุมมาตรฐาน สุขอนามัย มีสถานที่ผลิตสะอาด มีห้องบรรจุที่ปลอดเชื้อ การตลาดควรมีการขายตลาดเพิ่มจากเดิม การบริหารจัดการด้านการเงินควรจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย กำหนดต้นทุนเพื่อให้การผลิตสินค้ามีกำไรจากเดิม และมีการชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ให้สมาชิกมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของกลุ่ม

ศรีพรรณ เชื้อสุวรรณ (2559, หน้า 77) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง “ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารพื้นเมือง ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มแปรรูปอาหารพื้นเมืองดำเนินการผลิต สินค้าใส่แก้ว ที่เป็นอาหารพื้นเมืองของชาวเหนือ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรวม 16 ราย จากคณะกรรมการและสมาชิก ผู้นำชุมชนและเครือข่ายทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่าความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค สมาชิกของกลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทุกปี มีการสนับสนุนกิจการของชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นศูนย์กลางของภาคีเครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้นำภูมิปัญญาและความคิดใหม่มาผสมผสานจนเกิดเป็นนวัตกรรมที่ลงตัว ใช้ผลผลิตที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างเต็มที่ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังดำเนินกิจการในรูปแบบของการพึ่งพาตนเอง ให้คุณค่าของการประสานงาน ร่วมมือ ประสานงานกันทุกภาคส่วน มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารพื้นเมือง ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการต่อไป

5. วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง

ภาพที่ 2.6 แผนที่แสดงพื้นที่อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

5.1 ข้อมูลพื้นฐาน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

อำเภอตรอนเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน โดยที่มาของชื่ออำเภอนั้นมาจาก 3 แหล่งข้อมูลด้วยกัน ซึ่งที่ว่าการอำเภอเดิมตั้งอยู่ที่ปากคลองตรอน ตำบลบ้านแก่ง บางฝ่ายกล่าวว่า อำเภอตรอนตั้งอยู่บริเวณติดคลอง ในฤดูแล้งน้ำในคลองแห้งขอด เป็นห้วงเป็นดอน จึงเรียกว่า คลองดอน ต่อมาเพี้ยนเป็น “คลองตรอน” เมื่อตั้งเป็นที่ว่าการ อำเภอตรอน และฝ่ายสุดท้ายกล่าวว่า อำเภอตรอนมาจากชื่อ “เมืองตรอนศรีสินธุ์” โดยมีข้อมูลปรากฏในพระราชหัตถเลขา คราวเสด็จมณฑลฝ่ายเหนือของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เนื่องจากท่านได้เสด็จ เมืองตรอนศรีสินธุ์ด้วย

ชื่อเดิมของอำเภอตรอน มีชื่อว่า “อำเภอเมืองตรอน” เป็นเมืองขึ้นของเมืองพิชัยเมื่อ พ.ศ. 2430 ซึ่งสมัยนั้น จังหวัดอุตรดิตถ์ แบ่งการปกครอง เป็น 5 อำเภอด้วยกัน คือ เมืองพิชัย เมืองอุตรดิตถ์ เมืองตรอน เมืองลับแลและเมืองน้ำปาด มีนายอำเภอคนแรกชื่อ หลวงพินิจ ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2430-2436 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้เสด็จถึงที่ว่าการอำเภอตรอน เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2444 จากข้อความในพระราชหัตถเลขาจะพบว่า เมืองตรอน มีชื่อเดิมว่า “เมืองตรอนตรีสินธุ์ (ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษา มีชื่อว่า โรงเรียนตรอนตรีสินธุ์) และที่ว่าการเดิม ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านแก่ง ในปี พ.ศ. 2457 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอบ้านแก่ง จนถึง พ.ศ. 2475 จึงกลับมาใช้ชื่อ อำเภอตรอน จนถึงปัจจุบัน หลวงพิศาลสุรศักดิ์ เป็นนายอำเภอ ได้พิจารณาเห็นว่า สถานที่ตั้งเดิมมีภูมิประเทศไม่เหมาะสม จึงได้ย้ายมาอยู่ที่ บ้านวังหิน ตำบลวังแดง เป็นศูนย์กลางในการติดต่อราชการ ใกล้เคียงสถานีรถไฟและแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน

จากหลักฐานที่สืบค้นจากทะเบียนข้อมูลโรงเรียนบ้านวังแดง (สหจิตวิทยาการ) (ทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนวัดวังแดงปี พ.ศ. 2435) ทำให้ทราบถึงการศึกษาของกลุ่มคนวังแดง ซึ่งเป็นบรรพบุรุษที่มีต้นตระกูล โดยคำนวณจากอายุคนในปัจจุบันย้อนไปหาบรรพบุรุษในอดีต พร้อมกันนี้ได้สืบค้นจากหลักฐานเพิ่มเติม (ทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2499) เอกสารที่วัดวังแดงที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้านในยุคแรก ๆ และคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านที่ได้เล่าให้ลูกหลานฟังสืบต่อกันมา ทำให้สรุปได้ว่า ปีพ.ศ. 2377 มีกลุ่มครอบครัวทั้งหมด 10 ครอบครัว โดยการนำของ นายแดง ที่พาผู้คนเข้ามาอาศัยและตั้งถิ่นฐาน ที่ทำกินเป็นกลุ่มแรก โดยใช้วัดวังแดงหมู่ที่ 3 เป็นศูนย์กลาง และยังมีพี่น้องคนอื่น ๆอพยพตามกันมา ในสมัยก่อนกลุ่มคนที่ตั้งบ้านเรือนนั้น ตามภาษาท้องถิ่นของชาวบ้านวังแดงจะเรียกว่า “ข้าง” หรือ 4 ช่วงอันประกอบไปด้วย

1. ข้างบ้านเหนือ คือกลุ่มคนที่ตั้งบ้านเรือนเหนือวัดวังแดง
2. ข้างบ้านใต้ คือ กลุ่มคนที่ตั้งบ้านเรือนใต้วัดวังแดง
3. ข้างกลาง คือกลุ่มคนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณรอบๆวัด
4. ข้างวัดสังจา คือกลุ่มคนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ท้ายหมู่บ้านไปทางด้านใต้สุดของหมู่บ้าน

5.2 ที่มาของชื่อหมู่บ้านวังแดง

ปีพ.ศ.2435 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้มีการปฏิรูปการปกครองราชการ โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเลียนแบบมาจากประเทศตะวันตก เรียกว่า ระบบเทศาภิบาล นำหัวเมืองต่าง ๆ มารวมกันเป็น “มณฑล” และมีจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ขึ้น ให้มีข้าหลวงมณฑลเป็นผู้รับผิดชอบปกครอง รับคำสั่งนโยบายจากส่วนกลางต่อมาทางราชการ ได้ให้กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย กำหนดและตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้น และให้มีผู้ปกครองหมู่บ้านเรียกว่า “ผู้ใหญ่บ้าน”

เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ 2435 โดยคนในหมู่บ้านได้เลือก นายแดง เป็นผู้ใหญ่บ้าน และร่วมกันตั้งชื่อ หมู่บ้านนี้ว่า “บ้านวังแดง” และเรียกมาจนถึงปัจจุบัน

5.3 ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่

1. เขตพื้นที่ตำบลวังแดง เป็นหนึ่งใน 5 ตำบล ของอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยที่ว่าการอำเภออยู่ในพื้นที่ตำบลวังแดง ทิศเหนือติดกับ ตำบลหาดกรวดและตำบลวังกะพือ บางส่วนมีบริเวณพื้นที่เป็นภูเขา ทิศใต้ติดกับตำบลบ้านแก่ง ทิศตะวันออกติดกับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พิษณุ โลก- อุดรดิตถ์) และอำเภอทองแสนขัน ทิศตะวันตก ติดกับตำบลข่อยสูง และตำบลหาดสองแคว

2. เนื้อที่ตำบลวังแดง มีเนื้อที่ประมาณ 120 ตารางกิโลเมตร (74,525 ไร่)

3. ภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มบนแม่น้ำน่านทั้งสองฝั่ง โดยมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ราบเรียบ มีระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 50-100 เมตรจากระดับน้ำทะเล พื้นที่ลาดเอียงจากเหนือเขา ที่อยู่ห่างไปทางทิศตะวันตก

4. จำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน

4.1 หมู่ที่ 1 บ้านวังหิน

4.2 หมู่ที่ 2 บ้านวังแดง

4.3 หมู่ที่ 3 บ้านวังแดง

4.4 หมู่ที่ 4 บ้านใหม่เขวชน

4.5 หมู่ 5 บ้านใหม่โพธิ์เย็น

4.6 หมู่ที่ 6 บ้านห้วยพิกุลทอง

4.7 หมู่ที่ 7 บ้านหัวदान

4.8 หมู่ที่ 8 บ้านป่าควง (ป่าคาบ)

4.9 หมู่ที่ 9 บ้านใหม่พัฒนา

4.10 หมู่ที่ 10 บ้านวังหินพัฒนา

4.11 หมู่ที่ 11 บ้านวังแดงหมู่ที่สิบเอ็ด

4.12 หมู่ที่ 12 บ้านใหญ่

5. จำนวนบ้านเรือนและประชากรทั้งหมดใน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย

- 5.1 จำนวนบ้านเรือนจำนวน 2, 977 หลังคาเรือน
- 5.2 จำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 9,252 คน
เป็นชาย จำนวน 4,492 คน เป็นหญิง จำนวน 4,760 คน
มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 77 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร
- 5.3 จำนวนเด็กแรกเกิด ถึงอายุ 6 ปีจำนวน 763 คน
- 5.4 จำนวนสตรีตั้งครรภ์ จำนวน 83 คน
- 5.5 จำนวนสตรี อายุ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 2,498 คน
- 5.6 จำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 2,005 คน
- 5.7 จำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง จำนวน 738 คน
- 5.8 จำนวนผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จำนวน 58 คน
- 5.9 จำนวนผู้พิการ จำนวน 235 คน
6. อาชีพ อาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ ทำอาชีพเกษตรกรรม
7. หน่วยธุรกิจในพื้นที่ตำบลวังแดง
 - 7.1 ปั้มน้ำมัน จำนวน 6 แห่ง
 - 7.2 โรงเรียนจำนวน 3 แห่ง
8. การศึกษา
 - 8.1 โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 6 แห่ง
 - 8.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) จำนวน 1 แห่ง
 - 8.3 ศูนย์เด็กเล็กจำนวน 2 แห่ง
9. สถาบันและองค์กรทางศาสนา
มีวัดและสำนักสงฆ์ทั้งหมด 10 แห่ง ประกอบด้วย
 - 9.1 วัดศรีท้าวพร
 - 9.2 วัดวังแดงหมู่ 2
 - 9.3 วัดวังแดง
 - 9.4 วัดวังหิน
 - 9.5 วัดใหม่เขาวชน
 - 9.6 วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น
 - 9.7 วัดห้วยพิกุลทอง

9.8 วัดถาวรสามัคคีธรรม

9.9 วัดสังฆารายณ์บุรีบำรุง

9.10 สำนักสงฆ์ วัดเขาเหล็ก

10. สาธารณสุข

10.1 สถานีนอนามัยประจำตำบลจำนวน 2 แห่ง

10.2 ร้านอาหารสะอาด รสชาติอร่อยจำนวน 4 แห่ง

10.3 โรงเรียนส่งเสริมด้านสุขภาพจำนวน 3 แห่ง

11. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

11.1 สถานีตำรวจจำนวน 1 แห่ง

11.2 สถานีดับเพลิงจำนวน 1 แห่ง

12. การคมนาคม

มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (อุตรดิตถ์-พิษณุโลก) ผ่านและมีถนนสายในอำเภอ และ ตำบลได้แก่ ถนนหมายเลข 1166 (ท่าสัก-ตรอน) สาย 1204 (บ้านแก่ง-น้ำพี้) และสาย 1104 (อุตรดิตถ์-พิชัย)

13. การโทรคมนาคม

13.1 ที่ทำการไปรษณีย์และโทรเลขจำนวน 1 แห่ง

13.2 สถานีโทรคมนาคมอื่น ๆ จำนวน 1 แห่ง

14. การไฟฟ้า

มีไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

15. แหล่งน้ำธรรมชาติ

15.1 ลำน้ำและลำห้วยจำนวน 2 แห่ง

15.2 บึง และหนองน้ำ อื่นๆจำนวน 6 แห่ง

16. ข้อมูลแหล่งน้ำ

16.1 ฝายจำนวน 3 แห่ง

16.2 บ่อน้ำตื้นจำนวน 78 แห่ง

16.3 บ่อบาดาลจำนวน 153 แห่ง

16.4 คลองระบายน้ำจำนวน 8 แห่ง

16.5 ระบบประปาหมู่บ้านจำนวน 12 แห่ง

16.6 สระเก็บน้ำประจำไร่นาจำนวน 27 แห่ง

16.7 คูบน้ำด้วยไฟฟ้าจำนวน 9 แห่ง

17. เทศกาลงานประเพณี

17.1 งานประเพณีสงกรานต์ ในวันที่ 13-15 เมษายนของทุกปี ตำบลวังแดงได้ร่วมใจกันสืบสานประเพณีและร่วมกันอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย พร้อมกับจัดงานกตัญญูต่อผู้สูงอายุ ในวันผู้สูงอายุแห่งชาติด้วย

17.2 ประเพณีลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 มีการตกแต่งขบวนรถ และประกวดนางนพมาศของแต่ละซอย ในหมู่บ้านวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์

17.2 ประเพณีตักบาตรเทโวหลังวันออกพรรษา โดยจัดงานใหญ่ระดับอำเภอ โดยวัดวังแดงหมู่ที่ 3 มีขบวนแห่ พระ เทวดา นางฟ้า เปรต ที่ยิ่งใหญ่ พร้อมร่วมใจกันใส่บาตรข้าวสารอาหารแห้ง พร้อมทั้งมีการแสดงย้อนยุค จากชาวบ้าน

17.3 ประเพณีรำกลองยาว เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวบ้านหัวคาน ที่มีเอกลักษณ์ เนื้อร้อง เครื่องดนตรี ที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน

17.4 ประเพณี ทำบุญกลางบ้าน จัดทำขึ้น ในหมู่บ้าน โดยโยงเชือกฝ้ายสีขาว จากหลังคาหนึ่ง ไปอีกหลังคาหนึ่ง จนครบทุกบ้านในหมู่บ้าน โดยชาวบ้านจะนำข้าวปลา อาหาร มาร่วมทำบุญ และถวายเพลแด่พระสงฆ์

17.5 ประเพณีทอดแหบึงทับกระดาน เป็นกิจกรรมที่หมู่บ้านร่วมกันทำมาเป็นระยะเวลานาน และให้คนจากที่อื่นมาร่วมงานอย่างคับคั่ง โดยจะจัดงานก่อนวันสงกรานต์ 1-2 วัน

17.6 ประเพณีไหลแพไฟ จะจัดขึ้นทุกปี ในช่วง 3-5 ธันวาคม เป็นการจัดงานระดับอำเภอ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง และหน่วยงานของรัฐ

18. สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

18.1 สวนนภธรรมชาติป่าชุมชนเขาเหล็กเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าชุมชนเขานกเหล็ก อุดมไปด้วยต้นไม้ และสัตว์ป่า ซึ่งมีความสงบเป็นที่อยู่ของสัตว์ นกพิราบ นกกระรอกขาว จำนวนหมื่น ๆ ตัวอาศัยอยู่

18.2 สวนสาธารณะบึงทับกระดาน

เป็นสวนสาธารณะ มีศาลาพักผ่อน ศาลากลางน้ำ สวนสุขภาพ และสวนหย่อม ตั้งอยู่ที่ตรงข้ามสถานีประมงน้ำจืด จ.อุดรดิษฐ์

18.3 วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น

ตั้งอยู่หมู่ 6 เป็นวัดที่มีความร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ บริเวณหน้าวัดมีสวนหย่อมซึ่งมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่ อายุนับร้อยปี และมีหลวงพ่อโพธิ์เย็น ซึ่ง เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไปภายในวัดมีโบสถ์ที่ตกแต่งอย่างวิจิตรบรรจง ตระการตา งามฉฉา และพันธุ์ปลาหลายชนิดอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

18.4 วัดคอยสวรรค์

วัดคอยสวรรค์ (เขาไก่เจ็ย) อยู่ในพื้นที่ หมู่ 1, 2 และหมู่ 9 ต.วังแดง อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์ มีการจัดโครงการปฏิบัติธรรม พระอยู่ปริวาสกรรม ทุกปี พร้อมงานทำบุญประเพณีสลากภัตทาน ผลไม้ตามฤดูกาล และบวชชีพรามณ์ ก่อนเข้าพรรษา ระหว่างเดือน มิถุนายน โดยมีพระภิกษุสงฆ์ จากทั่วทุกภาคจำนวนกว่า 500 รูป ชุวงศ์ร่วมปฏิบัติธรรม ภายในงานมีพระวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ มีชื่อเสียงทั้งในและต่างจังหวัดมาบรรยายถวายเป็นความรู้ พร้อมทั้งจัดให้มีเทศนาธรรม 2 ธรรมาสน์ แบบปฐกาวัดวิสาขนาทั้งแบบโฆสัพปมาณิกา ซึ่งเป็นเทศน์ทำนองชาดกหรือแห่ สถานที่สัปปายะอยู่ บนเนื้อที่กว่า 100 ไร่ ท่ามกลางป่าไม้เบญจพรรณ หิ้งน้ำกว่า 80 หิ้ง การจัดงานเน้นระเบียบ ถูก วินัย ใช้นิสัยธรรม การจัดกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ สมณะ ชี พราหมณ์ ได้มาปฏิบัติ ธรรม ด้วยการทำวัตร สวดมนต์ เจริญกรรมฐาน แผ่เมตตา อยู่อย่างสมถะ

18.5 วัดวังแดง หมู่ 3

อยู่ในพื้นที่ หมู่ 3 ต.วังแดง อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์ บริเวณลานน้ำ่าน หน้าวัดวังแดง วัด มัจฉา (วังปลา) วัดวังแดง เป็นเขตอภัยทานห้ามจับสัตว์น้ำ มีปลาหลากหลายชนิด เป็นแหล่งเพาะ พันธุ์ปลา ทุกปีมีการจัดกิจกรรมปล่อยปลาเฉลิมพระเกียรติ ทำให้ปลามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และ ในช่วงระหว่างวันที่ 3-5 ธันวาคม เป็นบริเวณจัดงาน ประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติฯ และพิธี ขอบคุณ พืชพันธุ์ธัญญาหารและสายน้ำ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมหาราช

18.6 ถิ่นต้นราชพฤกษ์ที่สวยงามที่สุดภาคเหนือ

ตั้งอยู่ที่หมู่ 10 ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหมู่บ้าน ราชพฤกษ์เฉลิมพระเกียรติ ระดับภาคเหนือ เนื่องในปีมหามงคลสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา ชมความงามของดอกกุหลาบสีเหลืองสดใสอร่าม ตลอดสองข้างถนน ขึ้นตระหง่านตระการตา แก่ผู้สัญจรไป – มาระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม

19. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลวังแดง

19.1 ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (โรงเรียนรู้คิด รู้ทำ ชุมชนแห่งการเรียนรู้)

ตั้งอยู่ที่บ้านวังแดง หมู่ 11 เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ เย็น เป็นสุข ภายในศูนย์การเรียนรู้ นอกจากจะได้ชื่นชมความงามของสวนไผ่ ที่ให้ความร่มรื่นแล้ว ท่านยังได้ชมการผลิตน้ำส้มควันไม้ จากเตาถ่านอิฐเผา การเพาะเห็ด การปลูกผักปลอด สารพิษ การทำไรรานสวนผสม ฯลฯ พร้อมชมวิถีชีวิตแบบชนบทที่เรียบง่าย

19.2 บ้านนายชัยกุล สุขก้อน (หมอดินอาสา ต.วังแดง)

งานพัฒนาที่ดินและอาสาที่จะเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน ประจำหมู่บ้านและตำบล ซึ่งได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นหมอดินอาสา

บทบาทภารกิจของหมอดินอาสา

1. เป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินประจำหมู่บ้าน และตำบลและเป็นแกนนำบริหารเครือข่ายหมอดินอาสาในหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นสมาชิกใน เครือข่ายหมอดิน อาสาประจำตำบล

2. เป็นผู้ประสานงานด้านการพัฒนาที่ดิน ระหว่างเกษตรกรในหมู่บ้านกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินและหมอดินอาสาประจำตำบล

3. เป็นผู้รับ-แจ้งข่าวสารด้านการพัฒนาที่ดินให้แก่เพื่อนบ้านในเขตรับผิดชอบ เช่น

3.1 นัดหมายเพื่อนบ้านมารับการถ่ายทอดความรู้และบริการ

3.2 แจ้งข่าวความเคลื่อนไหวในกิจกรรมการพัฒนาที่ดิน

3.3 แจกเอกสารแผ่นพับ ดิจโปสเตอร์หรือนำเทป (วิชาการ) ออกรายการในหอกระจายเสียง ฯลฯ

4. เป็นผู้ให้คำแนะนำ เผยแพร่ความรู้ และชักนำเพื่อนบ้าน ไปแปลงสาธิตจุดเรียนรู้ และศูนย์บริการงานพัฒนาที่ดินประจำตำบล ซึ่ง บริหารโดยหมอดินอาสาประจำตำบล เพื่อไปศึกษาดูงานรับบริการข่าวสารความรู้เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และข่าวสารความเคลื่อนไหว กิจกรรม ภายในเครือข่ายหมอดินอาสาประจำตำบลตลอดจนการรับบริการวัสดุการเกษตร พันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปรับปรุงบำรุงดิน หรือไปเพื่อพบปะสมาชิกเครือข่ายหมอดินอาสาประจำตำบลเพื่อร่วมทำกิจกรรมของเครือข่ายต่อไป

5. เป็นผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนาที่ดินที่ได้รับมอบหมาย หรือสนใจผ่านมาทางเครือข่ายหมอดินอาสาประจำตำบลที่จัดมอบหมายจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน เช่น การจัดทำแปลงสาธิต การผลิตและปลูกหญ้าแฝก การผลิตแจกจ่ายพันธุ์พืชบำรุงดิน และอื่น ๆ

6. เป็นผู้รวบรวมปัญหาความต้องการวัสดุการเกษตร เช่น สารเร่ง พด.1 พด.2 พด.3 กล้าหญ้าแฝก เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ของ เกษตรกรในหมู่บ้าน ตามแบบฟอร์มของกรมพัฒนาที่ดิน และดำเนินการส่งต่อให้หมอดินอาสาประจำตำบล เพื่อรวบรวมให้เจ้าหน้าที่หน่วย พัฒนาที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินเพื่อดำเนินการต่อไป กรมพัฒนาที่ดินมีการกำหนดให้หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านชักนำให้เกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 50 หรืออย่างน้อยประมาณ 40 คนต่อหมู่บ้าน ได้มีการนำวัสดุการเกษตรต่าง ๆ เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ซึ่งกรมฯ จะตอบสนองจัดส่งผ่านหมอดิน อาสาประจำตำบลต่อไป

7. เป็นผู้ร่วมกับหมอดินอาสาประจำตำบล แจกจ่ายวัสดุการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดเป็นต้น ที่ได้รับจากสถานีพัฒนาที่ดินส่งต่อให้ เกษตรกรในหมู่บ้านที่ได้ยื่นแบบฟอร์มความต้องการที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติให้ตามจำเป็นและเหมาะสม

19.3 ศูนย์เรียนรู้ชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ในตำบลวังแดง

ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลวังแดง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการเลี้ยงโคเพื่อเอามูลไปทำปุ๋ยอินทรีย์ สอนการเลี้ยงปลา เลี้ยงกบเท่ากะลา การเพาะเห็ดโดยตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

5.3 วิสาหกิจชุมชน ในตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วในจังหวัดอุดรดิตถ์มีทั้งสิ้นจำนวน 309 กลุ่ม ซึ่งในอำเภอตรอนมีวิสาหกิจชุมชนรวมทั้งหมด 80 กลุ่ม และวิสาหกิจชุมชนในตำบลวังแดงเองมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั้งสิ้น 27 กลุ่ม ซึ่งวิสาหกิจชุมชนของตำบลวังแดง ประกอบกิจการด้านการเกษตรปลูกพืชทางการเกษตร จำนวน 11 แห่ง เลี้ยงสัตว์และทำการประมง จำนวน 3 แห่ง เย็บผ้าจำนวน 2 แห่ง แปรรูปอาหารและผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 แห่ง และวิสาหกิจด้านอื่น ๆ จำนวน 5 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงสัตว์วังหิน รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0001 ที่ตั้ง 96/16 หมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 081-962-0276
2. วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเย็บจักรอุตสาหกรรม รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0003 ที่ตั้ง 96/15 หมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 055-491-259
3. วิสาหกิจชุมชนธนพร รัษฎาพิช รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0004 ที่ตั้ง 4/2 หมู่ 5 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 089-036-8796
4. วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0006 ที่ตั้ง 159 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 084-620-8472
5. วิสาหกิจชุมชนมณีทิพย์ รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0007 ที่ตั้ง 3 หมู่ 2 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 055-451-170
6. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพืชผักทำอวน รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0008 ที่ตั้ง 15/1 หมู่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 099-572-065
7. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตพืชผักศรีสุวรรณ รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0009 ที่ตั้ง 46/5 หมู่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์
8. วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังแดงหมู่ 3 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0011 ที่ตั้ง 173/2 หมู่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โทร 085-727-5607

9. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโค วังแดง หมู่ 3 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0012 ที่ตั้ง 310/1 หมู่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 085-400-1434
10. วิชาหกิจชุมชนโรงเรียนรัฐคดี รู้ทำ รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0014 ที่ตั้ง 33/2 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 089-643-1142
11. เกษตรกรทำนาวังแดง หมู่ 3 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0015 ที่ตั้ง 137/1 หมู่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 055-451-183
12. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ 10 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0016 ที่ตั้ง 14/11 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
13. เกษตรกรรมธรรมชาติครบวงจร หมู่ 11 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0018 ที่ตั้ง 148/7 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 089-215-0348
14. วิชาหกิจชุมชนศูนย์ข้าววังแดงหมู่ 11 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0019 ที่ตั้ง 217/3 หมู่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 083-412-6089
15. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0020 ที่ตั้ง 80/2 หมู่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 089-906-5263
16. วิชาหกิจชุมชนริม่าน รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0021 ที่ตั้ง 165/4 หมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 086-930-6415
17. วิชาหกิจชุมชนเกษตรรุ่นใหม่ รวมใจพัฒนา รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0022 ที่ตั้ง 142/3 หมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 083-953-3755
18. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปไม้ 7 ลำดับประโยชน์ 5 อย่าง รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0023 ที่ตั้ง 14/2 หมู่ 5 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 083-959-2451
19. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มโครงการต้นกล้าอาชีพ รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0024 ที่ตั้ง 83/1 หมู่ 5 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 055-491-466
20. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มราชพฤกษ์วังแดง หมู่ 1 รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0031 ที่ตั้ง 32/1 หมู่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 082-664-8693
21. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรบ้านหัวदान รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0032 ที่ตั้ง 49/5 หมู่ 8 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 085-732-6769
22. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรบ้านพิศุทธอง รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0033 ที่ตั้ง 86 หมู่ 7 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 081-394-5257
23. วิชาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตอาหารปลอดภัย ม.ชีวิต ศรช เมืองตรอน รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0044 ที่ตั้ง 61 หมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โทร 089-857-9772

24. วิสาหกิจชุมชนต่อมโตะจีน รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0045 ที่ตั้ง 12 หมู่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ โทร 081-040-1611

25. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาโยนกล้า รหัสทะเบียน 9-53-02-01/1-0013 ที่ตั้ง 25 หมู่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ โทร 084-622-178

26. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเศษผ้าบ้านวังหิน รหัสทะเบียน 9-53-02-01/1-0014 ที่ตั้ง 129 หมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ โทร 087-209-4807

27. วิสาหกิจชุมชนพัฒนาอาชีพเพื่อเสริมสร้างอาชีพใหม่ รหัสทะเบียน 9-53-02-01/1-0015 ที่ตั้ง 44/1 หมู่ 10 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ โทร 081-040-4939

5.4 พัฒนาการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ได้จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2549 เลขที่จดทะเบียน 653-02-01/1-0006 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560, หน้า 8) มีคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 7 คน และมีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนสมาชิก 23 คนที่มาของชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจาก “บ้านมั่นคง + เศรษฐกิจพอเพียง+วิสาหกิจชุมชน”

เริ่มจากชื่อ “โครงการบ้านมั่นคง” ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ 2542-2543 (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2560, หน้า 11) มีจุดเริ่มต้นจากคนที่จนที่สุดของจังหวัดอุดรดิษฐ์ ที่อาศัยอยู่ริมคลองโพเป็นคลองสาขาของแม่น้ำน่าน คนยากจนมีจำนวน 8 ครอบครัวได้พัฒนาที่ดินตรงริมคลองให้เป็นที่อยู่อาศัย โดยการออมทรัพย์กันวันละ 15 บาท เพื่อนำเงินมาสร้างบ้าน ต่อมาสภาภาคจังหวัดอุดรดิษฐ์ได้ช่วยประสานกับวัดเจริญธรรม เพื่อขอเช่าพื้นที่สำหรับสร้างบ้านและสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (สถาบันพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน) ได้สนับสนุนร่วมกันทำงาน มีสถาปนิกไปร่วมทำงานกับชาวบ้านทุกขั้นตอน จึงได้ราคาบ้านขนาดเล็ก ราคาหลังละ 40,000 บาท ทำให้ชาวบ้านมีบ้านของตนเองในพื้นที่เจริญธรรม เป็นบทพิสูจน์ว่าคนจนก็มีสิทธิ์มีบ้านเป็นของตัวเองได้ ถ้ามีการร่วมมือร่วมใจกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งจากชาวบ้านเอง และหน่วยงานของรัฐที่ให้การสนับสนุน เมื่อบ้านมั่นคงวัดเจริญธรรมเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับชาวบ้านที่ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ทำให้ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบของอุดรดิษฐ์ ได้ดำเนินงานจัดตั้งเป็นโครงการพร้อมสำรวจพื้นที่ในจังหวัดอุดรดิษฐ์ ที่เป็นพื้นที่ชุมชนของหน่วยงานราชการ ที่ราชพัสดุ ที่ชลประทาน รวมถึงที่สาธารณะประโยชน์ต่างๆ เสียค่าเช่าและไม่เสียค่าเช่า รวมถึงกลุ่มผู้บุกรุกพื้นที่เอกชนและที่สาธารณะประโยชน์ มีขนาดเล็กกระหว่าง 10-15 หลังคาเรือน เช่น ชุมชนบึงคุก ริมคลองเจริญบัณฑิต สามแยกห้วยไผ่ ช้างร่วมหาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์ หลังวัดเกษม และหลังห้างสรรพสินค้าฟรายเคย์ กิดเป็น 1,000 ครอบครัวทั่วเมืองอุดรดิษฐ์

หรือประมาณ 4,000 คน จนสำรวจได้จำนวนผู้ที่ต้องการมีที่อยู่ถาวรที่มั่นคง เริ่มจาก 124 ครอบครัว จาก 16 ชุมชน และยังมีผู้เดือดร้อนในเรื่องพื้นที่อยู่อาศัย เกิดเป็นข้อมูลแล้วนำมาสู่การสรุป และวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 2 ลักษณะ คือ ปรับปรุงเพื่ออาศัยอยู่ที่เดิม และการสร้างชุมชนใหม่ โดยตกลงกับเจ้าของที่ดินเดิมเช่าที่ดินเป็นระยะเวลา 30 ปี เพื่อความมั่นคงของที่อยู่อาศัย และอีกกลุ่มที่ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยยัง บุกรุกที่ดินของผู้อื่น ทำให้ลูกหลานไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ทำให้เครือข่ายองค์กรชุมชนและเทศบาล ร่วมกันสร้างชุมชนใหม่ขึ้น เพื่อให้ชาวชุมชนเหล่านี้ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ทำให้เกิดเป็น โครงการ บุ่งคูก.. เส้นทางสู่บ้านมั่นคง ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ จำนวน 60 ไร่ตั้งอยู่กลางเมืองเทศบาล จังหวัดอุดรดิต์ ซึ่งมีแผนในการปรับปรุง ปื่นที่สาธารณะ เนื่องจาก บุ่งคูกเป็นที่ค้าและรกร้าง เทศบาลจึงแบ่งที่ จำนวน 10 ไร่ ให้กับ ชาวบ้านกลุ่มเป้าหมายจำนวน 124 ครอบครัว มีการออกแบบชุมชนให้สอดคล้องกับภาวะแวดล้อม อาชีพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ด้วยไม่มีหน่วยงานของรัฐสนับสนุนอย่างชัดเจน ผิดหลักการสร้างบ้านของการเคหะ จึงมีการพบกันคนละครั้งทาง โดยการเคหะนำตามความต้องการ ของชาวบ้านและชาวบ้านต้องอยู่ในภาวะเียบของการเคหะ

จากโมเดลดังกล่าวทำให้ ชาวบ้านวังแดงที่ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ใช้แนวทางบ้านมั่นคง ของจังหวัดอุดรดิต์ มาจัดเป็นโครงการบ้านมั่นคงในเขตตำบลวังแดงชื่อ “บ้านมั่นคง” ที่เป็นความ รับผิดชอบของผู้ใหญ่บ้านในตำบลวังแดง แต่สุดท้ายโครงการบ้านมั่นคงถูกล้มเลิกไปด้วยเงื่อนไข ของภาครัฐ ที่เปลี่ยนแปลงเป็นบ้านเอื้ออาทร และประชาชนบางรายเริ่มมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว ทำให้โครงการบ้านมั่นคงตามโมเดลยกเลิกไป จนเหลือเพียงแค่ชื่อ “บ้านมั่นคง”ในพื้นที่ ตำบลวัง แดงหมู่ 11 เท่านั้น

เมื่อรัฐบาลในยุครัฐบาล ปี พ.ศ.2548 ได้ส่งเสริมและจัดตั้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อ โนม์รับ แนวคิดทฤษฎีขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่โปรดให้นำแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงให้ประชาชนในภาคเกษตรได้นำไปใช้และปฏิบัติขึ้น ทำให้ผู้นำหมู่บ้าน นำชื่อโครงการ บ้านมั่นคงที่มีอยู่แล้ว มารวมกับเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดเป็นชื่อ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคง เศรษฐกิจพอตำบลวังแดงและดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นให้คนใน ชุมชน มีอาชีพ มีความรู้และรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองมีอาชีพและมีรายได้เลี้ยงตัวเองและ ครอบครัวได้มีกรรมการบริหารหลัก 7 คน คือ

1) นายบุญส่ง เรืองเดช	ประธานวิสาหกิจชุมชน
2) นายวินัย จันทร์ศรี	รองประธานวิสาหกิจชุมชน
3) นายละเอียด ท่าดี	กรรมการวิสาหกิจชุมชน
4) นายจิรพัฒน์ วสุธารัฐ	กรรมการวิสาหกิจชุมชน
5) นายอนันต์ ลำไย	กรรมการวิสาหกิจชุมชน
6) นายเสถียร ลำไย	กรรมการวิสาหกิจชุมชน
7) นายประวิทย์ จันจิต	เลขานุการวิสาหกิจชุมชน

จำนวนคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง รวม 30 คน โดยคณะกรรมการบริหาร จะมีการประชุม 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง มีประชุมใหญ่ของสมาชิก กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปีละ 1 ครั้ง โดยสมาชิกทุกคนจะเป็นคนในพื้นที่ตำบลวังแดง หมู่ 11 อำเภอ ตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ทั้งหมด มีค่าลงหุ้นแรกเข้าคนละ 100 บาท และต้องเพิ่มหุ้นคนละ 1 ครั้งต่อปี และมีการระดมทุนของสมาชิกในกิจกรรมบางครั้งที่สำคัญและเร่งด่วน ทั้งนี้สมาชิกจะได้รับเงินปันผลจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปีละ 1 ครั้งและสามารถนำเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปลงทุนในกิจกรรมที่สมาชิกมีความสนใจและนำเงินมาคืนกลุ่ม หลังจากทีประกอบกิจการสำเร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลุ่มที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร เป็นกลุ่มที่เน้นการทำตลาดแบบพอเพียงหรือตลาดแบบชุมชน

นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง ยังสนใจ เรื่องของการมีงานทำของสมาชิกกลุ่ม ความเป็นอยู่ของคนในกลุ่ม จึงเน้นในเรื่องของการส่งเสริม ด้านอาชีพ ขึ้นอยู่กับความสนใจของสมาชิกกลุ่ม และดูว่าสมาชิกสนใจทำทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เช่น การปลูกพืชผักสำหรับบริโภคและจำหน่ายในชุมชน การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงปลาในกระชัง เพื่อจำหน่ายปลาสดพร้อมแปรรูปอาหารเป็นปลาต้มสมุนไพร การทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้ในกิจการ รวมถึง การผลิตสินค้างานฝีมืองานด้านจักสานไม้กวาดเพื่อใช้ในครัวเรือน โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จะเน้นตลาดชุมชน ที่สมาชิกปลูกเองผลิตเองและนำมาใช้เอง เมื่อเหลือจากการอุปโภคและบริโภคแล้วจะนำ ออกมาจำหน่ายในชุมชน ซึ่งจะเริ่มจากการจำหน่าย สินค้าในท้องถิ่น และนำผลิตผลที่ได้จากชุมชนมาใช้ เป็นการลดรายจ่ายจากการซื้อสินค้าจากภายนอก มีเงินเหลือเก็บและใช้สอยในครอบครัวปัจจุบันวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงยังคงดำเนินกิจการต่อไป

5.5 กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง

นอกเหนือจากกิจกรรมด้านการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป งานจักสานของกลุ่มแล้ว กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ยังมีหลากหลาย ทั้งเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มเป็นสมาชิกในชุมชนอยู่แล้ว ดังนั้นโดยทั่วไปเมื่อชุมชนมีงานหรือมีกิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะงานเทศกาล ตามประเพณีของชุมชน กิจกรรมทางศาสนา สมาชิกกลุ่มก็จะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นโดยอัตโนมัติ อย่างไรก็ตามอาจแบ่งหมวดหมู่ของกิจกรรมที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำเนินการ ในนามของกลุ่มและดำเนินการร่วมกันกับสมาชิกได้ดังนี้

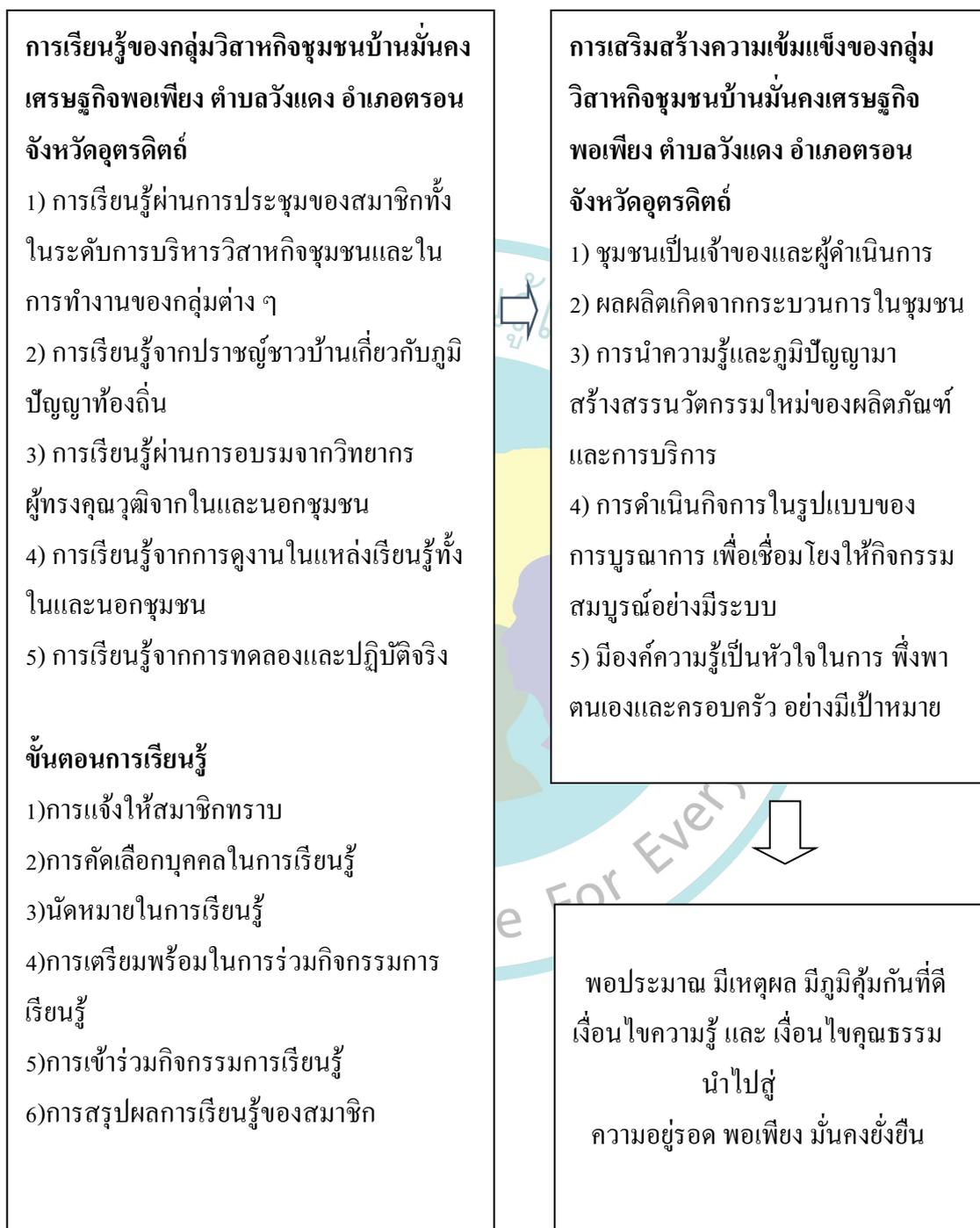
1. กิจกรรมด้านการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม เมื่อมีกิจกรรมการอบรม สัมมนา ที่จัดโดยหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ และเชิญสมาชิกกลุ่มเข้าร่วม ประชุมกลุ่ม ก็จะมีการสอบถามความสนใจและความสนใจของสมาชิกคนนั้น ๆ เมื่อได้รับการอบรมกลับมาแล้ว ก็จะมาเล่าให้เพื่อน ๆ ในกลุ่ม เป็นการถ่ายทอดต่อไป

2. กิจกรรมด้านการศึกษาดูงาน ในแต่ละปีเพื่อให้กับสมาชิกกลุ่ม ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน และทัศนศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ร่วมกัน ถือเป็นเปิดมุมมองเรียนรู้จากที่อื่น ๆ เช่น การศึกษาดูงานการเลี้ยงปลาจาก ประมงอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ประมงจังหวัดสุโขทัย ศูนย์เรียนรู้กระชังปลาที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และการศึกษาดูงานการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสานที่บ้านสองสลึง จังหวัดระยอง เป็นต้น

3. กิจกรรมการออกบูธร้านค้า จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ตามที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้แจ้งเชิญให้เข้าร่วม เช่นงาน โอิทอปจังหวัดอุดรดิษฐ์ รวมถึงงานเทศกาลต่าง ๆ ที่สำคัญของชุมชน

4. กิจกรรมการทำบุญประเพณี งานแต่ง งานบวช งานศพ งานสำคัญต่าง ๆ ของผู้ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนับถือ หรือของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมมือร่วมใจกันในการทำกิจกรรมร่วมกัน

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ครั้งนี้ได้ออกแบบการวิจัยบนพื้นฐานของการเรียนรู้สู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเริ่มจากประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านวังแดง และการก่อตั้งกิจการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จากแนวคิดเริ่มแรกและ นำไปสู่การสร้างวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

รูปแบบในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative reseach) ที่มีเนื้อหาควบคุมเกี่ยวกับการเรียนรู้ เก็บข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม และการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อเรียนรู้ถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเกษตรพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

แหล่งข้อมูลการวิจัย

การวิจัยนี้มีแหล่งข้อมูลภาคสนามที่ได้เก็บรวบรวม เพื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยง และสรุปเป็นองค์ความรู้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากการใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ในเขตพื้นที่ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยตรง มีการกำหนดประเด็นตามกรอบความคิดในการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง และมีรายละเอียดของเหตุผลประกอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

3.2 เอกสารข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร อินเทอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด ข้อมูลบริบทด้านประชากร ของตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ชุมชน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ปัญหาชุมชน ศักยภาพหรือทุนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เช่นจากสำนักงานเกษตรอำเภอ กรมประมง องค์การบริหารจังหวัดและตำบล และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการให้ข้อมูล

ประชากรและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการกำหนดเงื่อนไขพื้นที่และกลุ่มประชากรแบบเจาะจง ในการศึกษาวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 พื้นที่ตามเขตการปกครอง คือ หมู่ที่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ที่เป็นข้อมูลในระดับตำบลวังแดง มีความเชื่อมโยงและสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ส่วนที่ 2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติและกลุ่มเป้าหมายประชากรกลุ่มตัวอย่างนั้น เลือกตามความพร้อมและยินยอมในการให้ข้อมูล ด้วยความสมัครใจไม่มีการบังคับ โดยกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละส่วนไว้รวมจำนวน 17 รายจากจำนวนคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งหมด 30 ราย ประกอบด้วย

1) คณะกรรมการ จำนวน 7 ราย และสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 10 ราย

2) ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ในพื้นที่ตำบลวังแดง ที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จำนวน 3 ราย ประกอบด้วย ประมงอำเภอตรอน สมาชิกองค์การบริหารตำบลวังแดง และสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เพื่อหาข้อมูลของการวิจัย โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย แบบ สัมภาษณ์ โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคล จากคณะกรรมการ วิสาหกิจชุมชน จำนวน 7 รายและ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเกษตรพอเพียง ตำบล วังแดง รวมจำนวน 10 ราย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ออกแบบครอบคลุมประเด็นตาม วัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบท ชุมชนบ้านวังแดงและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดุสิต จังหวัดอุตรดิตถ์

ส่วนที่ 2 การเรียนรู้ของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง

1) การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชน และในการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ

2) การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน

4) การเรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่

5) การเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็น คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด 20 ราย เพื่อหาคำตอบที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ

1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ

2) ผลผลิตเกิดจากกระบวนการในชุมชน

3) การนำความรู้และภูมิปัญญามาสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์และ การบริการ

4) การดำเนินกิจการในรูปแบบของการบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงให้กิจกรรม สมบูรณ์อย่างมีระบบ

5) มุ่งองค์ความรู้เป็นหัวใจในการ พัฒนาตนเองและครอบครัว อย่างมีเป้าหมาย

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 17 ราย

คำถามวิจัยเป็นคำถามปลายเปิดใน แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างที่พร้อมและสัมภาษณ์ด้วยความสมัครใจในการให้ข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกคำอธิบาย เหตุผลประกอบ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญนำไปสู่การวิเคราะห์สรุปผลวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ นำมาร้อยเรียงแยกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน และนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดทิศทางหรือแนวทางการสร้างความเข้าใจในโครงสร้างชุมชนบ้านวังแดง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี และเพื่อตอบคำถามการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา ในส่วนที่เป็นแบบสัมภาษณ์ จะนำมาบันทึกสรุปผล แยกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ตามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง” ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นความสำคัญของทฤษฎีและการลงภาคสนาม สัมภาษณ์คณะกรรมการ และสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงการเรียนรู้ของคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องของการเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชนบ้านวังแดง เรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน รวมถึงเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาด้านชุมชน ผลผลิตที่เกิดจากชุมชน นำความรู้และภูมิปัญญามาสร้างสรรเป็นนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์และการบริการ การดำเนินกิจการมีเชื่อมโยงให้กิจกรรมสมบูรณ์อย่างมีระบบและมีองค์ความรู้เป็นหัวใจหลักในการพึ่งพาตนเองและครอบครัว อย่างมีเป้าหมาย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับและเสนอผลการศึกษาคือ การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านวังแดงและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 บริบทชุมชนบ้านวังแดง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในการศึกษาความเป็นมาของชุมชนบ้านวังแดงและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านวังแดงซึ่งท่านเป็น

ชาวบ้านวังแดงโดยกำเนิดและดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยท่านทำหน้าที่เป็นสมาชิกบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์ (นายชวลิต วีระศิริวัฒน์, สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2561) ความเป็นมาของชุมชนบ้านวังแดงที่ได้รับการสืบทอดบอกกล่าวกันมาจากรุ่นสู่รุ่นและได้มีการสืบค้นจากหลักฐานอ้างอิงของจดหมายเหตุของรัชกาลที่ 3 พร้อมกันนี้ยังมีการอ้างอิงจากจดหมายเหตุของพระดำรงราชานุภาพในเรื่องการปราบกบฏเวียงจันทน์ โดยจดหมายเหตุได้บันทึกถึงเรื่องราวคนบ้านวังแดง ไว้ว่า “คนบ้านวังแดง” คือชาวลาวเวียง ที่ถูกกวาดต้อนมาจากสงครามที่เกิดขึ้นที่เมืองเวียงจันทน์ หลวงพระบางและเมืองจำปาศักดิ์ ซึ่งสงครามเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2369-2371 ระหว่างเจ้าอนุวงศ์หรือพระไชยเชษฐาที่ 5 ที่เรียกว่า เจ้าอนุวงศ์ผู้ปกครองนครเวียงจันทน์ ที่คิดก่อการกบฏแข็งเมืองไม่ยอมเป็นเมืองขึ้นของ เมืองสยาม ในสมัยนั้นยังไม่เรียกประเทศไทยในปัจจุบัน ได้ประกาศทำสงครามกับเมืองสยาม

ในปีพ.ศ. 2369 ซึ่งในสมัยนั้นตรงกับสมัยของรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงโปรดยกทัพไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ ในปี พ.ศ. 2370 สงครามเกิดขึ้นประมาณ 1 ปี พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ท่านทรง เหน็ดกำลังจากหัวเมืองต่างๆ ในภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ของเมืองสยาม รวมไปถึงเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งหน่วยรบประกอบไปด้วย เมืองพิษณุโลก เมืองพิจิตร เมืองนครสวรรค์ เมืองกำแพงเพชร เมืองสุโขทัย เมืองพิชัย และเมืองตาก ให้แต่ละเมืองร่วมกันไปต่อสู้ กับฝ่ายเจ้าอนุวงศ์ ในการทำสงครามครั้งนี้เจ้าอนุวงศ์เป็นฝ่ายแพ้สงคราม ถูกตีเมืองเวียงจันทน์ จนแตกพ่ายไปจากการทำสงครามมีการกวาดต้อนผู้คน ครอบครัวของชาวลาวในฐานะเชลยศึกมายังเมืองสยาม ซึ่งได้กวาดต้อนมายังฝั่งเมืองหลวงพระบาง โดยข้ามแม่น้ำโขงที่กั้นเขตแดนระหว่างเมืองสยามและลาว มาทางเมืองปากลาย นำผู้คนมารวมตัวกันที่เมืองพิชัย และเมืองพิษณุโลก โดยมีการแบ่งพื้นที่การปกครองเพื่อไม่ให้เชลยศึกก่อกบฏขึ้นได้ ซึ่งกลุ่มคนลาวที่อพยพมาครั้งนั้นมี 6 กลุ่มประกอบไปด้วย กลุ่มลาวเวียง กลุ่มลาวครั่ง กลุ่มลาวพรวน กลุ่มลาวโขงหรือชาวไททรงดำ (ไทดำหรือผู้ไท) กลุ่มลาวเงี้ยว (ลาวพุงดำ) และลาวกา โดยเส้นทางการอพยพของชาวลาวในเมืองสยาม(จากหนังสือจดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3) ในปี พ.ศ. 2372 เมืองหลวงพระบางได้อพยพคนลาว จากเมืองสามมื่น เมืองเพ็ญ เมืองเลย และเมืองแก่นท้าว มารวมตัวกันที่เมืองพิษณุโลก จำนวน 600 กว่าคน โดยให้ชาวลาวเหล่านั้นมาอยู่ที่เมืองพรมและแบ่งส่วนหนึ่งไปบ้านอรัญญิก และที่เมืองสยาม (กรุงเทพฯ) ต่อมาปี พ.ศ. 2373 พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดให้คนลาวที่กวาดต้อนมาจากเมืองหลวงพระบาง ประกอบไปด้วยชาวลาวเวียงลาวภูครั่ง ลาวเงี้ยว จากเมืองเลย เมืองลุม เมืองแก่นท้าว เมืองปากลาย เมืองเวียงจันทน์ เมืองภูเวียง เมืองภูครั่ง ให้ชาวลาวมารวมตัวกันที่เมืองพิชัย โดยใช้เวลาในการอพยพรวมทั้งหมด 7 ครั้งได้ชาวลาวมาทั้งหมดประมาณ 61,000 คนมารวมกับชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนมาก่อนหน้านี้ สันนิษฐานได้ว่า

ชาติพันธุ์ของคนวังแดง เป็นคนไทยที่มีเชื้อสายของลาว ที่ถูกกวาดต้อนมาในฐานะเชลยศึกและถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ เมืองพิชัย ที่บ้านกองโค ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ในปัจจุบัน เมื่อสิ้นสุดสงคราม ลูกหลานของชุมชนได้มีการขยายตัวและพากันอพยพเคลื่อนย้ายไปในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นการตั้งถิ่นฐานใหม่ ตามแหล่งน้ำ (แม่น้ำน่าน) ไปทางด้านเหนือและด้านใต้ เช่น บ้านวังสะโม ตำบลบ้านคารา อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้อพยพเคลื่อนย้ายไปทางทิศเหนือของลำน้ำน่าน บ้านเด่นสำโรง บ้านหาดสองแคว ในตำบลหาดสองแคว บ้านวังแดง ตำบลวังแดง อำเภอรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ถึงปัจจุบัน

ในสมัยก่อนยังไม่มีนามสกุลใช้กัน ผู้ชายจะเรียกอ้าแดง ผู้หญิงเรียกอ้าดำ และชื่อที่เรียกกันจะเรียกตามลักษณะของบุคคลเช่น คำ แดง เขียว เป็นต้นจนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ที่ได้มีการใช้นามสกุลเป็นครั้งแรก โดยพระองค์ได้พระราชทานนามสกุลทั้งหมด 5,000 นามสกุล ส่วนนามสกุลของชาวบ้านทั่วไป จะตั้งจาก ชื่อ “พ่อ+แม่” “พ่อ+ถิ่นที่อยู่” โดยนามสกุลของบ้านวังแดงเอง มีตัวอย่าง คือ แดงกองโค แยกมาจาก แดงคือชื่อพ่อส่วน กองโคคือชื่อจากแหล่งที่อยู่ การใช้นามสกุลมีผลมาจากการแบ่งที่ดินให้กับบุคคลและชาวบ้านทั่วไปในรูปแบบของชาวตะวันตกที่ใช้หลักฐานคือ โฉนดที่ดินเพื่อยืนยันว่าที่ดินแปลงนี้ผู้ใดเป็นผู้ครอบครอง

ต้นกำเนิดของคนวังแดง ประกอบไปด้วย 5 ตระกูลใหญ่

1. ตระกูลแดงกองโค
2. ตระกูลภูสมศรี
3. ตระกูลมาเกาะ
4. ตระกูลสุจาจริง
5. ตระกูลป่องละไม

วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชาวบ้านวังแดง มีอัตลักษณ์ในเรื่องของ ภาษาที่มีความแตกต่างจากถิ่นอื่น อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น แกงโง๊ะ(แกงหน่อไม้ฝักรวมไม่ว่างานาง) แกงหยวก แกงบอน แกงขี้เหล็ก น้ำพริกถ้วยเล็กๆเรียกแจ่วอะ (น้ำพริกท้องถิ่น) ถ้าทำเป็นหม้อใหญ่เรียกว่าแจ่วหม้อ ขนมจีนน้ำยา ปลาสาม ขนมหวาน ข้าวต้มมัดสำหรับตักบาตรตอนพระเข้าพรรษา และออกพรรษา ขนมกระยาสารสำหรับใส่บาตรงานบุญเดือนสิบ จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นคนเก่าแก่ของบ้านวังแดงโดยการสืบถามจาก(นายชวลิต วีระศิริวัฒน์, สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2561) ยังพบว่าประวัติความเป็นมาของคนวังแดงยังมีตำนานที่มากมาย โดยเฉพาะที่มาของบ้านวังแดง จากคำบอกเล่าสรุปได้ 3 เรื่องดังนี้

1) ในชื่อของบ้านวังแดงซึ่งค้นได้จาก หนังสือนิทานเมืองเหนือ ได้กล่าวถึง ตำนานหลวงปู่โสมซึ่งเป็นบุตรของคนวังแดง ได้ปราบผีน้ำ “ผีเสื้อน้ำ” มีลักษณะเป็นผู้หญิงผมยาวลำตัวคล้ายเงือก (ชาวบ้านเรียก “อีแดง”) ออกมาหลอกหลอนชาวบ้านที่ไปจับปลาในริมน้ำนานช่วงเวลา กลางคืน เมื่อผ่านวังน้ำ ที่มีลักษณะเป็นน้ำวน โดยวังน้ำที่บ้านวังแดงจะมี 2 วังน้ำเรียกว่า วังเหนือ (วังก้อง) และวังใต้ (วังทับกระดาน) ทำให้ที่บริเวณแห่งนี้เรียกว่า “บ้านวังแดง”

2) คำว่า บ้านวังแดง มาจากชื่อของตระกูล แดงกองโค ซึ่งในสมัยนั้นมีความเข้าใจ ว่า นายแดงเป็นผู้นำของชาวบ้านที่พาชาวบ้านจาก บ้านวังสะโม เข้ามาพื้นที่นี้ เป็นคนกลุ่มแรก จึงได้ตั้งชื่อพื้นที่แห่งนี้ว่า บ้านวังแดง โดย นำชื่อของ วังน้ำ+ นายแดง เรียกว่า “บ้านวังแดง”

3) คำว่า บ้านวังแดง มาจาก วังน้ำ และดินทรายที่ไหลลงกลางน้ำเวลาที่ น้ำลดมีลักษณะเป็น ทรายสีแดง ทำให้ชาวบ้านที่อยู่ในสมัยนั้น เรียกบ้านวังแดงโดยนำชื่อของ วังน้ำ+ ทรายที่มีสีแดง เรียกว่า “บ้านวังแดง” ทำให้เกิดความน่าสนใจในประวัติความเป็นมาถึงรากเหง้าและชาติพันธุ์ที่เป็น ของตนเอง

1.2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้าน มั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 17 ราย ประกอบไปด้วย

คณะกรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 7 ราย

1. นายบุญส่ง เรืองเดช เพศชาย อายุ 49 ปีอยู่บ้านเลขที่ 159 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2561 มีอาชีพรับราชการเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11 และมีอาชีพ ทำนา ระดับการศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการปกครอง ตำแหน่ง ประธานดำเนินงานของกลุ่ม รับผิดชอบในการเป็นผู้นำกลุ่ม ทำศูนย์เรียนรู้ให้กับกลุ่มในเรื่องของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลาในบ่อดินและเลี้ยงปลาในกระชังบึงทับกระดาน จำหน่ายปลาสด แปรรูปปลาในรูปของปลาสามสมุนไพรรวมถึงประสานงานในงานจักสานตะกร้าไม้กวาดให้กับสมาชิกในกลุ่ม

2. นายวินัย จันทร์ศรีเพศชายอายุ 49 ปีอยู่บ้านเลขที่ 165/1 หมู่ 11ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพรับราชการเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11 และมีอาชีพ ทำนา ระดับการศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการปกครอง ตำแหน่ง รองประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ในการดูแลการเลี้ยงไก่และเลี้ยงปลาในบ่อดินและเลี้ยงปลาในกระชังบึงทับกระดาน

3. นายอนันต์ ลำไยเพศชายอายุ 45 ปี อยู่บ้านเลขที่ 47/12 หมู่ 11ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สัมภาษณ์วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ 2561ระดับการระดับการศึกษามัธยมศึกษา

ปีที่ 6 มีอาชีพหลักคือทำนา ตำแหน่งกรรมการของกลุ่ม รับผิดชอบในเรื่องของการทำเกษตรปลูกพืชผักและทำปุ๋ยอินทรีย์

4. นายจิรพัฒน์ วสุธารัฐ เพศชาย อายุ 39 ปี อยู่บ้านเลขที่ 230 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพหลัก คือทำนา ตำแหน่งคณะกรรมการของกลุ่มทำหน้าที่ดูแลไก่และปลาในบ่อดินและปลาในกระชังบึงทับกระดาน

5. นายเสถียร ลำไย เพศชาย อายุ 50 ปี อยู่บ้านเลขที่ 89/3 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีอาชีพหลัก คือทำนา ตำแหน่งคณะกรรมการของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแลไก่และปลาในบ่อดินและปลาในกระชังบึงทับกระดาน

6. นายประวิทย์ จันจิต เพศชาย อายุ 44 ปี อยู่บ้านเลขที่ 132/4 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ 2561 ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีอาชีพหลัก คือทำนา ตำแหน่งคณะกรรมการเลขของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแลไก่และปลาในบ่อดินและปลาในกระชังบึงทับกระดาน

7. นายละเมียด ท่าดี เพศชาย อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 63/3 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพหลัก คือทำนา ตำแหน่งผู้ช่วยเหรัญญิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแล และให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา รวมถึงการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้กับกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จำนวน 10 ราย แบ่งกลุ่มได้ จำนวน 2 กลุ่มประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และทำปุ๋ยอินทรีย์

8. นางอัมพร อินชายเขา เพศหญิง อายุ 47 ปี อยู่บ้านเลขที่ 42/8 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 อาชีพทำไร่และทำนา ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแลในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ปลูกพืชผัก ทำปุ๋ยอินทรีย์ เลี้ยงปลา

9. นายวัชร ม่วงเย็น เพศชาย อายุ 44 ปี อยู่บ้านเลขที่ 217/4 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 อาชีพทำนา ระดับการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ ดูแลไก่และปลาที่เลี้ยงในบ่อดิน กระชังปลาที่บึงทับกระดาน

10. นายเกรียงไกร ลำไย เพศชาย อายุ 37 ปี อยู่บ้านเลขที่ 217/8 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพทำนา ระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ ดูแลไก่และปลาที่เลี้ยงในบ่อดิน กระชังปลาที่ บึงทับกระดาน

11. นายไสว จันจิต เพศชาย อายุ 71 ปี อยู่บ้านเลขที่ 57/1 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพทำนา ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ ดูแลไก่และปลาที่เลี้ยงในบ่อดิน กระชังปลาที่บึงทับกระดาน

12. นายสมชาย ป็องละไม้ เพศชาย อายุ 47 ปี อยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ 2561 อาชีพทำนา ระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแลปลาที่เลี้ยงในกระชังปลาที่บึงทับกระดาน

13. นายยงค์ ทองปลา เพศชาย อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 61/1 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพ ทำนา ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแลไก่ และปลาที่เลี้ยงในกระชังบึงทับกระดาน

14. นายสิทธิกร นาจรัส เพศชาย อายุ 42 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48/1 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพ ทำนาระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม ทำหน้าที่ดูแลปลาที่เลี้ยงในกระชังบึงทับกระดาน

กลุ่มที่ 2 งานด้านจักสานทำไม้กวาด สานตะกร้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์

15. นางสาวลี มหันโต เพศหญิงอายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ 11 ตำบลวังแดงอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพ ทำนา ระดับการศึกษา ประถม 4 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม หน้าที่ทำไม้กวาด ทำตะกร้าและแปรรูปปลาต้มสมุนไพร

16. นางสนอง ชันน้อย อายุ 61 ปี อยู่บ้านเลขที่ 22/2 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพทำนา ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม หน้าที่ทำไม้กวาด ทำตะกร้าและแปรรูปปลาต้มสมุนไพร

17. นางเอียง ลำไย เพศหญิงอายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48/2 หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ 2561 มีอาชีพทำนา ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งสมาชิกของกลุ่ม หน้าที่ทำตะกร้า

จากการศึกษาวิจัย คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคง เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง จำนวน 17 ราย พบว่าเป็นเพศชายจำนวนมากที่สุด สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอายุสูงสุด 80 ปีและอายุน้อยที่สุด 37 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดในระดับชั้นปริญญา

ตรี ต่ำสุดคือประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพหลักคือทำนาจำนวน 13 ราย อาชีพรองรับราชการ
ท้องถิ่น 2 ราย ทำไร่ 1 ราย รับจ้างและให้เช่าที่ทำกิน 1 ราย มีกลุ่มที่อยู่ในวิสาหกิจชุมชน ทั้งหมด
2 กลุ่มประกอบไปด้วย 1) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้ปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาและการป้อน
อินทรีย์ 2) งานด้านจักสานทำไม้กวาด สานตะกร้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์

ส่วนที่ 2 การเรียนรู้ของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน
จังหวัดอุตรดิตถ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง
จากการสัมภาษณ์ของ (นายบุญส่ง เรืองเดช, สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2561) ถึงแนวคิดของ
การก่อตั้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัด
อุตรดิตถ์ มีจุดเริ่มต้นของ วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มาจาก “บ้านมั่นคง+
เศรษฐกิจพอเพียง+วิสาหกิจชุมชน” มีทั้งหมด 3 ระยะด้วยกัน

ระยะที่ 1 บ้านมั่นคงเป็นชื่อของโครงการที่สร้างบ้านให้กับคนจนในตำบลวังแดงโดย
การสนับสนุนโครงการในระยะแรกจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมีแนวทางให้กับผู้ยากจน
ในตำบลวังแดง ที่ไม่มีบ้านเป็นของตนเองและเดือดร้อน ด้วยวิธีการ ออม ระดมทุน หรือชาวบ้าน
เรียกว่า ลงขันกัน จากเงินของชาวบ้าน ออมรายเดือนจำนวน 30 - 50 บาทแล้วนำมาเป็นกองทุนเพื่อ
สร้างบ้าน หลังละ 40,000 บาทแต่โครงการนี้ถูกยกเลิกไปเนื่องจากการปรับเปลี่ยนนโยบายของ
รัฐบาลชุดนั้น ทำให้ผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบในเรื่องเงินออมของชาวบ้าน คืนเงินให้กับชาวบ้านและ
ยุติโครงการในปีพ.ศ 2549 แต่ชื่อกลุ่มบ้านมั่นคงยังอยู่ เหลือชื่อ “กลุ่มบ้านมั่นคงตำบลวังแดง”

ระยะที่ 2 ในปี พ.ศ.2547 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรง
พระราชทาน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการทำเกษตรในทฤษฎีใหม่ ทำให้ผู้นำของชุมชนรับ
นโยบาย ประกอบกับอาชีพหลักของชาวบ้านวังแดง หมู่11 เป็นเกษตรกร ทำนาปลูกข้าวทำให้จัดตั้ง
ศูนย์เรียนรู้เพื่อให้ความรู้กับชาวบ้านในชุมชน ในด้านการเกษตร ซึ่งศูนย์เรียนรู้ นั้น ชื่อเกษตรทฤษฎี
ใหม่ประกอบกับ ชื่อกลุ่มเดิมคือ “กลุ่มบ้านมั่นคง” ทำให้มีการผสมผสานชื่อของกลุ่ม เป็น “กลุ่ม
บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง”

ระยะที่ 3 ในปี พ.ศ.2549 หน่วยงานของรัฐและรัฐบาลชุดสมัยนั้น ได้มีการจัดตั้งกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นการรับรองธุรกิจชุมชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและการได้รับคำสนับสนุน

ในเรื่อง ของแหล่งเงินทุน วิธีการดำเนินงาน และการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ทำให้คุณบุญส่ง เรื่องเดช ซึ่งเป็นผู้นำของกลุ่มบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง” ในวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2550

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่แสวงผลกำไรแต่ กลุ่มถ่ายทอดความรู้ในด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจให้มีรายได้ มีอาชีพเสริม ซึ่งปัจจุบันวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เป็นธุรกิจของชุมชนบ้านวังแดง มี 2 กลุ่มในการดำเนินกิจการ ประกอบด้วย (1) กลุ่มทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้ปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยอินทรีย์ และ (2) กลุ่มที่ดูแลในงานด้านจักสานทำไม้กวาด สานตะกร้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำให้สมาชิกมีรายได้ มากขึ้น

นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีนโยบายการส่งเสริม ด้านอาชีพให้กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สนใจ โดยไม่บังคับสมาชิกในกิจกรรมที่ไม่ถนัดในงานที่ต้องใช้ฝีมือ นอกจากนี้เงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในกิจการมาจากเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อนำเงินไปใช้ลงทุนผลิตสินค้าแล้ว ขายสินค้าแล้วได้นำเงินทุนมาคืน ส่วนกำไรแบ่งดังนี้ 1) เงินสมทบเข้ากลุ่ม 30 % 2) ค่าแรงงาน 25% 3) เงินกำไรที่ผู้ออกเงินทุนให้ในกิจกรรมบางกิจกรรม 20 % 4) เงินช่วยเหลือกิจกรรม 10 % และ 5) เงินสำรองอื่น 5%

สินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงคือปลาสามสมุนไพรมีผลผลิตจากปลานิล ปลายี่สก และปลาตะเพียนที่เลี้ยงในท้องถิ่น ได้ส่งเข้าประกวดในสินค้า OTOP ประจำตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี แต่เนื่องจากการส่งเข้าปีแรก ทำให้ยังไม่ทราบผล แต่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ได้นำสินค้าออกไปจำหน่ายในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานาลงกองกหวานและสินค้า OTOP อุดรธานี ณ.บริเวณสนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรธานี ร้านค้าประชารัฐของตำบลวังแดง หน้าอำเภอตรอน สหกรณ์การเกษตรอำเภอตรอน และงานกาชาดของจังหวัดอุดรธานี ในราคา 180 บาทต่อ 1 กิโลกรัม

2.2 คุณคิดว่าการเรียนรู้มีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงทั้งหมด 17 ราย พบว่าการเรียนรู้มีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เพราะการเรียนรู้มีความสำคัญต่อมนุษย์เราเป็นอย่างมาก การเรียนรู้เกิดขึ้นจากเด็กและเปลี่ยนแปลงตามยุคและสมัย ยิ่งในยุคของปี พ.ศ.2561 หรือยุค 4.0 ถ้าใครไม่มีการเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จะอยู่ยากใน

สังคม (นายบุญส่ง เรืองเดช, สัมภาษณ์วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2561) เพราะการแข่งขันที่สูง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในความคิดเห็นของบุคคลที่สัมภาษณ์ดังกล่าว การเรียนรู้ที่ความสนใจและความตั้งใจ ถ้าไม่มีความสนใจเรียนรู้ไปก็ไม่เกิดประโยชน์ อยู่ที่ตัวบุคคลไม่ใช่ที่กลุ่มฝ่ายเดียว การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เป็นการเรียนรู้เพื่อให้สมาชิกเกิดแนวทางของการพัฒนาความรู้ ภูมิปัญญา ความสามารถที่นอกเหนือจากอาชีพหลัก คือ ทำนา ที่ตนเองได้ทำอยู่ เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมถึงชุมชนบ้านวังแดง เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีอาชีพ มีเงินออม มีรายได้ ไม่เป็นหนี้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ร่วมมือร่วมใจกัน สามัคคีกันทำงาน ก็จะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีพลังและแรงขับเคลื่อน แข็งแรงยืนได้ ความเข้มแข็งในความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์คือ ความมั่นคง แข็งแรง พึ่งพาตนเองได้ มีจุดยืน มีความสุขกับการทำงานและการใช้ชีวิตในชุมชนของตนเอง

2.3 ท่านมีความคิดในการวางแผนขั้นตอนการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงเป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง รวมทั้งหมด 17 ราย พบว่ามีการวางแผนในเรื่องของการการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มจะมีการวางแผนทุกครั้งก่อนเริ่มลงมือทำ เริ่มจากการวางแผนว่าจะทำอะไร เช่นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้วางแผนในการ ทำปลาส้มที่เป็นปลาเลี้ยงในชุมชนบ้านวังแดง ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้กำหนดขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. มีการวางแผนการประชุมโดยกำหนดวันประชุม ให้กับสมาชิกของกลุ่มได้ทราบและมาประชุม ตามวันและเวลาที่กำหนดมีหัวข้อ กิจกรรมที่ประชุมและกำหนดชื่อที่ใช้ในกิจกรรมว่า เช่น “ผลิตปลาส้มสมุนไพรเพื่อเป็นสินค้าจำหน่ายให้กับชุมชน”

2. คัดเลือกบุคคลในการเรียนรู้ ใครเป็นคนทำและรับผิดชอบใน โครงการครั้งนี้ เช่น การผลิตปลาส้มสมุนไพร โดยคัดเลือกสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ชอบและสนใจในการแปรรูปอาหารและการถนอมอาหาร

3. นัดหมายในการเรียนรู้ เริ่มโครงการ เช่นกำหนดและนัดหมายการเรียนรู้ วันที่ที่จะผลิตปลาส้มสมุนไพร เริ่มเมื่อไหร่ สถานที่ผลิต ผลิตในกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเอง เลือกสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเท สะดวกต่อการเดินทางเป็นจุดศูนย์รวมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4. การเตรียมพร้อมในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นการศึกษาว่าวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีในชุมชน เช่น ปลาในชุมชนของบ้านวังแดงมีปลาอะไรบ้างที่เหมาะสมสำหรับการทำปลาส้มที่อร่อย รสชาติดีมีคุณภาพและสามารถเก็บไว้ได้นาน รวมถึงสมุนไพร วัตถุดิบที่จะนำมาทำปลา

ให้เป็นปลาสัมสมุนไพรมี และบรรจุภัณฑ์เพื่อนำปลาไปจำหน่าย โดยระดมความคิดเห็นกันจนหาข้อสรุปได้ว่าปลาที่สามารถใช้ทำปลาสัมสมุนไพรมี คือ ปลานิล ปลายี่สก และ ปลาตะเพียน เครื่องปรุงที่ใช้ทำในการทำปลาสัมสมุนไพรมี ประกอบไปด้วย กระเทียม เกลือ ข้าวเหนียวหนึ่งน้ำข้าวข้าว

5. การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ จัดหางบมา ทุน โดยศึกษาราคาค่าต้นทุนจากปลา ถึงจะเลี้ยงเองให้คิดเป็นต้นทุนด้วย วัตถุดิบอื่นๆ จัดว่าเป็นต้นทุนรวมถึงแรงงานผู้ผลิต ให้คำนวณทั้งหมด คิดเป็นเงิน และหาทุนจากภายในกลุ่มว่ามีเงินทุนที่เก็บไว้พอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอ สมาชิกในกลุ่มจะใช้วิธีระดมเงินทุนในกลุ่มกันเองก่อน ถ้ายังขาดอยู่อาจจะขายหุ้นเพิ่มให้กับ คนนอกที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่ม

6. การสรุปผลการเรียนรู้ของสมาชิก การวางแผนเรื่องตลาด ที่จะนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในชุมชนและตลาดนอกชุมชนนั้น ๆ การจัดสรรและแบ่งปันรายได้เมื่อขายสินค้าได้แล้ว หักเงินทุนก่อนเหลือกำไรเท่าไร ค่อยแบ่งรายได้ให้กับผู้ผลิต (คนทำ) เงินเข้ากลุ่ม วิสาหกิจชุมชนแบ่งกำไรให้กับผู้ถือหุ้น และการจัดบใช้ในกิจกรรมของกลุ่มตาม อัตราส่วนที่ยุติธรรม

2.4 สมาชิกกลุ่มใช้วิธีในการเรียนรู้ในเรื่องการทำวิสาหกิจชุมชนอย่างไร

กลุ่มที่ 1 การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้ปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาและทำปุ๋ยอินทรีย์

การเรียนรู้ที่ 1 การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของกลุ่มต่างๆ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.1) การประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเลี้ยงปลาในศูนย์เรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง

ในวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ 2559 เป็นการประชุมประจำเดือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสถานที่ประชุมศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ประธานการประชุม นายบุญส่ง เรืองเดช จำนวนผู้เข้าประชุม คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รวม 30 ราย

เป็นการประชุมกลุ่มเพื่อแจ้งความคืบหน้าของบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนพร้อมกันได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยกัน ของชนิดพันธุ์ปลาที่จะนำมาเลี้ยงในบ่อปลาที่ขุดไว้ซึ่งปลาที่เลี้ยงไว้จะต้องโตง่าย และสามารถทนกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นบ้านวังแดงได้ดี จึงได้ออกความคิดเห็นเลี้ยงปลานิล ปลายี่สกและปลาตะเพียนในบ่อดังกล่าว จะหาลูกปลาจากแหล่งใด ซึ่งลูกปลาดังกล่าวได้ขอสนับสนุนมาจากประมงอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ รวมไปถึง

การสร้างแพ่งกันเพื่อไม่ให้ปลาหนีจากบ่อ และการแบ่งหน้าที่การให้อาหารปลากับสมาชิกในกลุ่มที่เลี้ยงปลาดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.2) การประชุมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงในวันที่ 19 กันยายน 2559 สถานที่ประชุม ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 11 ตำบลวังแดง โดยมีผู้เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 10 ราย

พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการเรียนรู้โดยผ่านการประชุมกลุ่มเพื่อชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มทราบในบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พร้อมกับแจ้งโครงการการปลูกผักอินทรีย์ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้มากขึ้น มีการอบรมให้ความรู้มีวิทยากรจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกษตรธรรมชาติครบวงจร มาให้ความรู้ในการปลูกผักอินทรีย์และการทำปุ๋ยสคจากพืชไว้ใช้เองในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้ทราบและเตรียมตัวในการประชุมและเรียนรู้ในครั้งต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.3) การประชุมคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและชาวบ้านผู้สนใจ ในการเลี้ยงปลากระชัง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

เป็นการเรียนรู้ในหัวข้อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เรื่อง “เลี้ยงปลากระชัง” ในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ 2560 จัดประชุมที่ศาลาเอนกประสงค์ ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ วิทยากรในการประชุมคือ คุณภาณุวิชญ์ วันทะ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สำนักงานประมง จังหวัดอุดรดิตถ์ และนายชยุตม์ ตั้งฐานานุตร ตำแหน่ง ประมงอำเภอ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 20 ราย

จากการประชุมเรื่องการวางแผนร่วมกันของชุมชนตำบลวังแดง พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้ใช้พื้นที่บึงทับกระดาน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อสร้างกระชังสำหรับเลี้ยงปลา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ตาม โครงการ 9101 ตามรอยพ่อ โดยโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง เป็นชาวบ้านในตำบลวังแดง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการดูแลและดำเนินงานให้โครงการนี้ การประชุมครั้งนี้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดูแลบึงทับกระดาน และร่วมกันเรียนรู้ในรูปแบบของกระชังปลาที่จะสร้างในบึงทับกระดาน จากการศึกษา การสร้างกระชังปลาต้องไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเพราะในบึงทับกระดานยังมีปลาอื่นๆที่อาศัยอยู่ในบึงอีกด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.4) การประชุมคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนผู้สนใจการเลี้ยงไก่ไข่ บ้านวังแดงหมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

เป็นการเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “การสร้างเล้าไก่ไข่ที่ได้มาตรฐานและเป็นต้นแบบของการเลี้ยงไก่แบบพอเพียง” ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ 2560 สถานที่ประชุมศาลาเอนกประสงค์

ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ มีวิทยากรเข้าร่วมประชุม คุณหมอสาวิตรี เขียร ไชสง
ทำงานตำแหน่ง ปศุสัตว์ จังหวัดอุดรดิษฐ์ มีผู้เข้ารับการประชุมจำนวน 20 ราย

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจ
พอเพียง พบว่ามีการเข้าประชุมในการสร้างเล้าไก่ที่ได้มาตรฐานและเป็นต้นแบบของการเลี้ยงไก่
แบบพอเพียง โดยซึ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้คือการเลี้ยงไก่ไข่ที่ได้คุณภาพ มีโรงเรือนสะอาดและได้
มาตรฐาน แม้ไก่มีสุขภาพที่ดีออกไข่มีคุณภาพ รวมถึงเรียนรู้สายพันธุ์และชนิดของไก่ที่จะนำมา
เลี้ยงรวมถึงอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ การดูแลให้น้ำและอาหารเสริมเพื่อให้ไก่แข็งแรง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.5) การประชุมคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนการสร้างเล้าไก่
ที่ศูนย์วิสาหกิจชุมชน บ้านวังแดงหมู่11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์

เป็นการเรียนรู้โดยผ่านการประชุมในหัวข้อเรื่อง การสร้างเล้าไก่ไข่ที่ได้มาตรฐานและ
เป็นต้นแบบของการเลี้ยงไก่แบบพอเพียง” เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ 2560 ประชุมที่ศูนย์เรียนรู้
วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ วิทยากร
ร่วมการประชุม คุณหมอสาวิตรี เขียร ไชสง เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จังหวัดอุดรดิษฐ์ ผู้เข้าประชุม
จำนวน 20 ราย

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจ
พอเพียง พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการประชุมกลุ่มเพื่อชี้แจง
การดำเนินสร้างเล้าไก่ไข่ตามมาตรฐานจากการเรียนรู้ที่ผ่านมาในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ 2560
ในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมา ซึ่งการเรียนรู้โดยผ่านการประชุม
กลุ่มครั้งนี้เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและแนวทางการใช้พื้นที่สำหรับการสร้างเล้าไก่ที่มี ขนาดกว้าง 3
เมตร ยาวประมาณ 5 เมตรสูงประมาณ 4 เมตรยกพื้นสูงประมาณ 0.50 เมตรสำหรับเลี้ยงไก่ไข่
ประมาณ 100 ตัวซึ่งสายพันธุ์ไก่ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้เลี้ยงไว้คือสายพันธุ์ “ไก่โรด” แบบหงอน
กุหลาบโดยเลี้ยงไก่ 2รูปแบบในเล้าเดียวกัน

รูปแบบที่ 1 เลี้ยงไก่ที่ขังไว้ในกรงไก่คีดฝาผนัง ปิดตามแนวตัวไก่ 1 ล้อคมีไก่ 5 ตัวขนาด
ของกรงไก่ กว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 120 เซนติเมตรใช้รางสำหรับให้อาหารไก่ไข่แบบพาสติกที่ทำ
เป็นรางยาวให้ไก่ขนาด 2 เมตร โดยอุปกรณ์ให้น้ำไก่ใช้รางน้ำขนาดด้านเดียวขนาด 2-2.5 ฟุตใช้เนื้อ
ที่ 1 นิ้วต่อรางไข่ใช้เป็นรางลอยอยู่ด้านล่างกรงไก่เป็นรางยาว ทำจากอลูมิเนียม ไม่มีรางไข่ใช้แผงอลู
มิเนียมรองรับไข่จากด้านล่างตามแนวที่ไก่อยู่ (จากการสัมภาษณ์ นายบุญส่ง เรืองเดช วันที่28
มีนาคม พ.ศ 2561) เหตุผลของการเลี้ยงไก่ลักษณะนี้เพื่อให้ไก่ไปต้องขยับและใช้แรงมาก ทำให้ไก่
มีสมาธิและผลิตไข่ได้ทุกวัน

รูปแบบที่ 2 เลี้ยงไก่ในเล้าแบบปล่อยแบบอิสระ ทำรังไข่ด้วยฟางข้าว บริเวณพื้นเล้าใช้ฟางข้าวเพื่อรองรับขี้ของไก่ และนำขี้ไก่ไปใช้ทำปุ๋ยได้อีก อาหารไก่ที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่ เป็นอาหารผสมที่มีส่วนผสมของ ข้าวโพด ปลาย่างและเปลือกหอยบดละเอียด นอกจากนี้ยังใส่ใบฟางหลายโหลเข้าไปเพื่อเสริมให้ไก่มีสุขภาพที่ดีขึ้น วัคซีนไก่จะเป็นการจัดยาวัคซีนตามตารางที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้กำหนดไว้

การเรียนรู้ที่ 2. การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.1) การปลูกผักอินทรีย์

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในหัวข้อเรื่องการปลูกผักอินทรีย์ วันที่เรียนรู้ 13 ธันวาคม 2559 สถานที่เรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็น เป็นสุข หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี โดยวิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านอบรมคือนางอัมพวัน แดงกองโค มีจำนวนผู้เข้าประชุมและอบรมทั้งหมด 10 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลคือนางอัมพร อินชายเขา และนายอนันต์ ลำไย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง

พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้จากการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ในเรื่องของการปลูกผักอินทรีย์ และบริโภคผักที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปลูกและผู้บริโภคเอง มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ซึ่งหัวใจหลักของการปลูกผักอินทรีย์คือการปลูกพืชแบบผสมผสาน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมักสมุนไพรขี้ไก่และมูลแมลงและการปลูกพืชไล่แมลง เช่น ต้นดอกดาวเรือง รวมถึงการสอนวิธีการ โดยเริ่มจาก การทำแปลงผักที่ได้ขนาดและเหมาะสม ขุดหน้าดินออกมานำมาผสมกับปุ๋ยหมักที่ทำไว้จากวัชพรรณชาติ แล้วนำดินกลับไปปลูกผักเหมือนเดิมจากนั้นใช้น้ำหมักชีวภาพรดน้ำที่แปลงเป็นเวลา 7 วันพรวันคืนที่แปลงผักให้ร่วนซุย ให้ผักลงปลูกโดยผักที่ปลูกนั้นไม่ใช่ข่าฆ่าแฉงแต่ใช้น้ำหมักจากสมุนไพรชนิดพ่นแทน หรือจะปลูกต้นดอกดาวเรืองใช้ไล่แมลงได้

การเรียนรู้ที่ 3. การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.1) การประชุมและอบรมทางวิชาการจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

เป็นการเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง” วันที่ 13 ธันวาคม 2560 สถานที่เรียนรู้ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดอบรมคือ คุณณัฐเดช แจ่มศิริ ผู้ช่วยผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และคุณพงษ์เทพ ชัยอ่อนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกชุมชน จำนวนผู้เข้าประชุมและอบรม 85 ราย

จากการเรียนรู้พบว่า การเรียนรู้จากวิทยากรมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และนำความรู้จากเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นำไปใช้ในภูมิสังคมท้องถิ่น ของผู้เข้าอบรม การบริหารจัดการเกษตรแบบครบวงจร เพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตพืชหลัก บริหารและการจัดการพืชและสัตว์ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น โดยวิทยากรได้ให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจ ได้นำความรู้จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้กับชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมกันนี้ยังอบรมในเรื่องของการจัดทำบัญชี รายรับ รายจ่าย บัญชีครัวเรือนเพื่อให้กลุ่มสมาชิกรู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยและ“อยู่ได้อย่างพอเพียง” ไม่เบียดเบียนผู้อื่นนอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญของการอบรม ในหลักของบันได 3 ขั้นของการพัฒนาประกอบด้วย

บันไดขั้นที่ 1 การพึ่งพาตนเอง

บันไดขั้นที่ 2 การพึ่งพาซึ่งกันและกัน

บันไดขั้นที่ 3 การสร้างเครือข่าย

นอกจากนี้ทางธนาคารได้ให้ความรู้กับสมาชิกในระดับตำบล รวมถึงวิสาหกิจชุมชนที่มีความสนใจเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้กลุ่มได้รับประโยชน์สูงสุด เช่น การนำวัสดุที่เหลือทางการเกษตร ประเภท แกลบดำ รำข้าว เศษใบไม้ที่มีในธรรมชาติ และในท้องถิ่นมาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ และทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้กับพืชที่ปลูกไว้ รวมถึงการสร้างเครือข่ายที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในกลุ่มของเกษตรกรเอง เป้าหมายเพื่อให้สมาชิกรู้จักการพึ่งพาตนเอง และมีชีวิตที่มั่นคงยั่งยืน เมื่อพึ่งพาตนเองแล้วเกิดการเรียนรู้ในการพึ่งพาอาศัยกัน และเมื่อกลุ่มใหญ่ขึ้นก็สามารถสร้างเป็นเครือข่ายให้แข็งแรงและเข้มแข็งมากกว่าเดิม ทางธนาคารยังอบรมในการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ชุมชนรู้จัก สิทธิทรัพย์ที่เป็นทุน วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้สมาชิกผู้เข้าอบรมได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม พร้อมช่องทางการเพิ่มโอกาสและส่งเสริมอาชีพใหม่และอาชีพเสริม การเลี้ยงสัตว์ การทำธุรกิจชุมชน การทำวิสาหกิจชุมชน โดยการเน้นในเรื่องของการพัฒนาด้าน การผลิตเพื่อทดแทน เช่นการผลิตผักอินทรีย์ ผักปลอดสาร และการจัดตั้งกลุ่มเพื่อรวมตัวกัน ซื้อและขายสินค้า สร้างศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชน

ความรู้ที่ได้รับ จากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 รายพบว่าได้นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้าใจในเรื่องของการนำแนวคิดทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังได้รับความรู้และเทคนิคของการทำปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ รวมถึงการเรียนรู้ในหลักการของการทำงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงชุมชนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้ หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขอันประกอบด้วยหลักของการมีเหตุผลที่ทางธนาคาร

ได้ให้ความรู้ให้สามารถใช้พื้นที่ของตนเองและชุมชนที่มีอยู่ใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด โดยคำนึงถึงทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก เข้าใจในเรื่องของความพอประมาณ ในการดำเนินชีวิตอย่างพออยู่พอกิน พอใช้ ประหยัดและมีเงินออม และได้รับความรู้ในเรื่องของการมีภูมิคุ้มกัน ตลอดจนความรู้ที่ได้รับจากการอบรมครั้งนี้ การได้และพร้อมที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องต่าง ๆ การเพิ่มความรู้ด้วยการหาความรู้ใหม่ การมีคุณธรรมซึ่งธนาคารได้อบรมถึงการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี เอื้อเฟื้อแบ่งบันให้แก่กันของคนในชุมชน

การเรียนรู้ที่ 4. การเรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.1) การศึกษาดูงานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

เป็นการเรียนรู้จากการดูงานในหัวข้อเรื่อง “การศึกษาดูงานกระชังปลาที่จังหวัดสุพรรณบุรี” เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2560 สถานที่ดูงาน 219 หมู่ 8 ฟาร์มปลาวัดไผ่ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนผู้เข้ารับการอบรมและดูงานทั้งหมด 3 ราย

จากการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าไปศึกษาดูงานจาก ฟาร์มปลาวัดไผ่ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเป็นการศึกษาดูงานของ ฟาร์มปลา ในรูปแบบของการขายพันธุ์ปลา และดูรูปแบบการบริหารจัดการกระชังปลาที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนศึกษาว่าปลาที่เหมาะสมกับการเลี้ยงในกระชังน้ำนิ่งมีอะไรบ้าง ซึ่งจากการเรียนรู้ของกลุ่มพบว่า ปลาชุกบึกอูย ปลาชุกอูย ปลายี่สก ปลานิล ปลานวลจันทร์ เหมาะสำหรับการเลี้ยงในกระชังน้ำนิ่ง พร้อมกับศึกษาดูงานและวิธีการบริหารจัดการ ระบบน้ำ ระบบอาหารเพื่อนำไปใช้ในกระชังปลาที่บึงทับกระดาน และในศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.2) การเรียนรู้โดยอบรมเชิงวิชาการและการศึกษาดูงาน

กิจกรรมการเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “ทางเลือกแบบพอเพียงให้กับชีวิต” วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 สถานที่เรียนรู้ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสองสลึง เลขที่ 322/2 หมู่ 8 ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง วิทยากรผู้ให้ความรู้ในการจัดอบรมคือ ผู้ใหญ่สมศักดิ์ เคลือวัลย์ ท่านเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้นอกสถานที่ ผู้เข้ารับการอบรมและดูงานจำนวน 12 ราย

การเรียนรู้จากการอบรมและศึกษาดูงานครั้งนี้พบว่า มีการเรียนรู้เพื่อการทำเกษตรแบบอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พัฒนาและปรับปรุงดิน แก้ไขปัญหาความยากจน สร้างอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาส การสร้างภาวะผู้นำในการพึ่งพาตนเอง ผลผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของลูกค้า ทำเกษตรแบบง่ายและการสร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตร

โดยทางศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสองสลึงได้อบรมในเรื่องของทฤษฎีและแนวทางการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้กับผู้เข้าอบรม ทางศูนย์จะมีศูนย์เรียนรู้ที่จัดตั้งเป็นฐานสำหรับดูงาน จำนวนทั้งหมด 9 ฐานประกอบไปด้วย

1. ฐานคนรักขี้ป่า
2. ฐานของการรักษาน้ำ
3. ฐานคนรักดิน
4. ฐานคนรักสุขภาพ
5. ฐานคนเอาถ่าน
6. ฐานงานกิดคั้น
7. ฐานคนรักข้าว
8. ฐานคนมีน้ำยา
9. ฐานคนมีไฟ

ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ครั้งนี้ การดูงานจากการบรรยาย โดยผู้ใหญ่มศศักดิ์ พบว่าการเรียนรู้ในการทำเกษตรแบบพอเพียงต้องมีแนวคิด และการทำเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อเป็นการประหยัดและลดต้นทุนจากการซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมีมาบำรุงต้นไม้ให้โต พร้อมกับความเข้าใจในประเภทของดินที่มีความแตกต่างกันในท้องถิ่น ชุมชนบ้านวังแดงมีดินหลากหลายประเภท ดินเหนียวเหมาะแก่การปลูกข้าว ดินร่วมปนทรายเหมาะทำไร่มัน พื้นที่ที่ห่างไกลน้ำปลูกพืชต้องการน้ำน้อย การทำบัญชีครัวเรือน แสดงรายรับ-รายจ่าย ค้นหาอาชีพใหม่ที่คิดว่าสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถและถนัดในด้านใด เป็นการเพิ่มรายได้ช่องทาง การทำสินค้าเพื่อขายในชุมชนจากสิ่งที่มีเรามีอยู่ เราขายอะไรเพิ่มจากเดิมที่ทำให้รายได้ และการขยายแนวทางการขายออกไปอีก เรียนรู้การมีเครือข่ายที่จะนำไปสู่การช่วยเหลือกัน

การดูงานจากศูนย์เรียนรู้ของบ้านสองสลึงทั้ง 9 ฐานจากการสัมภาษณ์พบว่า แต่ละฐานที่ได้เรียนรู้ โดยเริ่มจากจุดที่ 1 คนรักขี้ป่าเป็นการปลูกต้นไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่างโดยยึดหลักและแนวคิดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานแนวคิดถึงประโยชน์ของการปลูกต้นไม้จากนั้นมาที่จุดที่ 2 การดูแลและรักษาน้ำ ให้มีใช้ตลอดปี คำนึงประโยชน์สูงสุดและคุณค่าของน้ำจุดที่ 3 รักษาดินให้มีคุณภาพแบ่งแยกในประเภทของดินจุดที่ 4 ที่ได้จากการดูงานคือศูนย์สมุนไพรที่ใช้พืชในการรักษาสุขภาพ รวมถึงจุดที่ 5 จุดเผาถ่านที่ใช้ไม้ กิ่งไม้มาเผาเป็นถ่านสำหรับใช้จ่ายซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้จุดที่ 6 การกิดคั้นการผลิตสิ่งต่างๆจากการใช้วัตถุดิบที่มีทางธรรมชาติ จุดที่ 7 จุดปลูกข้าวอินทรีย์ที่อนุรักษ์สายพันธุ์ข้าวเดิมไว้ รวมถึงจุดที่ 8 ที่ได้เข้าไปเรียนรู้

คือจุดผลิตน้ำยาเอนกประสงค์สำหรับใช้สอยในครัวเรือน และจุดสุดท้ายคือศูนย์การผลิตไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เพื่อนำไฟฟ้าที่ได้ไปใช้

การเรียนรู้ที่ 5. การเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5.1) การเรียนรู้ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและผู้เลี้ยงปลากระชัง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

ในหัวข้อเรื่อง “จัดสร้างกระชังเลี้ยงปลาในบึงทับกระดาน” วันที่ : 23 กรกฎาคม พ.ศ 2560 สถานที่: บึงทับกระดาน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ วิทยากรในการอบรม: นายชยฤทธิ์ ตั้งฐานาบุตร ตำแหน่ง : ประมงอำเภอ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมและดูงาน : 30 ราย

มีการจัดสร้างกระชังปลาในบึงทับกระดานอาศัยรูปแบบ และแปลนที่ได้เรียนรู้และอบรมจากประมงอำเภอตรอน โดยเป็นการปฏิบัติการสร้างกระชังปลาจริงซึ่งเป็นการร่วมมือของกลุ่มชาวบ้านวังแดงหมู่ 11 และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ที่ร่วมกันเรียนรู้ในกิจกรรมดังกล่าวและนำแบบการสร้างกระชังในบึงทับกระดาน มาทำในส่วนของศูนย์วิสาหกิจชุมชนด้วยเพื่อเป็นการทดลอง ในรูปแบบเดียวกันแต่ขนาดของพื้นที่แตกต่างกัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5.2) “ทางเลือกแบบพอเพียงให้กับชีวิต การทำปุ๋ยอินทรีย์กลับกอง”

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นในวันที่ 13 ธันวาคม 2560 สถานที่เรียนรู้ ลานกิจกรรมกลางแจ้งขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดอบรมครั้งนี้ คือ นายณัฐเดช แจ่มศิริ ผู้ช่วยอำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และนายพงษ์เทพ ชัยอ่อน นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนผู้เข้าประชุมและอบรมทั้งหมด 85 ราย

การอบรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ:

1. ถ่ายทอดเทคนิคการทำปุ๋ยอินทรีย์ด้วยวิธีการกลับกอง
2. ศึกษาและใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในธรรมชาติและท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์
3. แบ่งพื้นที่ที่มาอยู่ในการทำโรงปุ๋ยขนาดเล็กได้
4. ลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการซื้อปุ๋ยเคมีไปใช้กับพืช

ความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ พบว่าเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องของการหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในชุมชนบ้านวังแดง มีวัตถุดิบจากฟางข้าวหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว มีผักตบชวาที่เกิดในแหล่งน้ำท้องถิ่น มีเศษใบไม้ มีจี้วัว จี้หมูและจี้ไก่ที่เกิดจากการเลี้ยงไว้การผลิตปุ๋ย ด้วยวิธีการตามที่ได้เรียนรู้มาคือ แบ่งพื้นที่ให้ได้ขนาด กว้างประมาณ 2.5 เมตรยาวประมาณ 4 เมตร ทำเสาปักไว้ทั้ง 4 ด้านหลังจากนั้นนำ เศษฟางมาปูบนพื้นที่ ๆ แบ่งไว้สูงประมาณ

10 เซนติเมตรแล้วนำขี้วัวมาโรยทับจากนั้นรดน้ำ แล้วนำฟางมาปูทับใหม่โรยด้วยขี้วัว ทำเป็นชั้น ๆ จนเป็นรูปกองคล้าย ๆ สามเหลี่ยมทิ้งไว้ เมื่อทำกองปุ๋ยเสร็จแล้วให้รดน้ำกองปุ๋ยทุกวันเป็นเวลา 60 วัน คว่าปุ๋ยที่ทำไว้ยุบตัวลงหรือไม่และเจาะดูด้านในกองว่ามีลักษณะแห้งหรือไม่ถ้าแห้ง ปุ๋ยกองนี้สามารถนำมาใช้กับพืชได้ ใช้วิธีจัดเก็บโดยนำไปใส่กระสอบมัดปากถุงและเก็บไว้ในที่ร่ม และนำมาใช้ได้นาน 1-2 ปี

กลุ่มที่ 2. งานด้านจักสานทำไม้กวาด สานตะกร้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์

การเรียนรู้ที่ 1. การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของสมาชิกกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1.1) การประชุมสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อทำไม้กวาด

การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในหัวข้อการเรียนรู้โดยการประชุมเรื่อง “การประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อทำไม้กวาด” ในวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ 2560 สถานที่ประชุม ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งหมด 6 ราย

เป็นการประชุมเพื่อทำไม้กวาดเพิ่มรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนในสมาชิกที่สนใจทำสินค้าดังกล่าวให้กับกลุ่ม โดยการประชุมครั้งนี้เป็นการร่วมกันวางแผนว่า สมาชิกท่านใดทำไม้กวาดเป็นบ้าง ถ้าทำเป็นจะทำสินค้าออกจำหน่ายในงานวันตลาดประจำปี 2560 ที่จะมีจัดขึ้นในช่วงต้นเดือนกันยายนของทุกปี

การเรียนรู้ที่ 2. การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.1) การอบรมการทำปลาสามสมุนไพรในศูนย์เรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง

การเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “การแปรรูปปลาสามโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน” วันที่ 12 กันยายน พ.ศ 2559 สถานที่ใช้เรียนรู้ ศูนย์เรียนรู้ หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ วิทยากรในการจัดอบรมให้ความรู้ คือ นายบุญส่ง เรืองเดช ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังแดงหมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมและดูงานรวม 12 ราย

มีการอบรมการทำปลาสามโดยให้ปราชญ์ชาวบ้านคือป้าสำเนียงเป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านให้กับสมาชิกที่สนใจการทำปลาสาม ซึ่งปลาที่จะนำมาทำปลาสามนั้นเป็นปลาที่เลี้ยงจากบ่อที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงเอง และบางส่วนเป็นปลาจากแม่น้ำน่าน ในช่วงที่ปลาในบ่อเลี้ยงไม่พอจำเป็นต้องซื้อปลาจากชาวบ้านเพื่อนำมาทำเป็นปลาสามสมุนไพร ออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2.2) การทำไม้กวาดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

การเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “การเรียนรู้การทำไม้กวาดจากภูมิปัญญาชาวบ้านวังแดง” มีการเรียนรู้ในวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ 2560 สถานที่ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ วิทยากรในการอบรมครั้งนี้ คือนางสนอง ชันน้อยและนางเสวียน พันตีป ตำแหน่งชาวบ้านวังแดงหมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมและดูงานทั้งหมด 20 ราย

การเรียนรู้จากการทำไม้กวาดจาก ป่าสนอง ชันน้อยและป่าเสวียนที่ทำไม้กวาดภายในหมู่บ้านวังแดง มาร่วมถ่ายทอดความรู้จากคนต่างถิ่นที่เป็นคนพิการมาอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านวังแดง หมู่ 11 ด้านไม้กวาดตามภูมิปัญญาที่ตนเองมีอยู่ ซึ่งป่าสำลี มีความสนใจในการเรียนรู้ในและนำไปพัฒนาฝีมือจนสามารถนำไม้กวาดออกจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อีกหนึ่งผลิตภัณฑ์

การเรียนรู้ที่ 3. การเรียนรู้จากการอบรมโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3.1) การอบรมและการทำไม้กวาด

การเรียนรู้โครงการและกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนด้านอาชีพจังหวัดอุดรดิษฐ์ ในหัวข้อเรื่อง “การพัฒนาทักษะฝีมือ” ในวันที่ 20-21 มิถุนายน พ.ศ 2561 จัดที่ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ วิทยากรในการอบรมและให้ความรู้ คือ นางวาสนา ก้อนคำ ตำแหน่งแรงงานจังหวัดอุดรดิษฐ์ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมและดูงานทั้งหมด 20 ราย

วัตถุประสงค์ของการอบรมครั้งนี้: เพื่อสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนมีรายได้ โดยการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ดอกหญ้าตองกง มาผลิตเป็นไม้กวาด และการร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนในการทำงานในรูปแบบของกลุ่ม

ในการอบรมครั้งนี้เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติงานซึ่งมีการสอนทำจริงจากวิทยากรคุณวาสนา ก้อนคำ ได้ทำการสอนให้กลุ่มสตรี ในชุมชนบ้านวังแดง หมู่ 11 ได้มีความรู้ในการทำไม้กวาดไว้ใช้สอยในบ้านเรือนและเป็นอาชีพเสริมในการนำไม้กวาดไปจำหน่าย โดยป่าสำลี ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ดูในเรื่องงานจักสาน ได้เรียนรู้ในเรื่องของเทคนิควิธีการและการทำไม้กวาดให้สวยงามและแข็งแรงกว่าเดิมให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของตลาด

การเรียนรู้ที่ 4. การเรียนรู้จากการดูงานจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.1) การแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ปลาสามสมุนไพรงานแสดงสินค้าจังหวัดอุดรดิษฐ์

การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในหัวข้อเรื่อง “การแสดงผลงาน OTOP” ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ 2560 สถานที่ในการเรียนรู้ ศาลากลางจังหวัดอุดรดิษฐ์

มีการจัดแสดงสินค้าของวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงในงานแสดงสินค้า OTOP ของชุมชนบ้านวังแดง ที่ศาลากลางจังหวัดอุดรดิษฐ์ทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจได้เรียนรู้ว่าผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในชุมชนของตนเอง จะสามารถขยายตลาดออกไปในระดับจังหวัดได้หรือไม่ มีการดูว่าคู่แข่งหรือ วิสาหกิจชุมชนรายอื่นๆ ได้นำสินค้าประเภทใดมาแสดงสินค้าบ้าง มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนของชุมชนอื่นๆ เพราะงาน OTOP จะเป็นแหล่งรวมสินค้าจากชุมชนของจังหวัดอุดรดิษฐ์ที่นำมาแสดงสินค้าให้กับภาครัฐและประชาชนที่สนใจ ศึกษาดูงานและซื้อสินค้าเพื่อไปอุปโภคและบริโภค

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4.2) การแสดงผลงานกระชังปลาที่บึงทับกระดาน ตำบลวังแดง อำเภอศรีนคร จังหวัดอุดรดิษฐ์

การเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “การแสดงผลงานกระชังปลา ที่บึงทับกระดานตำบลวังแดง อำเภอศรีนคร จังหวัดอุดรดิษฐ์ ในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ 2560 สถานที่เรียนรู้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูอุดรดิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์ ประธานในพิธีคือ นายเสถียรพงษ์ มากศิริ ตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิษฐ์ จำนวนผู้เข้าดูงาน ทั้งหมด 100 ราย

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าไปศึกษาการเรียนรู้จากการ ดูงานแสดงผลงานกระชังปลาที่เลี้ยงปลาที่บึงทับกระดาน โดยงานมีการจำลองโมเดลกระชังปลาขนาดเล็กจัดแสดงในงาน พร้อมทั้งมีการแจ้งความคืบหน้าของการเลี้ยง รวมถึงมีการจัดแสดงนิทรรศการการเลี้ยงปลา และโครงการต่างๆที่เป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 อีกด้วย การดูงานแสดงผลงานครั้งนี้ทำให้ผู้สัมภาษณ์มีความเข้าใจและนำสิ่งที่ได้ไปใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงบึงทับกระดานได้ต่อไป

การเรียนรู้ที่ 5. การเรียนรู้จากการปฏิบัติและทดลองจริง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5.1) การสานตะกร้าจากด้ายไนลอน

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพให้กับสตรีหมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอศรีนคร จังหวัดอุดรดิษฐ์ มีรูปแบบของโครงการที่อบรมในหัวข้อ “สานตะกร้าจากด้ายไนลอน” กิจกรรมมีขึ้นในวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ 2559 สถานที่เรียนรู้คือวัดวังแดง หมู่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอศรีนคร จังหวัดอุดรดิษฐ์ วิทยากรในการอบรมคือคุณครู พิณิจ กุลทอง ดำรงตำแหน่งครูการศึกษา

โรงเรียน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมและดูงานรวมทั้งสิ้น 20 ราย โดยวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ครั้งนี้เพื่อสร้างอาชีพให้กับสตรีในชุมชนและใช้วัสดุทดแทนจากไม้เป็นค้ำยันลอน พัฒนารูปแบบของตระกร้าให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาด

จากการสัมภาษณ์ ป้าเอียงพบว่าป้าเอียงมีความสนใจในเรื่องของการจักสาน ชอบและสนใจ อยากทำ ทำให้ประธานกลุ่มคุณบุญส่ง ได้ให้ป้าเอียงดูแลในเรื่องของการทำงานจักสาน โดยกลุ่มได้ลงทุนในเรื่องของ วัสดุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตตระกร้าจากแรงงานในช่วงแรก ปัจจุบันป้าเอียงใช้เงินทุนของตัวเองซื้ออุปกรณ์เอง ฝีมือการจักสานตระกร้าเกิดจากการใช้ภูมิปัญญาของตนเองและการเรียนรู้จากแนวคิดสมัยใหม่เพราะรูปแบบและความต้องการของผลิตภัณฑ์มีการเปลี่ยนแปลง วิธีการสอนของครูแก้ว เป็นการทำต้นแบบหรือขึ้นรูปตระกร้าให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน ถึงจะให้ป้าเอียงทำต่อและคอยแนะนำจน ตะกร้าสำเร็จรูป ป้าเอียงต้องคอยนำผลงานไปให้ครูแก้ว ตรวจสอบว่าสวยงามตามรูปแบบตัวอย่างก่อน และวัสดุดิบที่ใช้ในการผลิตตระกร้านั้นมีในท้องถิ่น ชุมชนบ้านวังแดงเอง เช่น ไม้ไผ่ ตอนนี้อยู่ไม่ไผ่หายากจึงเปลี่ยนเป็น ค้ำยันลอนมาทดแทนในการสานเป็นตระกร้า นอกจากตระกร้าที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ทำขึ้นยังมี กระบาย กระปุง พัดเล็ก นอกจากนี้เวลาทำงานสานจะมีการรวมกลุ่มกันมีทั้งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเองและสตรีที่สนใจในซอย 11 บ้านวังแดงมาร่วมกันเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ออกแบบ แลกเปลี่ยนสอนกันและกันในการสานตระกร้า สมาชิกท่านใดเก่งในเรื่องของโทรศัพท์รูปแบบใหม่ก็นำมาสอนกัน การเรียนรู้การทำตระกร้า กระบาย กระปุงสามารถนำมาใช้เองและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและชุมชนได้ เนื่องจากต้นทุนของวัสดุมีราคาที่ทำในราคาลงทุน ค้ำยันลอน 1 กลุ่มราคา 200 บาทสามารถทำตระกร้าได้ 1 ใบ โคร่งตระกร้าอีก 300 บาท ทำให้ต้นทุนอยู่ที่ 700 บาทขายได้ในตลาด 1 ชุดไม่รวมไม้คาน ชุดละ 3,500 บาท ใช้ระยะเวลาการสานตระกร้า ประมาณ 4 วัน เป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้กับตนเองและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5.2) การอบรมทำปลาส้มสมุนไพร ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

ในหัวข้อเรื่อง “การทำปลาส้มสมุนไพรและการบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย” มีการอบรมขึ้นในวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ 2560 จัดอบรมที่ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งวิทยากรในการอบรมคือนายบุญส่ง เรืองเดช และนางสนอง ชันน้อย มีผู้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติการทั้งหมด 20 ราย

จากการได้รับการอบรมปลาส้มสมุนไพรในรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้ปลาที่คุณภาพดีมีขนาดของปลาที่เท่ากันซึ่งปลาที่ใช้ในการทำปลาส้มสมุนไพรคือปลานิล เป็นปลาที่ได้จากบึงทับกระดาน และจากกระชังปลาในศูนย์ของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการเรียนรู้และการทดลองปฏิบัติจริง สอนการทำ

โดยวิทยากรซึ่งเป็นพัฒนากรของอำเภอตรอน และใช้วิธีทำปลาต้มแบบชาวบ้านมาผสมผสานกับการทำวิธีใหม่ ปลาต้มมีความสวยงาม สะอาดและน่าทาน รวมถึงการคิดบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุปลาต้มสมุนไพร จากเดิมที่แพคใส่ถุงมัดคายเป็นบรรจุเป็นตัวที่สามารถมองเห็นที่ชัดเจน การอบรมเชิงปฏิบัติการนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผลิตภัณฑ์ปลาต้มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง สามารถส่งเข้าแข่งขันในชุมชนเป็นสินค้า OTOP ประจำชุมชนได้

ส่วนที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้ปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาและทำปุ๋ยอินทรีย์

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มีเจ้าของเป็นคนบ้านวังแดงหมู่ 11 ได้ดำเนินกิจการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากการเรียนรู้การปลูกผักอินทรีย์และทำปุ๋ยอินทรีย์ที่ชุมชนบ้านวังแดงหมู่ 11 มีการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่ได้จากการอบรมและดูงานของศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรจากศูนย์เรียนรู้แบบพึ่งตนเอง โดยวิทยากรที่อบรมให้ความรู้คือนางอัมพวัน แดงกองโค (โรงเรียนรัฐศึกษา ฐิติมา ชุมชนแห่งการเรียนรู้) ได้เรียนรู้เรื่องดินจาก หมอดินอาสาตำบลวังแดง(นายชัยกุล สุขก้อน) ซึ่งกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้ผสมผสานความรู้เป็นความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างแนวคิดเกิดเป็นนวัตกรรมทางด้านการเกษตร รวมถึงการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่ทำให้ได้ความรู้เพื่อมาใช้ปฏิบัติงานของ วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ซึ่งในการดำเนินงานด้านเกษตรนั้นกลุ่มมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปแบบ โดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาและต่อยอดให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนนอกจากนี้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เลี้ยงไก่ไข่ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากการเรียนรู้จากการเลี้ยงไก่ไข่โดยไข่ไก่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และยังสามารถลดรายจ่ายให้กับสมาชิกในกลุ่มที่ต้องซื้อไข่ไก่ที่มีราคาแพง แต่ถ้าซื้อจากกลุ่มยังมีเงินปันผลให้กับสมาชิกอีกด้วย การเลี้ยงไก่ไข่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นช่วงเริ่มต้น ทำให้กำไรจากการขายไข่ไก่ยังไม่มากนัก รวมถึงสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เลี้ยงปลาในบ่อดินและปลากระชัง จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งจาก

การเรียนรู้จากการประชุมแลกเปลี่ยนความคิด แสดงความคิดเห็นตลอดจนการเพิ่มพูนความรู้จากการเข้าอบรมจากวิทยากรที่เชี่ยวชาญในด้านการเลี้ยงปลา และสามารถวิเคราะห์ชนิดของปลาที่มีความเหมาะสมของแหล่งน้ำได้ จากการเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจได้ผสมความรู้เป็นความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างแนวคิดเกิดเป็นนวัตกรรมทางด้านการเกษตร รวมถึงการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ เช่น การดูงานจาก โครงการ 9101 , แหล่งพันธุ์ปลาที่ประมงอำเภอตรอน , แหล่งเลี้ยงปลาประมงจังหวัดอุดรดิตถ์และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ของเอกชนจาก ฟาร์มปลาวิดไฟที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในรูปแบบของกระชังปลาที่ได้มาตรฐาน มีระบบการบริหารจัดการกระชังปลาที่ดี เป็นตัวอย่างเพื่อทำไปทำในวิสาหกิจชุมชนของตนเอง

กลุ่มที่ 2 งานด้านจักสานทำไม้กวาด สานตะกร้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการทำไม้กวาด มีการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากการทำไม้กวาด โดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาเดิมมาผสมกับความรู้ใหม่ที่ได้จากการอบรมการพัฒนาคุณภาพสินค้าไม้กวาดให้มีรูปแบบที่สวยงามและแข็งแรงกว่าเดิม มีรูปแบบการวางแผนการผลิตแบบบูรณาการ สนใจความรู้ใหม่ ๆ เมื่อมีการอบรมจะให้ความสนใจเป็นอย่างมากด้านการจักสานตะกร้าได้ความเห็นว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้มแข็งทำให้ผู้ทำงานจักสานมีรายได้มากขึ้นจากเดิมและเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีทุกคนมีความสุขใฝ่ใจ และร่วมใจกันทำงาน จุดจักสานใดมีปัญหาที่ช่วยกันอธิบายและแก้ไขปัญหาล้างงานจักสานขึ้นนั้นประสบความสำเร็จ

การแปรรูปปลาสดสมุนไพรเป็นการเรียนรู้ในเรื่องของการผสมผสาน จากภูมิปัญญาและนำวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น มาเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชนและสร้างแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำ ร่วมกันคิด ใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเรียนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง พบว่า

1. วิสาหกิจชุมชนในตำบลวังแดงมีจำนวนถึง 27 แห่งซึ่งบางแห่งดำเนินกิจการแบบเดียวกันทำให้เกิดปัญหาการแข่งขันกันในชุมชนเอง

2. การศึกษาหาความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านบริหารจัดการของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีน้อยในช่วงแรกๆของการดำเนินกิจการ เนื่องจากเข้าใจว่าธุรกิจวิสาหกิจชุมชนเป็นอาชีพเสริมไม่ใช่อาชีพหลัก ทำให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่เห็นความสำคัญถึงการเรียนรู้และคิดว่าเรียนรู้ไปก็ไม่เข้าใจ รอฟังจากผู้นำดีกว่า

3. การดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของการผลิตสินค้าและต้องใช้ทุนค่อนข้างสูง เมื่อคำนวณจากทุนของทางวิสาหกิจชุมชนแล้วยังไม่พอ ทางสมาชิกจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการระดมเงินเพิ่ม เพราะคิดว่าเงินทุนที่มีอยู่ในกลุ่มเพียงพอแล้ว

อุปสรรคของการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง อำเภอดุตรดิตถ์ จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในทุกส่วน สามารถระบุได้ ดังนี้

1. ช่วงทำนา สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะให้ความสำคัญกับอาชีพหลักของตนเองก่อนซึ่งในชุมชนบ้านวังแดงทำนาปีละ 2 ครั้งใช้เวลาในการทำนาเป็นเวลา 8 เดือนทำให้มีเวลาในการทำวิสาหกิจชุมชนจำนวน 4 เดือนทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนรู้

2. อายุของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนค่อนข้างมีอายุ มีอายุตั้งแต่ 50-80 ปีทำให้การเดินทางไปมรบนอกสถานที่เกิดความลำบาก ไม่สะดวกต่อการเดินทางทำให้การเรียนรู้ต้องได้รับการถ่ายทอดจากผู้นำ

3. ขาดคนสืบทอดในการเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะสมาชิกเป็นคนสูงวัยลูกหลานยังให้ความสำคัญของการทำธุรกิจแบบวิสาหกิจชุมชนค่อนข้างน้อย

4. ลักษณะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการประกอบกิจการที่ไม่หวังแสวงหาผลกำไร ทำให้การคิดที่จะขยายกิจการให้ก้าวไปข้างหน้าค่อนข้างใช้เวลา

6. อุปสรรคในด้านการเมืองท้องถิ่น การช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐยังให้การสนับสนุนค่อนข้างน้อย ต้องรอให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จก่อนถึงจะให้การสนับสนุน

4.4 ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดุตรดิตถ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกส่วน สามารถระบุได้ดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุงรูปแบบของผลิตภัณฑ์บรรจุปลาสามสมุนไพรรให้สวยงามน่าซื้อกว่านี้ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสินค้า OTOP เพื่อเป็นเครื่องรับประกันคุณภาพของสินค้า

2. ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น เพื่อให้สินค้าปลาสามสมุนไพรรเป็นที่รู้จักในวงกว้าง รวมถึงการหาโอกาสในการเปิดตลาดในชุมชนใกล้เคียงให้ลูกค้าในชุมชนอื่นได้บริโภคปลาสามสมุนไพรรของวิสาหกิจชุมชน

3. เพื่อปรับปรุงมาตรฐานของการผลิต ควรวางระบบการผลิตที่ครบวงจร เช่น การเรียนรู้มาตรฐานสินค้าเพื่อขอย.จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อรับรองคุณภาพของสินค้า รวมถึงการสนับสนุนให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องปรุงประกอบของปลาสามสมุนไพร เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนอีกทางหนึ่ง

4. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ทีมงาน ที่จะดำเนินงานต่อเนื่องในอนาคต เพราะปัจจุบัน ประธานกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ขณะที่สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้สูงวัย ควรมีการวางแผนและให้ลูกหลานของสมาชิกในกลุ่มได้มีการเรียนรู้ การผลิตสินค้าของวิสาหกิจไม่ให้ความรู้และผลิตภัณฑ์สูญหายไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การเรียนรู้และศึกษาการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี โดยมีคำถามการวิจัย การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีการเรียนรู้ ขั้นตอนและ กิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร

ในด้านการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงพบว่าการเรียนรู้ทั้งหมด 5 รูปแบบ ประกอบไปด้วย

การเรียนรู้ที่ 1 การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของกลุ่มต่างๆ

การเรียนรู้ผ่านการประชุมของกลุ่มต่อการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การประชุมของคณะกรรมการและสมาชิกผู้เกี่ยวข้อง สื่อสาร กันระหว่างสมาชิกและบุคคลภายนอกชุมชนทั้งในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง รวมถึงการเรียนรู้ใช้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิก มีการรายงานสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่มที่ได้ดำเนินการ ปรีกษาหารือในการแก้ปัญหา และลงมติในการตัดสินใจร่วมกันว่าจะทำอย่างไรในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งเรื่องการบริหารทรัพยากรของกลุ่มเช่นการลงทุนในงานที่ต้องพัฒนาต่อไปในแต่ละด้านเป็นต้น การประชุมผ่านกลุ่ม จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ อย่าง

มีพลัง โดยมีการทำวาระการประชุม อย่างเป็นระบบทางการ เช่นประธานแจ้งให้ทราบ รายงานการประชุมที่ผ่านมา การรับทราบและพิจารณาลงความเห็นเป็นมติในการดำเนินการ ดังนั้นการประชุมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกอย่างสำคัญยิ่งทั้งในการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงและในการประชุมในแต่ละกลุ่มเช่นกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลาในบ่อดินและกระชัง ทำปุ๋ยอินทรีย์ รวมถึงกลุ่มจักสาน ทำไม้กวาดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

การเรียนรู้ที่ 2 การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ได้มีการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในเรื่อง งานจักสาน การผลิตตะกร้าจากไม้ไผ่ ไม้ไผ่สำหรับใส่ของ ของชาวบ้านและพัฒนาจากไม้ไผ่ มาเป็นตะกร้าในล่อนที่สวยงามแข็งแรง คงทน ทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังจะหมดไปของชุมชน การผลิตไม้กวาดของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ไม้ใช้สอยและจำหน่ายในชุมชนซึ่งเริ่มแรกการทำไม้กวาดเกิดจากการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาของชาวบ้าน รวมถึงการผลิตปลาต้มแบบธรรมชาติเป็นปลาต้มสมุนไพรที่ผสมผสาน นวัตกรรมและใช้วัตถุดิบที่สามารถ หนอมอาหารและทำให้สินค้ามีคุณภาพและน่าทานขึ้น ปลาต้มสมุนไพรเป็นสินค้า OTOP เป็นที่นิยมระดับอำเภอตรอนและกำลังก้าวไปสู่ระดับจังหวัด อุดรดิตถ์

การเรียนรู้ที่ 3 การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน

การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิใน โครงการส่งเสริมความรู้ ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงที่สำคัญที่สุด เพราะวิทยากรที่มาให้ความรู้ล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญและมีความรอบรู้ในด้านต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประธานและรองประธาน ของกลุ่มวิสาหกิจ บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เป็นทั้งผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 เช่นกัน โดยผู้ใหญ่บ้านวังแดงหมู่ 11 นั้นมีใจใฝ่ในการศึกษาและได้เรียนจบระดับปริญญาตรี คณะรัฐประศาสนศาสตร์สาขาการบริหารท้องถิ่น มีแนวคิดและให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ผ่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการปรึกษาร่วมกัน ของกลุ่มว่าจะทำกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปใด ที่สอดคล้องกับชุมชนบ้านวังแดงและความสามารถของบุคคลที่มีอยู่ ค้นหาแหล่งความรู้จาก บุคคลภายในและนอกชุมชน ว่าใครเป็นวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องใด พร้อมเรียนเชิญวิทยากรด้านต่างๆ มาให้ความรู้ ที่ศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้านและที่ศาลาเอนกประสงค์ในชุมชน เช่นการเชิญ คุณภาณุวิชญ์ วันทะ ตำแหน่งประมงจังหวัดอุดรดิตถ์ และ คุณชยุตม์ ตั้งฐา

นาบุตร ตำแหน่งประมงอำเภอตรอน มาบรรยายให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาในกระชัง ให้กับกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงปลา และ คุณสาวิตรี เขียร ไชยสง ตำแหน่งปศุสัตว์จังหวัดอุดรดิตถ์ มาให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่ไข่เอาไว้บริโภคและขายไข่และลูกไก่ การเรียนรู้งานด้านจักสาน ตะกร้าในล่อนจากคุณครู พินิจ กุลทอง คุณครูจากศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลวังแดง การเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด คือคุณวาสนา ก้อนคำ มาให้ความรู้เรื่องการทำไม้กวาดให้มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด รวมถึงการเรียนรู้ในการแปรรูปปลาสัมผัสสมุนไพรจากภูมิปัญญาชาวบ้านจนกลายเป็นโครงการที่สำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ซึ่งผลิตภัณฑ์ปลาสัมผัสสมุนไพรกำลังจะถูกคัดให้เป็นตัวแทนของตำบลวังแดง เข้าประกวดระดับอำเภอ ในสินค้า OTOP ที่เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่น่าภาคภูมิใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

การเรียนรู้ที่ 4 การเรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน

การเรียนรู้จากการศึกษาดูงานจากในสถานที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลได้มีการเรียนรู้การทำวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ประกอบด้วย (1) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลวังแดง (โรงเรียนรู้คิด รู้ทำ ชุมชนแห่งการเรียนรู้) ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็น เป็นสุขตาม โครงการและการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอำเภอตรอนจังหวัดอุดรดิตถ์ มีสวนไม้ที่ทางศูนย์ได้ปลูกไว้เพื่อจัดว่าเป็นไม้เศรษฐกิจที่สามารถทำประโยชน์ได้หลายทาง ถ่ายทอดความรู้การผลิตน้ำส้มควันไม้ จากเตาถ่านอิฐเผา การเพาะเห็ด การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำไร่นาสวนผสม และการทำเกษตรทฤษฎีใหม่แบบผสมผสาน (2) ศูนย์เรียนรู้หมอดินอาสาตำบลวังแดง โดยนายชัยกุล สุขก้อน หมอดินอาสาตำบลวังแดง ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คนในชุมชนบ้านวังแดงรวมถึงผู้สนใจ ในเรื่องของการบริหารจัดการดิน ถ่ายทอดความรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ จากหน่วยงานพัฒนาที่ดิน งานบริการข่าวสารจากหน่วยงานราชการ ถ่ายทอดข่าวสารความรู้เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และข่าวสารความเคลื่อนไหวกิจกรรมของกิจกรรมภายในเครือข่ายชุมชน จุดบริการวัสดุการเกษตร พันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปรับปรุงบำรุงดินแปลงสาธิต เรียนรู้จากแปลงสาธิตการผลิตและปลูกหญ้าแฝก การผลิตแจกจ่ายพันธุ์พืชบำรุงดินและอื่น ๆ เป็นศูนย์อบรมในเรื่องการใช้ สารเร่ง พด.1 พด.2 พด.3 กล้าหญ้าแฝก เมล็ดพันธุ์พืช การทำปุ๋ยสดจากพืชในท้องถิ่นและชุมชนตำบลวังแดง

การศึกษาดูงานจากนอกสถานที่ชุมชนบ้านวังแดง จากหน่วยงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นการเรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ของกลุ่ม

วิชาทฤษฎีชุมชน การเรียนรู้ภูมิสังคมท้องถิ่นของผู้เข้ารับการอบรม การบริหารจัดการเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำเกษตรแบบครบวงจร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช และสัตว์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ตลอดจนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้กับชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิต ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมกันนี้ยังอบรมในเรื่องของการจัดทำบัญชี รายรับ รายจ่าย บัญชีครัวเรือนเพื่อให้กลุ่มสมาชิกรู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยและ“อยู่ได้อย่างพอเพียง” ไม่เบียดเบียนผู้อื่นนอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญของการอบรม ในหลักของบันได 3 ขั้นของการพัฒนา ประกอบด้วย การพึ่งพาตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน การสร้างเครือข่าย และนำวัสดุที่เหลือทางการเกษตร ประเภท แกลบดำ รำข้าว เศษใบไม้ที่มีในธรรมชาติและในท้องถิ่นมาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ และทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้กับพืชที่ปลูกไว้ การเรียนรู้การสร้างเครือข่ายที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชนเอง มีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มวิชาทฤษฎีรู้จักการพึ่งพาตนเอง และมีชีวิตที่มั่นคงยั่งยืน วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทรัพยากร ทนเพื่อให้สมาชิกผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหา พร้อมเพิ่มช่องทางการ โอกาส อาชีพใหม่และอาชีพเสริม ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยอินทรีย์ งานจักสาน ทำไม้กวาดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาสามสมุนไพโร สร้างศูนย์เรียนรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนบ้านวังแดง (2) การดูงานนอกสถานที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสองสลึง เลขที่ 322/2 หมู่ 8 ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้วยการเรียนรู้โดยผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใหญ่สมศักดิ์ เครือวัลย์ กับการเรียนรู้ ทางเลือกแบบพอเพียง ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสองสลึงเป็นแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดระยอง และเป็นศูนย์ถ่ายทอด การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงดินที่เสียให้กลับมาใช้ได้ แก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร สร้างอาชีพและงานให้กับผู้ด้อยโอกาส สร้างภาวะผู้นำชุมชนในการพึ่งพาตนเอง ผลิตสินค้าและแปรรูปที่ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของลูกค้า ทำเกษตรแบบง่าย การสร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตร ทำเกษตรแบบพอเพียง ลดต้นทุน ลดค่าใช้จ่าย จากการซื้อวัตถุดิบจากภายนอก เช่น การซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมีมาบำรุงต้นไม้ให้โต พร้อมกับความเข้าใจในประเภทของดินที่มีความแตกต่างกันในท้องถิ่น นอกจากนี้ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสองสลึงยังมีการเรียนรู้ 9 ฐานประกอบด้วย (1) จุดให้ความรู้ในเรื่องคนรักป่าเป็นการปลูกต้นไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง โดยยึดหลักและแนวคิดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานแนวคิดถึงประโยชน์ของการปลูกต้นไม้ (2) จุดเรียนรู้การดูแลและรักษาน้ำ ให้มีใช้ตลอดปี คำนึงประโยชน์สูงสุดและคุณค่าของน้ำ (3) จุดเรียนรู้การรักษาดินให้มีคุณภาพแบ่งแยกในประเภทของดิน (4) จุดเรียนรู้จากศูนย์สมุนไพโรที่ใช้พืชในการรักษาสุขภาพ ยารักษาโรค (5) จุดเรียนรู้ การเผาถ่านที่ใช้ไม้กิ่งไม้มาเผาเป็นถ่านสำหรับใช้ในครัวเรือน (6) จุดเรียนรู้การผลิตสิ่งต่าง ๆ จากการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่

ทางธรรมชาติ (7) จุดเรียนรู้การปลูกข้าวอินทรีย์ที่อนุรักษ์สายพันธุ์ข้าวเดิมไว้ (8) จุดเรียนรู้การผลิตน้ำยาเอนกประสงค์สำหรับใช้สอยในครัวเรือน และ (9) จุดเรียนรู้การผลิตไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เพื่อนำไฟฟ้าที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวสร้างประโยชน์และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในท้องถิ่นของผู้ศึกษาคุณภาพได้

การเรียนรู้ที่ 5 การเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง

การเรียนรู้โดยการทดลองและปฏิบัติจริง การทำปุ๋ยอินทรีย์แบบกลับกอง เป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกในการใช้ชีวิตแบบพอเพียง เป็นการเรียนรู้ในสถานกิจกรรมกลางแจ้ง ขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้รับการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ พร้อมลงมือปฏิบัติจริง จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิคุณณัฐเดช แจ่มศิริ ผู้ช่วยผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นการเรียนรู้ครั้งนี้ เป็นการเรียนรู้ในเรื่องการนำวัสดุคิบบที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยชุมชนบ้านวังแดงมีอาชีพหลักคือทำนา มีวัสดุคิบบจากฟางข้าวหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วมาใช้ประโยชน์ได้ มีผักตบชวาที่เกิดในแหล่งน้ำท้องถิ่น เศษใบไม้จากชุมชน มีมูลวัว มูลหมูและมูลไก่ที่เกิดจากการเลี้ยงของกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ใช้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และนำไปใช้ในสวนเกษตรของตนเองและชุมชน การเรียนรู้ในเรื่องการสร้างเล้าไก่ไข่ที่ศูนย์วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดงในโครงการสร้างเล้าไก่ไข่ที่ได้มาตรฐานและเป็นต้นแบบของการเลี้ยงไก่แบบพอเพียง โดยวิทยากรคุณหมอสาวิตรี เขียรไชสง เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จังหวัดอุดรธานี เป็นการเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง มีการเรียนรู้ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ 2560 ในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งตามหลักการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ สำหรับสร้างเล้าไก่ไข่เพื่อบริโภคไข่ไก่และจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้ในงานจักสานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง ยังมีกิจกรรมการเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง การสอนทำตะกร้าจากด้ายไนลอน และลงมือทดลองทำตะกร้า จริงจากวิทยากรผู้ให้ความรู้ คุณครู พินิจ กุลทองตำแหน่ง ครูการศึกษานอกโรงเรียน ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันคุณครูพินิจ เสียชีวิตแล้ว เป็นการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการนำความรู้ที่ได้มาสร้าง อาชีพให้กับสตรีในชุมชนบ้านวังแดง การใช้วัสดุทดแทนจากไม้ไผ่ เปลี่ยนเป็นด้ายไนลอน พัฒนารูปแบบของตะกร้าให้สวยงาม ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงการจัดหาวัสดุคิบบและอุปกรณ์ให้กับสมาชิกกลุ่ม วิธีการสอนของคุณครูพินิจ เป็นการสอนจากประสบการณ์จริงและนำใช้สื่อ เทคโนโลยีมาช่วยสอน ให้ผู้เรียนรู้เกิดความเข้าใจ สนุกไปกับการเรียนรู้ เห็นภาพที่ชัดเจน ร่วมกันเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ออกแบบ แลกเปลี่ยนความรู้จากการสอนกันของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเอง จนเป็นผลผลิตและสินค้า

ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริงในการทำไม้กวาด การเรียนรู้จากโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ ของประชาชนที่อาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อการพัฒนาทักษะฝีมือตรงกับความต้องการของตลาด โดยสถานที่การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นที่ศาลาเอนกประสงค์ของบ้านวังแดง หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความรู้ในการเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง คือคุณวาสนา ก้อนคำ ตำแหน่งแรงงานจังหวัดอุดรดิตถ์ การเรียนรู้และทดลองปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนรู้มีความเข้าใจ มีทักษะและผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ ได้มาตรฐาน แข็งแรงตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ เป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจและบุคคลในชุมชนบ้านวังแดงที่สนใจ ให้มีรายได้ จากการนำวัสดุ ทรัพยากรที่มีในชุมชนบ้านวังแดง เช่น ดอกหญ้าตองกง มาผลิตเป็นไม้กวาด และนำไม้กวาดไว้ใช้สอยในบ้านเรือนของตนเอง การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนครั้งนี้ยังได้เรียนรู้ในเรื่องของ เทคนิค วิธีการและการทำงานไม้กวาดให้สวยงาม และแข็งแรงกว่าเดิมให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของตลาดและสร้างรายได้จากการจำหน่ายไม้กวาดต่อไป

5.1.2 การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

จากคำถามการวิจัยที่ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน อย่างไรพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ได้นำความรู้ไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนดังนี้

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ได้นำความรู้มาใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสมาชิกกลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม คือ 1) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้ปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาและทำปุ๋ยอินทรีย์ ในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปลูกพืชผักและทำปุ๋ยอินทรีย์ โดยได้ไปเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่จากแหล่งเรียนรู้ (1) ศูนย์เรียนรู้ ชุมชนตำบลวังแดง ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (โรงเรียนผู้คิด รู้ทำ ชุมชนแห่งการเรียนรู้) (2) ศูนย์การเรียนรู้หมอดินอาสา ตำบลวังแดง และ (3) ศูนย์การเรียนรู้ จากองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ปรับปรุงพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมตามแนวทางการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ชุมชนบ้านวังแดง โดยสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ได้นำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ไปเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเอง ให้สามารถผลิตผักปลอดสารเคมี ผักอินทรีย์ เพื่อบริโภคเองในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจำหน่ายในชุมชนบ้านวังแดง ประกอบด้วย ผักบุ้ง ถั่วฝักยาว พริกชี้หนู ดีปลี ผักกะเฉด ไม้ผลที่ปลูกในศูนย์เรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ลำไย มะละกอ ถั่วฝักยาว พุทรา มะม่วง ขนุน มะพร้าว ปลูกพืชประเภทไม้เศรษฐกิจ เช่น ยางนา สะเดา พยุง พืชสวนครัวและพืชสมุนไพรประกอบด้วย ขิง ข่า ตะไคร้ มะกรูด มะนาว พักทอง น้ำเต้า สอดคล้องกับ (โครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9) กับ แนวทางการพัฒนาเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นตัวอย่างของการพัฒนาจากระดับฐานรากให้มั่นคง มีระบบและขั้นตอน ดังนี้

แนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่สอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อความปลอดภัยของกิน สมควรกับฐานะในครอบครัวเป็นการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย ขุดบ่อสำหรับเก็บน้ำเพื่อใช้เพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งและเลี้ยงปลา ปลูกข้าวให้เพียงพอในการบริโภคของคนในครอบครัวทั้งปี ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้ผล พืชสมุนไพร แบ่งพื้นที่ปลูก พืชสวนครัว เลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน อย่างเหมาะสม ตามภูมิภาค สภาพของดิน น้ำ อากาศ และชนิดของพืชที่จะปลูกที่มีความแตกต่างกัน หลีกเลี่ยงการพึ่งพาสารเคมีที่ทำให้ดิน เกิดเสื่อมโทรม การขาดแคลนน้ำ สามารถนำผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ มาแลกเปลี่ยนซื้อขายเป็นเงินในตลาดท้องถิ่น ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต่อการเลี้ยงไก่ไข่พันธุ์ไรต์ ไก่สายพันธุ์นี้เป็นพันธุ์ที่ให้ไข่ดก มีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค การเลี้ยงโดยการให้อาหารสัตว์แบบหัวอาหารผสมกับพืชที่มีในชุมชน เช่น หยอกกล้วย ชั่งข้าวโพดนำมาบด เปลือกหอยเชอร์รี่บด รวมถึงน้ำหมักจากหยอกกล้วย เพื่อเป็นแหล่งสร้างวิตามินให้กับแม่ไก่ไข่ และการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรเพื่อป้องกัน โรคหวัดในไก่ อันเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ถ่ายทอดกันมา ผลการเรียนรู้ทำให้สมาชิกมีไข่กินทุกวันเป็นแหล่งโปรตีน เป็นอาหารที่มีความสำคัญของคนในพื้นที่อีกด้วย เหลือจากการบริโภคกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงได้นำไข่ไก่ส่งขายในตลาดชุมชนทั้งขายปลีกและขายส่ง ส่งผลดีต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับ (แนวคิดการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9) ที่ทรงให้แนวทาง กำหนดเป้าหมาย สร้างความสามารถ ในการพึ่งพาตนเองในระดับชุมชน โดยการนำผลผลิตส่วนเกินที่บริโภคในครอบครัว มาจัดการร่วมกันในระดับชุมชน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถทำได้หลายทาง เช่น การรวมกลุ่ม ร่วมมือในรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อการผลิต การตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชน ยึดหลัก “การใช้ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก” การแลกเปลี่ยนกันกับชุมชนภายนอกมีเพิ่มมากขึ้น และความสำคัญคือการแลกเปลี่ยนจากภายในชุมชนนั่นเอง

การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการเลี้ยงปลาบ่อดินและในกระชัง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ไปเรียนรู้การเลี้ยงปลาจากกรมประมง ผ่านประมงจังหวัด ประมงอำเภอ และการไปศึกษางานในองค์กรธุรกิจแปปลาภาคเอกชน ชื่อพันธ์ปลาวัดไร่ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งไปดูงานการเลี้ยงปลาในกระชังในแม่น้ำท่าจีนของเอกชนในตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยการนำของประธานวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านนาย บุญส่ง เรืองเดช และกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงปลา ได้นำความรู้ทักษะประสบการณ์จากการอบรมและการไปดูงานมาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงปลาในกระชังในบ่อปลาของสมาชิก ซึ่งปลาที่เลี้ยงในบ่อปลา ประกอบด้วย ปลายี่สก ปลาตะเพียน ปลานวลจันทร์ และปลากดคัง ปลาในกระชังที่ศูนย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีปลานิล ปลาหมอเทศ ส่วนกระชังปลาจำนวน 36 กระชังในบึงทับกระดาน ประกอบด้วย ปลานิล ปลาอุกอุย และส่งผลให้เกิดการผลิตปลานิล ได้เป็นจำนวนมาก ได้นำเอาปลาที่ผลิตได้ไปขายสด ทั้งขายปลีกและขายส่งในตลาดและมีแม่ค้ามารับถึงที่ เดือนละ 100 กิโลกรัม ราคาของปลานิลกิโลกรัมละ 70 บาทปลาอุกอุย ราคา กิโลกรัมละ 50 บาทรวมเป็นรายได้ที่เข้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อเดือนประมาณ 5,000 บาทและเฉลี่ยต่อปีมีรายได้ 60,000 บาท สอดคล้องกับแนวคิดของ (แนวคิดการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9) การ ดัดต่อสัมพันธ์กับระบบตลาดจากเศรษฐกิจภายนอก มาจำหน่ายสินค้า เริ่มต้นแสวงหา เทคโนโลยี และทรัพยากรจากภายนอก มาใช้ใน เพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่ายให้ เป็นไปอย่างสมบูรณ์แบบ

การเรียนรู้จากการทำปุ๋ยอินทรีย์ จากมูลสัตว์ มูลวัว มูลหมูและมูลไก่ นอกจากนี้ทางวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ยังเลี้ยง ไล่เดือนเพื่อนำมาเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนปุ๋ยเคมี นำมาใช้ได้อย่างพอเพียง ทำให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลดต้นทุน ลดรายจ่าย รอดพ้นจากภาวะหนี้สินที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ที่มีต้นทุนสูง และยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของสมาชิกจากผลข้างเคียงของการใช้สารเคมีกับการทำเกษตร นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง ยังเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องของความพอเพียง พอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ การพึ่งพาตนเอง และการสร้างเครือข่าย ในการจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้กับชุมชนบ้านวังแดงสอดคล้องกับ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริยานุช ธรรมปิยา, 2556, หน้า 10-12) ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเน้นย้ำในแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีความพอประมาณต่อการนำทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะเงินทุน ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนที่จะนำทุน หรือทรัพยากรจากแหล่งอื่น ๆ มาใช้ การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างเหมาะสมตรงกับสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น

การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ในการสานตะกร้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน เริ่มแรกเป็นการเรียนรู้จากการสืบทอดของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอด วิธีการสานและการทำจากไม้ไผ่ที่เป็นวัสดุดิบทางธรรมชาติและปัจจุบันไม้ไผ่ในชุมชนหายาก เพราะไม่มีใครปลูกแล้วจึงหันมาใช้วัสดุอื่นทดแทนด้วยการใช้ด้ายไนลอนและโครงเหล็กมาสานเป็นตะกร้าโดยอาศัยการเรียนรู้จากครูการศึกษาออกโรงเรียน คุณครูพินิจ กุลทองที่มาถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการสาน การขึ้นลายดอกที่สวยงาม รูปแบบที่เป็นที่ต้องการของตลาด ตะกร้าจากงานฝีมือของสมาชิกในกลุ่มขายได้ใบละ 900-1,200 บาทขึ้นกับขนาดและลาย ความยากง่ายในการทำและระยะเวลาซึ่งสมาชิกท่านสามารถทำตะกร้าได้ 2 ใบต่อเดือนทำให้มีรายได้เดือนละ 1,000 บาทสมาชิกที่ทำงานด้านจักสานตะกร้าในกลุ่มมี 6 คนรวมมีรายได้ต่อเดือน 6,000 บาทรายได้ต่อปี 72,000 บาท ต้นทุนของตะกร้าต่อ 1 ใบ 100 บาทจากค่าด้ายไนลอน โครงเหล็ก 150 บาท เมื่อหักต้นทุนแล้วเหลือ 650 บาทต่อใบค่าแรงผู้ผลิตใบละ 400 บาทเหลือเงินเข้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 250 บาทต่อใบ เท่ากับการทำตะกร้าไม้ไผ่รายได้หลักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสอดคล้องกับ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2556, หน้า 10-12) ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานไว้ เพื่อให้คนไทยอยู่อย่างมีความสุข เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล ในการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือผลกระทบ ฉะนั้น การกระทำสิ่งใด ต้องไม่เสี่ยง ไม่ประมาท มีการเตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินภารกิจต่อไปได้ โดยไม่ติดขัด หยุดกลางคัน และดำเนินงานต่อไปได้ในระยะยาว

การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการทำไม้กวาดจากการนำภูมิปัญญามาใช้ในการทำไม้กวาดเพื่อใช้ในครัวเรือนและมีการเรียนรู้และทดลองปฏิบัติจริงจากหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานจังหวัดที่ส่งเจ้าหน้าที่คุณวาสนา ก้อนคำเข้ามาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และทำสินค้าขึ้นมา ออกจำหน่ายให้กับชุมชนบ้านวังแดงซึ่งการขายไม้กวาดจะจำหน่ายที่ร้านค้าประชารัฐ หมู่ 11 ในราคาตัวละ 35 บาทขายได้เดือนละ 150 ตัวเป็นเงิน 5,250 บาทรายได้ต่อปีที่เงินเข้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 80,000 บาทเนื่องจากเวลาว่างเทศกาลที่ลูกหลานชาววังแดงกลับบ้านก็จะมาอุดหนุนสินค้าไม้กวาดและนำกลับไปใช้ในที่อื่นด้วย ไม้กวาดออกงานได้เฉพาะร้านค้าชุมชน และหน้าสหกรณ์อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์เท่านั้น ไม่ได้ออกแสดงสินค้างานกาชาดเนื่องจาก สินค้าไม้กวาดเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของอำเภอลับแล ทำให้การสนับสนุนของจังหวัดอุดรดิษฐ์ต้องให้กับทางอำเภอลับแลก่อนสอดคล้องกับแนวคิด (เสรี พงศ์พิศ, 2550, หน้า 85) ผลผลิตที่เกิดจากวิสาหกิจชุมชนจะต้องมาจากกระบวนการในชุมชน โดยไม่นำผลผลิตจากแหล่ง

พบว่าการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง มีการเรียนรู้จากการเรียนรู้ ทั้งหมด 5 รูปแบบ ประกอบได้ด้วยการเรียนรู้ดังนี้

การเรียนรู้ที่ 1 การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ

ได้มีการประชุมกลุ่มเพื่อแจ้งให้กลุ่มสมาชิกทราบล่วงหน้าในความก้าวหน้าของกิจกรรมที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ดำเนินอยู่พร้อมกับการแจ้งวาระการประชุมล่วงหน้าว่าทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกำลังจะดำเนินในเรื่องใดต่อไป การเริ่มต้นกิจกรรมใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางกลุ่มจะให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น โดยยึดข้อสรุปจากเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกเพราะกิจกรรมบางอย่างทางคณะกรรมการจำเป็นต้องใช้เงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งการประชุมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของ (ลีลาภรณ์ นาครทรรพ, 2539, หน้า 61-64) ว่าด้วยการเรียนรู้ของชุมชนคือการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่ม พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการวิพากษ์วิจารณ์ในปัญหา และการหาทางออกร่วมกัน เพื่อหามติและให้ทุกฝ่ายยอมรับตามมติของที่ประชุมและการนำความรู้ที่ค้นพบจากตัวบุคคลไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ง่ายต่อการนำไปใช้งาน เหมาะกับสภาพแวดล้อมและกาลเทศะตรงกับแนวคิดของ (ประเวศ วะสี, 2548, หน้า 23) สอดคล้องกับ (ประพนธ์ ผาสุกขีต, 2547, หน้า 4-8) การเรียนรู้เป็นนวัตกรรมในเรื่องของการกำหนดด้านเวลาที่มีความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ การเสริมสร้างปัญญา การจัดการประชุม เวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้รวมถึงการยอมรับในสิ่งที่เข้ามาการรับฟังความคิดเห็นจากเสียงส่วนมาก

การเรียนรู้ที่ 2 การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ได้มีการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องของการผลิตปลาสามแบบธรรมชาติเป็นปลาสามสมุนไพรมันที่เป็นสินค้า OTOP ที่เป็นที่ยอมรับระดับอำเภอ และกำลังจะก้าวไปสู่ระดับจังหวัด การผลิตไม้กวาดของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ใช้สอยและจำหน่ายในชุมชนรวมถึงการผลิตตะกร้าไม้ไผ่ไว้สำหรับใส่ของของชาวบ้านและการพัฒนาจากไม้ไผ่มาเป็นตะกร้าในล่อนที่สวยงามแข็งแรงคงทนทนแทนทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังจะหมดไปของชุมชนตรงกับแนวคิดของ (เสรี พงศ์พิศ, 2551, หน้า 171-172) ที่ว่าด้วยการเรียนรู้ของชุมชนนำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผสมผสานกันจากความคิดตามธรรมชาติที่ใกล้ชิด บูรณาการความรู้จากการปฏิบัติที่ส่งผลต่อชีวิตรวมถึงการนำภูมิปัญญาที่สืบทอดมา นอกจากนี้ (เสรี พงศ์พิศ, 2552, หน้า 28-32) ซึ่งตรงกับการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงในการปรับวิถีคิดให้รู้สึกว่าคุณสมบัติสามารถอยู่รอดและพอเพียงรวมถึงการเรียนรู้ด้านทักษะและเทคนิค วิถีคิด การดำเนินงาน การแปรรูปสินค้าของวิสาหกิจชุมชน

การเรียนรู้ที่ 3 การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้ที่เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เป็นระบบมารวบรวมเป็นความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้โดยการเข้ารับการอบรมจากผู้มีประสบการณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรในการอบรมในเรื่องเกษตรพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้บ้านสองสสิ่งซึ่งเป็นศูนย์ของชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้เกษตรพอเพียงในการแบ่งพื้นที่ทำเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เลี้ยงสัตว์แบบครบวงจร การพึ่งพาตนเองจากการใช้ทรัพยากรในชุมชน การเรียนรู้วิธีการเลี้ยงปลาในกระชังจากประมงอำเภอตรอน เรียนรู้จากประมงจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมถึงการเรียนรู้วิธีการเลี้ยงปลากระชังจากเอกชน ฟาร์มปลาวัดไผ่ ที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี การเรียนรู้ด้านการเกษตรตรงกับ (วิจารณ์ พานิช, 2548, หน้า 14) ได้ระบุว่า การเรียนรู้คือการนำสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์ การทดลอง การสรุปบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตำรา นักวิชาการ มาจัดการความรู้และดำเนินการให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงเกิดความเข้มแข็ง

การเรียนรู้ที่ 4 การเรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน ได้มีการศึกษาดูงานจากภายในชุมชนบ้านวังแดงเอง ที่ศูนย์เรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (โรงเรียนรู้คิด รู้ทำ ชุมชนแห่งการเรียนรู้) ในเรื่องของโมเดลของการสร้างศูนย์เรียนรู้ในชุมชน การเรียนรู้จากหมอดินอาสาที่เป็นจุดศูนย์กลางในเรื่องของการแก้ไขปรับปรุงดินให้เหมาะสม สำหรับการปลูกพืชและการทำเกษตรให้กับสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้หมู่ 3 ตำบลวังแดง ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อนำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ การเลี้ยงปลาการเลี้ยงกบ และสอนการเพาะเห็ดให้กับชุมชน สอดคล้องกับ (บดินทร์ วิจารณ์, 2550, หน้า 26) ให้แนวคิดว่าการจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่น (learning form teaching) ซึ่งการเรียนรู้คือหัวใจของการพัฒนาคน พัฒนากลุ่มรวมถึงการวางแผนในเรื่องของการทำงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากลุ่มโดยอาศัยรูปแบบที่เป็นความรู้ใหม่ การดูงานนอกสถานที่ก่อนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในการดูงานที่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปีพ.ศ. 2547 ดูงานโครงการช่างหัวมันตามพระราชดำริ ในปีพ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (นายบุญส่ง เรืองเดช) และการสร้างความรู้จากการศึกษาจากผู้อื่นสอดคล้องกับ (สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทร, 2548, หน้า 4) การเรียนรู้ที่เกิดจากการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการในชุมชน ซึ่งการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในเรื่องของเนื้อหา และการเรียนรู้จากวิธีการ กระบวนการที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้ที่ได้มาจากการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน เพื่อสื่อสารให้ผู้เรียนรู้เกิดความเข้าใจในการเรียนรู้

การเรียนรู้ที่ 5 การเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง

ในเรื่องของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การถ่ายทอดความรู้และลงมือปฏิบัติจริงจากการเลี้ยงไก่ไข่จากการสร้างเล้าไก่และเลี้ยงไก่จริงจำนวน 100 ตัว ทดลองผิด ทดลองถูกเพื่อให้สมาชิกและไก่ปรับตัวกับสภาพแวดล้อม วิทยากรในการทำปุ๋ยอินทรีย์แบบน้ำหมัก การทำปุ๋ยกลับกองจากวัสดุในธรรมชาติและมูลสัตว์ การจักสานตะกร้าที่เป็นงานฝีมือเพื่อให้สมาชิกมีรายได้และใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์ ทำไม้กวาดเพื่อใช้สอยและจำหน่ายในชุมชน แปรรูปปลาเป็นปลาสามสมุนไพรม และเป็นการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติจริง การถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการอบรมที่ทำให้เห็นภาพจริงว่าสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ล้มเหลวโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีจากตำราสู่สนามจริงสอดคล้องกับ (วิจารณ์ พานิช, 2546, หน้า 1-3) ได้ให้แนวทางว่าการเรียนรู้เป็นการแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาในชุมชนด้วยตนเองและการมีส่วนร่วมในชุมชน เกิดจากการทดลองทำด้วยตนเอง ทำเป็นกลุ่ม ประสานงานเชื่อมโยงกับโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ และนำความรู้จากชุมชนอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ให้คนในกลุ่มและชุมชนมีส่วนร่วมในความคิดและการทำงานทุกขั้นตอน ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ใหม่ วิธีการที่ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงที่วางไว้

จากการสรุปเพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจใน 5 ด้านประกอบไปด้วย

1. วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มีสมาชิกทั้งหมดเป็นคนในชุมชนบ้านวังแดงหมู่ 11 ทั้งหมดมีคณะกรรมการสมาชิกและสมาชิกของกลุ่มรวม 30 รายประกอบไปด้วยคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 7 รายมีกลุ่มย่อยที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนดูแลทั้งหมด 2 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และปลูกพืชทำปุ๋ยอินทรีย์และเลี้ยงไก่ไข่รวมคณะกรรมการจำนวน 5 ราย กลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อดินและเลี้ยงในกระชังที่บึงทับกระดาน ตำบลวังแดง รวมคณะกรรมการจำนวน 13 ราย และกลุ่มงานด้านจักสานทำไม้กวาดและตะกร้า จำนวน 5 ราย สอดคล้องกับ (เสรี พงศ์พิศ, 2550, หน้า 85) วิสาหกิจชุมชนมีชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินกิจการโดยไม่มีนายทุนจากต่างถิ่นและจ้างแรงงานจากที่อื่น เพื่อมาทำงานในวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (ศรีปริยญา รูปกระจ่าง, 2546, หน้า 14) วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนที่ไม่ใช่ธุรกิจแต่เป็นการพัฒนาชุมชน ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนในกลุ่มอีกด้วย

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงได้สร้างผลผลิตทางด้านเกษตรที่เป็นสินค้าและจำหน่ายในชุมชนประกอบด้วยผักอินทรีย์ ไข่ไก่ ปลาสดจากปลานิล ปลาสดและปลาตากแห้งแปรรูปอาหารเป็นปลาต้มสมุนไพรสูตรคนบ้านวังแดง ผลิตไม้กวาดสำหรับใช้เองในครัวเรือนและวางจำหน่ายให้กับคนในชุมชน ในร้านค้าประชารัฐที่เป็นร้านค้าของหมู่บ้าน รวมถึงการผลิตตะกร้าสำหรับใช้งานและจำหน่ายของสมาชิกในชุมชนสอดคล้องกับ (เสรี พงศ์พิศ, 2550, หน้า 85) สินค้าและผลผลิตต้องมาจากชุมชน ไม่นำสินค้าหรือผลผลิตจากชุมชนอื่นมาเป็นของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ แต่ถ้าวัตถุดิบในชุมชนนั้นหมดสามารถหาวัตถุดิบจากแหล่งอื่นมาทดแทนได้แต่ให้ใช้วัตถุดิบจากชุมชนเป็นหลัก

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำความรู้จากภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในเรื่องของอาหารการกินของคนในชุมชนเช่น ปลาต้มนำไปเรียนรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าและถนอมอาหารได้นานกว่าเดิม จากการเปลี่ยนแปลงจากปลาต้มธรรมดาเป็นปลาต้มสมุนไพรที่มีรสชาติอร่อยหอมกลิ่นของสมุนไพรเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงการนำเทคโนโลยีปรับเปลี่ยนรูปแบบจากถาดมัดอย่างธรรมดาเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ดูสวยงามขึ้น แต่ต้องมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามกว่าเดิม การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบของไม้กวาดให้แข็งแรงกว่าเดิมด้วยการนำสารเหนียวเพื่อให้ยึดตอกที่เป็นส่วนปลายของไม้กวาด แข็งแรงยึดติดกับไม้ไม่หลุดง่ายสร้างมูลค่าของไม้กวาดจากเดิม ต้มละ 20 บาทเพิ่มมูลค่าเป็นต้มละ 35 บาท และการทำตะกร้าจากด้ายไนลอนและโครงเหล็กทดแทนวัสดุจากไม้ไผ่ที่เหลือน้อยในชุมชน โดยอาศัยภูมิปัญญาเดิม จากลวดลายเป็นเดิมเปลี่ยนเป็นลวดลายใหม่ ซึ่งสมาชิกจะทำตามความต้องการของลูกค้าเป็นหลักสอดคล้องกับ (เสรี พงศ์พิศ, 2550, หน้า 85) วิสาหกิจชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ลอกเลียนสินค้าใครมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะมีการผสมผสานระหว่างความรู้เดิมที่เป็นต้นทุนและความรู้ใหม่ที่ได้จากการเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้มแข็งในวิสาหกิจชุมชนได้ (ศรีปริญญา ฐปกระจำง, 2546, หน้า 14) วิสาหกิจชุมชนควรใช้ภูมิปัญญาเดิมที่เป็นพื้นฐานของความคิดมาผสมผสานจนเกิดเป็นความรู้ใหม่และนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ให้เกิดการบริหารจัดการต้นทุนของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มีการบริหารจัดการโดยคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมกับกิจกรรมด้วยความสนใจของสมาชิกและผู้นำของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะค่อนข้างมีความรู้และวิสัยทัศน์เข้าใจในระบบการทำงานของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบสอดคล้องกับ (เสรี พงศ์พิศ, 2544, หน้า 20-34) วิสาหกิจชุมชนที่ดีควรแบ่งงานให้ตรงกับความสามารถของสมาชิก ไม่ควรให้สมาชิกทำงานแต่เพียงผู้เดียวเพราะจะทำให้เกิดความท้อแท้และเบื่อหน่าย ไม่มีเวลาพัฒนาในด้านความคิด การวิเคราะห์หาผลสำเร็จ และผู้นำวิสาหกิจชุมชน

ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ จินตนาการ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเรียนรู้ มีรูปแบบที่ทันสมัย เปิดรับสิ่งใหม่ไม่ยึดติดกับความคิดเดิม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและอาจทำให้วิสาหกิจชุมชนล้มเลิกกิจกรรมไปในที่สุด

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพราะผู้นำและคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชนมองเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง (ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์, 2548, หน้า 15) การเรียนรู้คือหัวใจหลักของการประกอบกิจการ มีความสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชนในการนำทุนทางปัญญาที่มีคุณค่าเป็นหลักประกันของความสำเร็จที่ยั่งยืนสอดคล้องกับ (เสรี พงศ์พิศ, 2550, หน้า 85) การเรียนรู้เป็นหัวใจหลักของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้เป็นต้นกำเนิดของปัญญา มีทุนอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาได้ต้องอาศัยความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาช่วยด้วย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง มีแนวคิดในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้องเพื่อประโยชน์ตามหลักของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 (ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2556, หน้า 8) เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงได้รับรองจากหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งสนับสนุนในเรื่องของการดูงาน การพัฒนาทักษะ ความรู้ แหล่งเรียนรู้ พร้อมกับทางรัฐยังส่งเสริมในเรื่องการผลิตสินค้า คุณภาพสินค้าในการจำหน่ายสินค้าในนามของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงได้นำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเดิมและนำความรู้ใหม่ที่ได้จากการเรียนรู้ นำทั้งสองความรู้มาผสมผสานกันจนเป็นความรู้ที่สามารถนำไปต่อยอดและเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ การเรียนรู้จากการประชุมกลุ่มเป็นการเรียนรู้อีกหนึ่งวิธีที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เข้ามาพบปะ พูดคุยกันและแลกเปลี่ยนความคิด คิดเห็นร่วมกันด้วยภาษาพูดที่สื่อสารและเข้าใจความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ การประชุมมีส่วนช่วยในเรื่องของการพัฒนาความคิด เพื่อการประชุมจากสมาชิกที่เข้ามาประชุมสร้างมุมมองของความแตกต่าง ถ้าความคิดของสมาชิกมีความขัดแย้ง สมาชิกอีกท่านจะต้องช่วยเหลือและพยายามปรับความเข้าใจและแก้ไขสถานการณ์ให้ไปทางที่ดี การเรียนรู้จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการถ่ายทอดความรู้จากบุคคลในเรื่องของความคิดทัศนคติ การสื่อสารข้อมูลในเชิงทฤษฎีถึงที่ไปที่มาของข้อมูลหลักฐานที่มีการอ้างอิงทางวิชาการนำไปสู่การอบรมให้กับสมาชิกที่สนใจในการเพิ่มพูนความรู้ ซึ่งการเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุดขึ้นอยู่กับว่า สมาชิกจะสนใจและใฝ่รู้ในเรื่องใดมากขึ้น เช่นการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้จากวิทยากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้ความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอนใน

เรื่องของความพอประมาณ เป็นการเรียนรู้ในเรื่องของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความมีเหตุผลเป็นการเรียนรู้ในเรื่องของการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ โดยใช้หลักการทางวิชาการ และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเพื่อรองรับกับสิ่งที่จะกระทบเข้ามาในเรื่องของบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำเนินการต่อไปได้ การเรียนรู้จากการศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่ ทำให้วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงเกิดการเรียนรู้และเข้าใจและปรับเปลี่ยนความคิดให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและภูมิประเทศ สภาพของชุมชน เปิดวิสัยทัศน์นำความรู้จากแหล่งดูงานในชุมชน เช่นการทำเกษตรทฤษฎีใหม่จากศูนย์เรียนรู้แบบพึ่งตนเอง การเรียนรู้ศึกษาดูงานจากศูนย์หมอดินอาสา ตำบลวังแดง และศูนย์การเรียนรู้จากบ้านวังแดงหมู่ 3 ประมงอำเภอตรอน กระชังปลาในลำน้ำน่านอำเภอตรอน นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงยังได้เรียนรู้จากนอกสถานที่ประกอบด้วย ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ ประมงจังหวัดสุโขทัย กระชังปลาฟาร์มวัดไผ่ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีและการศึกษาดูงานจากศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงยังมีการเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติงานจริง (work shop) การทำฟาร์มไก่ไข่และเลี้ยงไก่ไข่ การแปรรูปปลาจากบ่อเลี้ยงปลาและกระชังปลาให้เป็นปลาสามสมุนไพรมัน การทำไม้กวาดที่ได้เรียนรู้จากวิทยากรและทำจริง ได้ใช้จริงและการเรียนรู้จากการสอนตะกร้าโดยวิทยากรจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลวังแดง ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำมาใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มีรูปแบบและลักษณะของวิสาหกิจชุมชนแบบตลาดพอเพียง ที่ขายสินค้าอุปโภคและบริโภคให้กับชุมชนบ้านวังแดง โดยสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนมีการปลูกผัก เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลาแปรรูปปลาเป็นปลาสามสมุนไพรมันไว้บริโภคในครอบครัวตนเองก่อน และผลิตไม้กวาดและตะกร้าไว้ใช้เอง เมื่อมีสินค้าเหลือจากการใช้ในครัวเรือนแล้ว ทางวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะนำสินค้าเหล่านี้มาจำหน่ายให้กับชุมชนและในท้องถิ่นต่อไป เป็นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความประมาณ ในการนำทรัพยากรที่มีอยู่เดิม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบในการวางแผน การตัดสินใจ มีคุณธรรมไม่เบียดเบียนใคร มีเหตุผลบนพื้นฐานความถูกต้อง มีการตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล บนความถูกต้องตามหลักการวิชาการ ตามหลักกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม คำนึงมอันดีงาม มีภูมิคุ้มกันที่ดี เติบโตพร้อมความพร้อมไปกับผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่เสี่ยง ไม่ประมาท

มีการเตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการกิจต่อไปได้ โดยไม่ติดขัด หยุดกลางคัน และดำเนินงานต่อไปได้ในระยะยาว โดยมีเงื่อนไขในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระดับความเพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ คุณธรรมอันประกอบด้วย ความรู้ในด้านวิชาการ ที่เชี่ยวชาญอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบพร้อมที่จะนำความรู้มาใช้อย่างเชื่อมโยง ต่อการวางแผนและมีความรอบคอบ เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง และมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน พრაถเพื่อการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต แบ่งปันไม่โลภ พอใจในสิ่งที่มีอยู่

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอดุสิต จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้มีการเรียนรู้จากการเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและในการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน เรียนรู้จากการดูงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน และเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง และมีขั้นตอนของการเรียนรู้ประกอบไปด้วย การแจ้งให้สมาชิกทราบ คัดเลือกบุคคลในการเรียนรู้ มีการนัดหมายในการเรียนรู้ เตรียมพร้อมในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการสรุปผลการเรียนรู้ของสมาชิก โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง คนในชุมชนบ้านวังแดงเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการกิจการวิสาหกิจชุมชน มีผลผลิต ผักปลอดสาร ไข่ไก่ ปลาสด ตะกร้า ไม้กวาดและ ปลาต้มสมุนไพรที่ผลิตในชุมชนบ้านวังแดง ยังนำความรู้และภูมิปัญญามาสร้างสรรนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาด ดำเนินกิจการในรูปแบบของการบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงให้กิจกรรม สมบูรณ์อย่างมีระบบ นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เป็นหัวใจในการพึ่งพาตนเองและครอบครัว อย่างมีเป้าหมาย นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้ง่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม นำไปสู่ความอยู่รอดจากปัญหาหนี้สินซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพของเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีความเพียรพยายามในการช่วยเหลือตนเองให้หลุดพ้นจากวงจรหนี้สิน ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน คิดใหม่ ทำใหม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เรียนรู้จากสิ่งใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมจัดการชีวิต จัดการหนี้สิน บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ มีการออม การผลิต การบริโภคนำเงินไปลงทุนในกิจการของวิสาหกิจชุมชน พอเพียงต่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีทิศทาง มีเงินทุนสำหรับคนในชุมชนอย่างพอเพียงคือ “อยู่พอดี กินพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนใคร ไม่เบียดเบียนธรรมชาติทรัพยากรที่มีอยู่ มั่นคง ยั่งยืนอยู่อย่างแข็งแรง ไม่ล้มลุกคลุกคลาน เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถาวร นำทรัพยากร ทุนในท้องถิ่น การผลิตสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภค มีฐานเศรษฐกิจที่ดี ไม่

เสียง มีหลักประกัน มีระบบสวัสดิการและความมั่นคงให้กับตนเอง มีความเท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย มีโอกาสในการใช้ทรัพยากร ข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองสอดคล้อง กับ (เสรี พงศ์พิศ, 2554, หน้า 53-59) รวมถึงการมีผู้นำที่มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้จนสำเร็จในระดับชั้นปริญญาตรี ในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาบริหารจัดการปกครองท้องถิ่น ได้มีการเพิ่มพูนความรู้ มีความคิดที่แตกต่างจากเดิม ทำให้วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง มีการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เอง รวมถึงชุมชนบ้านวังแดง หมู่ 11 เองก็ได้รับประโยชน์ร่วมกัน เพราะมีเศรษฐกิจชุมชน รอด พอเพียง มั่นคงยั่งยืน เพราะไม่มีหนี้จากการทำเกษตร มีรายได้ที่พอเพียงมีความแข็งแรงและหลักประกันของชีวิตที่มั่นคง จัดการกับชีวิตและความเป็นอยู่ได้อย่างลงตัว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและนำไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยเชิงนโยบาย

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานีควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
2. วิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง ควรมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวระบบเชิงนิเวศน์และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในเรื่องความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดงที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนบ้านวังแดง
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ในเขตตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

บรรณานุกรม

- กฤษฎิญา มูลศรี. (2552). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ .(2548). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2560, จาก http://www.moac.go.th/ewt_news.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน. ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2560, จาก <http://www.sceb.doae.go.th>
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2542). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตฉบับชุมชน. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- กษมพร พวงประยงค์. (2554). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิตติเกษม นิมสะอาด. (2550). การพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอกำแพงบางระจันจังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนาศาสตร์วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและ ปรียานุช ธรรมปิยา. (2556). ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- จุฑามาส ชโลธร. (2554). การเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองมือไทร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุมพล หนิมพานิช. (2556). การบริหารและการพัฒนาองค์กร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูศรี เสรีรักษ์และคณะ. (2552). แนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนกองทุนฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ ตำบลห้วยนาง อำเภอยายัด จังหวัดตรัง. กรมส่งเสริมการเกษตร.

- ถาวร ชูพลและคณะ. (2552). แนวทางการพัฒนา วิชาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบึงหลุมบัว ตำบลพระอาจารย์อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- บดินทร์ วิจารณ์. (2550). การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ประพนธ์ ผาสุกยี่ด. (2547). การจัดการความรู้ ฉบับมือใหม่หัดขับ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไช้ใหม่.
- ประเวศ วะสี และไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2538). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้งหมดร่วมกันโลกาภิวัตน์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: 179 การพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2548). การจัดการความรู้: กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพและความสุข. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจชุมชน ทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. (2548). นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชนและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทยออฟเซต.
- ญานี พายัพสาย และคณะ. (2558). การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของวิชาหกิจชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. (2548). เอกสารวิชาการเรื่องวิชาหกิจชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 จังหวัดชัยนาท. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ณัฐพันธ์ เจริญนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). ธุรกิจชุมชน เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย อาคารมหานครยิบซั่ม.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและพิทยา ว่องกุล. (2550). วิชาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนครและอุทิศ สังข์รัตน์. (2556). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิชาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). การจัดการและการพัฒนาวิชาหกิจชุมชน. สงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นรินทร์ สังข์รักษา และธีรศักดิ์ อุ่่นอารมณั์เลิศ. (2553). รายงานวิจัยถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบก้าวหน้าของวิชาหกิจชุมชน เพื่อสังคมอยู่เป็นสุข จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- นันทิยา หุตานูวัตร และณรงค์ หุตานูวัตร. (2547). การพัฒนาองค์กรชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ลีลาภรณ์ นาคทรพร. (2539). แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทยระดับกลุ่ม/ชุมชนในการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วิจิต นันทสุวรรณ. (2547). ขบวนการชุมชนใหม่: การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทรัพยากรชุมชน.
- วิจารณ์ พานิช. (2546). การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: เอกสารทางวิชาการวิชาการสถาบันการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ บันทึกนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทยา จันทะวงศ์ศรี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุรพร ศุภรัตน์. (2552). องค์การเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ פריןท์
- ศิริณา จิตต์จิรัส และคณะ. (2547). โครงการบูรณาการบริหารจัดการงานพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนโดยวิธีการที่ดีที่สุด(Best Practice) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มอาชีพทำรูปในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ศรีปริญญา ฐปกระจ่าง. (2546). ทิศทางการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ 42, ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2546) หน้า 14-18.
- ศรีพรรณ เชื้อสุวรรณ. (2559). ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารพื้นเมืองตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. (2551). รูปแบบการทำนาแบบมีส่วนร่วมของชาวนา ตำบลหาดสองแควอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทพร. (2548). กระบวนทัศน์ใหม่กับการเรียนรู้ของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างความรู้เพื่อชุมชน

- สุนันทา เลาหนันท์. (2553). การพัฒนาองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิวัฒน์ เอ็ดดูเคชั่น.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2554). เศรษฐกิจพอเพียงนำสู่ความสุข ของชีวิตอย่างยั่งยืน. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สัจจา บรรจงศิริ และคณะ. (2551). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง. เลขานุกรณคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์: สำนักงาน.
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ. (2544). วิสาหกิจชุมชน แผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่าง ร่างพระราชบัญญัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญาไทย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). วิธีคิด วิธีทำ แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- _____. (2551). แผนแม่บทชุมชน ประชาธิปไตยและพัฒนา. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยาการพิมพ์. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร: สำนักงาน.
- _____. (2552). คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- _____. (2552). แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลังปัญญา.
- _____. (2554). เศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- _____. (2559). การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. ค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2560, จาก http://www.m-society.go.th/ewt_news.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2548). คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- อภิชาติ มหาราชเสนา. (2551). กระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา บ้านชุมชนไพร ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อุสา สุทธิสาคร. (2554). การเรียนรู้และการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภอรินชารบ จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี. ข้อมูลตำบลวังแดง-องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง. ค้นเมื่อ 6 มกราคม 2560, จาก http://www.wangdang.go.th/index.php?option=com_content&task=category§i.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง : การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคง
เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ต้องการทราบ แนวความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำไปสู่การวิเคราะห์และนำเสนอหาไปสรุปในงานวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคง เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี” งานวิจัยนี้เป็นหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1.ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านวังแดงและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2.การเรียนรู้ของคณะกรรมการ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3.การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจ

พอเพียง

ส่วนที่ 4.ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเรียนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง

ขอขอบพระคุณท่าน ที่ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างสูง

(สุภณีจ วุฒิกุลไชย)

ผู้ศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านวังแดง และข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ให้การสัมภาษณ์

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล)
2. เพศ.....
3. อายุ
4. สถานที่สัมภาษณ์ บ้านเลขที่.....หมู่ 11 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์
3. วัน/เดือน/ปี/ที่สัมภาษณ์.....
4. ตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้รับผิดชอบในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน / สมาชิกกลุ่มหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง
5. อาชีพ.....
7. ระดับการศึกษา.....
6. รายได้

ส่วนที่ 2. การเรียนรู้ของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.2 คุณคิดว่าการเรียนรู้มีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือไม่อย่างไร.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านมีความคิดในการวางแผนการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังแดง เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.4. สมาชิกกลุ่มใช้วิธีในการเรียนรู้ในเรื่องการทำวิสาหกิจชุมชนอย่างไร

2.4.1 การเรียนรู้ผ่านการประชุมของสมาชิกทั้งในระดับการบริหารวิสาหกิจชุมชนและใน
การทำงานของกลุ่มต่าง ๆ

วาระการประชุม

ประธานแจ้งให้ทราบ

.....
.....
.....

รับรองการประชุม

เรื่องพิจารณา

เรื่องลงมติให้ดำเนินการต่อไป

2.4.2 การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โครงการอบรมเรื่อง

วิทยากรในการบรรยายเป็นใคร

มีความเชี่ยวชาญด้าน

เนื้อหาในการบรรยาย

มีการให้ฝึกปฏิบัติในเรื่องอะไรบ้าง

ความรู้ที่ได้รับ

.....
.....

ทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม

.....

.....

.....

2.4.3 การเรียนรู้ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากในและนอกชุมชน

หัวข้อการอบรมเรื่อง.....

สถานที่

วิทยากร

เนื้อหาการดำเนินงาน

.....

.....

.....

2.4.4 การเรียนรู้จากการดำเนินงานในแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน

ชื่อ-นามสกุล วิทยากร

สถานที่เรียนรู้การดำเนินงาน

อบรมและฝึกปฏิบัติการในเรื่อง

ความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่ได้รับ.....

.....

.....

.....

2.4.5 การเรียนรู้จากการทดลองและปฏิบัติจริง

ได้ความรู้และประสบการณ์ในเรื่อง

.....

.....

.....

2.4.6 ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการอื่นๆ ระบุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 การดำเนินงาน เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคง
เศรษฐกิจพอเพียง

3.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งเรื่องการปลูกผักและการทำปุ๋ยอินทรีย์

.....

.....

.....

3.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการนำความรู้มาใช้ในการเลี้ยงปลา

.....

.....

.....

3.3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยการนำความรู้มาจัดทำโครงการเลี้ยงไก่

.....

.....

.....

3.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยการนำความรู้มาใช้ในการจักสาน

.....

.....

.....

3.5 การเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยการนำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการวิจัย

หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

หนังสือสำคัญฉบับนี้ให้ไว้แก่

วิสาหกิจชุมชนบ้านแม่เกษมราษฎร์ทองเพียง ต.วังแดง

ที่ตั้ง : เลขที่ 159 หมู่ที่ 11 ตำบลวังแดง
อำเภอคลองใหญ่ วัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว รหัสไปรษณีย์ 53140
โทรศัพท์: 046208472 โทรสาร: 055451203 E-mail address :

เพื่อเป็นหลักฐานว่า ได้รับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน
ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เรียบร้อยแล้ว

รหัสทะเบียน 6-53-02-01/1-0006

ให้ไว้ ณ วันที่ 25 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2550

ลงชื่อ..... นายทะเบียน

(.....)

เกษตรอำเภอ
สำนักงาน เกษตรอำเภอ
จังหวัด

หมายเหตุ:

(1) วิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อไป ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ขึ้นทะเบียน หากไม่แจ้งเป็นระยะเวลา 2 ปีติดต่อกัน อาจถูกถอนชื่อออกจากรายทะเบียน

(2) การเลิกกิจการ จะต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ประสงค์จะเลิกกิจการ

The certificate of registration of community.

Given the importance of this book.

Community House's economic stability, Wang Dang.

Address: No. 159 Moo 11 Tambon Wang Daeng
district Troy, Uttaradit ZIP code 53140
Tel: 046 208 472 Fax: 055451203 E-mail address:

As evidence that Be registered Community Enterprise
Community Enterprise Promotion Act 2548 already.

Registration Code 6-53-02-01 / 1-0006

Given on 25 June 2550.

Sign..... Registrar

(.....)

District Agriculture
Office District Agriculture
Province

Note:

(1) Community enterprise/Network Community Must be requested to carry out further acquisition within 30 days of the end of the calendar year. If not reported for two consecutive years may be removed from the register.

(2) Liquidation Must notify the Registrar within 30 days of the request to liquidate.

ภาพที่ 1 หนังสือรับรองการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 2 ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเลี้ยงปลาที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านวังแดง

ภาพที่ 3 การประชุมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประจำเดือน กันยายน 2559

ภาพที่ 4 สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ผู้เลี้ยงปลาในกระชัง บึงทับกระดาน

ภาพที่ 5 การใช้ฟางและปุ๋ยหมักเป็นอาหารให้กับปลาใน บึงทับกระดาน

ภาพที่ 6 การสร้างเล้าไก่ในศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 7 ไก่โรัดในศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชน บ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 8 การอบรมจากผู้ทรงคุณวุฒิจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ภาพที่ 9 การดูงานกระชังปลาที่จังหวัด สุพรรณบุรี “ฟาร์มปลาวัดไผ่”

ภาพที่ 10 การเรียนรู้และศึกษาดูงานที่ศูนย์ กสิกรรมธรรมชาติ จังหวัดระยอง

ภาพที่ 11 การทดลองและปฏิบัติการทำ “ปุ๋ยกลับกอง”

ภาพที่ 12 การทดลองและปฏิบัติการทำ “ไม้กวาด”

ภาพที่ 13 การทดลองและปฏิบัติการทำ “ปลาสามสมุนไพร”

ภาพที่ 14 การศึกษาดูงานการเลี้ยงปลาจาก โครงการ 9101 ตามรอยพ่อ

ภาพที่ 15 กระชังปลาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บึงทับกระดาน จังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพที่ 16 บ่อปลาและกระชังปลาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านวังแดง

ภาพที่ 17 ปลาที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำปลาต้มสมุนไพร

ภาพที่ 18 ตะกร้าของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังแดง

ภาพที่ 19 การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย

ภาพที่ 20 การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย

ภาพที่ 21 การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้เลี้ยงปลาและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย

ภาพที่ 22 การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปลูกผักและการเก็บข้อมูลของนักวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาว สุกนิช วุฒิกุลไชย
วันเดือนปีเกิด	25 กรกฎาคม 2514
ที่อยู่	133/4 หมู่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ 53140
เบอร์โทรศัพท์	093-494-5465 , 098-782-6154
อีเมล	supanittmhg52@gmail.com
สถานที่ทำงาน	บริษัท สยามไวเนอรี่คอมเมอร์เชียลจำกัด 174/1-4 ซอยวิภาวดีรังสิต 78 ถนน วิภาวดีรังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
ตำแหน่ง	ผู้บริหารการขาย (Sales Executive East) ในจังหวัดชลบุรี ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในเรื่องของการซื้อสินค้า และขายสินค้า ให้กับตัวแทนของทางบริษัท ให้บรรลุเป้าหมายที่บริษัทตั้งไว้ พร้อมทั้งแจ้งข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงาน นโยบาย ประสาน งานร่วมกันระหว่างบริษัทและลูกค้า
ประวัติการศึกษา	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนอุตรดิตถ์ ครุณี จังหวัดอุตรดิตถ์ จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอุตรดิตถ์ ครุณี จังหวัดอุตรดิตถ์ ในสาขา วิทยาศาสตร์- คณิต จบการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) โรงเรียนพาณิชยการสันติราษฎร์ กรุงเทพฯ ในสาขา การตลาด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา